

STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY CHYBIE

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO

Spis treści

	str.
1. Wprowadzenie	1
1.1. Przedmiot, podstawa prawna, zakres i cel prognozy	1
1.2. Cel i zakres dokumentu stanowiącego przedmiot prognozy	2
1.3. Prawne aspekty ochrony obszarów Natura 2000	3
2. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	6
3. Zawartość i główne cele projektu studium; powiązania z innymi dokumentami	7
4. Istniejący stan środowiska	11
4.1. Powierzchnia ziemi, zasoby naturalne, gleby	11
4.2. Wody	12
4.3. Klimat. Powietrze	13
4.4. Różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta	13
4.5. Obszary i obiekty podlegające ochronie oraz proponowane do ochrony na podstawie ustawy o ochronie przyrody	16
4.6. Struktura przyrodnicza. Korytarze ekologiczne	17
4.7. Krajobraz	18
4.8. Zabytki	18
4.9. Zagrożenia środowiskowe	18
5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	20
6. Problemy i cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu	22
6.1. Problemy ochrony środowiska	22
6.2. Cele ochrony środowiska	23
7. Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony OSO Dolina Górnej Wisły	30
7.1. Charakterystyka obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły	30
7.1.1. Podstawa prawna utworzenia obszaru. Powierzchnia i położenie obszaru. Cel i przedmiot ochrony	30
7.1.2. Rola obszaru w zapewnieniu spójności sieci Natura 2000. Powiązania ostoi z innymi obszarami Natura 2000	31
7.1.3. Populacja i stan ochrony gatunków ptaków	31
7.1.4. Stan zachowania naturalnych siedlisk gatunków ptaków	33
7.1.5. Zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk	35
7.2. Warunki zachowania integralności obszaru	36
7.2.1. Podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk	36
7.2.2. Kluczowe struktury i procesy ważne dla zachowania populacji chronionych gatunków ptaków	38
7.3. Ocena skutków realizacji projektu studium dla celów ochrony OSO Dolina Górnej Wisły	39
7.3.1. Identyfikacja i zakres przestrzenny możliwych skutków dla celów ochrony ostoi - uwagi wstępne	39
7.3.2. Wpływ skutków realizacji projektu studium na siedliska kluczowe	40
7.3.3. Wpływ skutków realizacji projektu studium na pozostałe siedliska	42
7.3.4. Wpływ realizacji projektu studium na czynniki zakłócające	46
7.3.5. Możliwość wystąpienia oddziaływań skumulowanych	47
7.4. Ocena ryzyka wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań	48
7.5. Uwagi dotyczące rozwiązań alternatywnych	50
8. Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony specjalnych obszarów ochrony Natura 2000.....	51
8.1. Specjalny Obszar Ochrony Pierściec	51
8.2. Specjalny Obszar Ochrony Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki	51
9. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko	53
9.1. Prognozowany wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny oraz na ekosystemy, a także na obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody....	53
9.2. Prognozowany wpływ na wody powierzchniowe i podziemne	55
9.3. Prognozowany wpływ na klimat	56
9.4. Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi i zasoby naturalne	56
9.5. Prognozowany wpływ na zabytki, krajobraz i dobra materialne	57
9.6. Prognozowany wpływ na ludzi	58
10. Transgraniczne oddziaływania na środowisko	60
11. Rekomendowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	61

12. Metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu	62
13. Streszczenie	62
14. Materiały źródłowe. Literatura	69

Załączniki kartograficzne:

1. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu studium, skala 1:10000
2. Sytuacja gminy Chybie w OSO Dolina Górnej Wisły, skala 1:100000

1. Wprowadzenie

1.1. Przedmiot, podstawa prawna, zakres i cel prognozy

Przedmiot prognozy. Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie, obejmującego cały obszar gminy (określany dalej jako „projekt studium”).

Projekt studium został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) [dalej upzp], w związku z Uchwałą Nr XXIV/196/09 Rady Gminy Chybie z dnia 17 lutego 2009 r. o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie dla całego obszaru Gminy Chybie.

Podstawa prawna. Podstawę prawną sporządzenia prognozy stanowi art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) [dalej uooś].

Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie. Zgodnie z art. 53 uooś, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach (RDOŚ-24-WOOS/7041/1/126/09/ab”R” z dnia 06 lipca 2009 r.) oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach (NZ/521/W/0254/180/09 z dnia 01 lipca 2009 r.)

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska stwierdził o konieczności uwzględnienia wpływu realizacji zapisów projektu studium na:

- gatunki i siedliska, dla których wyznaczono lub są projektowane obszary Natura 2000 (specjalny obszar ochrony siedlisk „Pierściec” [PLH 240022], projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki” [PLH 240039]);
- walory przyrodnicze i krajobrazowe rezerwatu „Rotuz”, projektowanego użytku ekologicznego „Bieniowiec” oraz projektowanego zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Landek”;
- pomniki przyrody oraz drzewa i grupy drzew o walorach pomników przyrody;
- funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, w tym korytarza łączącego obszary Natura 2000 „Beskid Śląski” i „Dolina Górnej Wisły”.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdził, że informacje zawarte w prognozie powinny umożliwiać ocenę wpływu zapisów projektu studium na zdrowie ludzi.

Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie odpowiada wymaganiom art. 51 ust. 2 uooś. Informacje dostosowano do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu (art. 52 ust. 1 uooś).

Cel prognozy. Celem prognozy jest (art. 51 ust. 1 i 2 uooś):

- ocena istniejącego stanu środowiska oraz określenie potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektu studium;
- określenie problemów i celów środowiska istotnych z punktu widzenia projektu studium;
- określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów;
- określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko (różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy);
- przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów;
- przedstawienie (przy wzięciu pod uwagę cele i geograficzny zasięg projektu studium oraz cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów) rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie studium (wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru) albo - wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych (ze wskazaniem napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy);
- określenie proponowanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu studium oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

1.2. Cel i zakres dokumentu stanowiącego przedmiot prognozy

Celem sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego (art. 9 ust. 1 upzp). Studium wyznacza ramy dla działań planistycznych i realizacji przedsięwzięć podejmowanych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium jest dokumentem wiążącym dla planów miejscowych (w projekcie planu miejscowego uwzględnia się ustalenia studium, a jego uchwalenie może nastąpić jedynie w przypadku stwierdzenia zgodności z ustaleniami studium).

Zawartość projektu studium określa art. 10 ust. 1 i 2 upzp oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233). Wymagania dotyczące studium w zakresie ochrony środowiska zawiera także ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) [dalej upoś].

Projekt studium powinien zawierać:

- uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 upzp, wpływające na ustalenia kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, przedstawione w formie tekstowej i graficznej;
- ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego, o których mowa w art. 10 ust. 2 upzp, wraz z rysunkiem przedstawiającym te ustalenia w formie graficznej, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 upzp, sporządzonym w skali od 1:5000 do 1:25000;
- uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

W studium należy uwzględnić uwarunkowania wynikające w szczególności z (art. 10 ust. 1 upzp):

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy oraz stanu prawnego gruntów;
- występowania: obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych, obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz terenów górniczych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego, określa się w szczególności (art. 10 ust. 2 upzp oraz rozporządzenie w sprawie zakresu projektu studium):

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów (dopuszczalny zakres i ograniczenia tych zmian, wytyczne ich określania w planach miejscowych);
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów (minimalne i maksymalne parametry i wskaźniki urbanistyczne [przy uwzględnieniu wymagań ładu przestrzennego i zasad zrównoważonego rozwoju], tereny do wyłączenia spod zabudowy oraz wytyczne określania tych wymagań w planach miejscowych);
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego (wytyczne określania zasad w planach miejscowych, wynikające z potrzeb ochrony środowiska, o których mowa w art. 72 upoś, obowiązujących ustaleń planów ochrony ustanowionych dla rezerwatów przyrody oraz innych form ochrony przyrody);
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (wytyczne określania zasad w planach miejscowych, wynikające z potrzeb ochrony zabytków);
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (wytyczne określania w planach miejscowych wykorzystania i rozwijania potencjału już istniejących systemów oraz koordynacji lokalnych i ponadlokalnych zamierzeń inwestycyjnych);
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej (w tym obszary, w których planuje się zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne).

W studium wyznacza się ponadto obszary:

- na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i programów zawierających zadania rządowe;
- dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego na podstawie przepisów odrębnych oraz dla których zamierza się sporządzić plan miejscowy;

- rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
  - przestrzeni publicznej;
  - narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
  - wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji oraz inne problemowe,
- a także obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny oraz granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Zgodnie z art. 71 ust. 1 upoś, podstawę do sporządzania studium stanowią zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. W studium określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu. Ponadto w studium, przy ustalaniu warunków realizacji przedsięwzięć oraz przeznaczenia i sposobów zagospodarowania terenów, należy mieć na względzie możliwość uzyskania optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska, w tym zachowania walorów krajobrazowych.

W studium zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami (art. 72 upoś) m.in. poprzez:

- ustalanie racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi i gospodarowania gruntami;
- zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni;
- uwzględnianie ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej;
- zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych;
- uwzględnianie potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi oraz ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi.

Wymaga się ponadto, aby w studium, na podstawie opracowań ekofizjograficznych oraz cech elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań:

- przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu, ustalać proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia;
- określać sposób zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka, klęsk żywiołowych oraz ruchów masowych ziemi.

1.3. Prawne aspekty ochrony obszarów Natura 2000

Uwagi wstępne. Europejska sieć obszarów Natura 2000, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) [dalej uoop] oraz proponowane obszary, znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 uop, obejmują:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia) dla ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju (art. 5 pkt 3 uoop),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa) w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków (art. 5 pkt 19 uoop)
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską, które w regionie biogeograficznym, do którego należą, w znaczący sposób przyczyniają się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także mogą znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego (art. 5 pkt 2c uoop).

Wyznaczenie obszarów Natura 2000 na terenie Polski odbywa się w trybie określonym w art. 27 oraz art. 27a ust. 1 uoop. Nadzór nad obszarem sprawuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Plan zadań ochronnych i plan ochrony. Dla obszarów Natura 2000 przyjmuje się plan zadań ochronnych na okres 10 lat (art. 28 uop) oraz - w razie potrzeby - plan ochrony dla części lub całości obszaru (art. 29 uop).

Plan zadań ochronnych sporządza i ustanawia w formie zarządzenia mającego rangę aktu prawa miejscowego organ sprawujący nadzór nad obszarem. Plan zawiera, m.in., wskazania do zmian

w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jeżeli są one niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a także wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru. Tryb sporządzania, zakres koniecznych prac dla sporządzenia projektu oraz tryb dokonywania zmian w planie określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186).

Projekt planu ochrony sporządza właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska, a plan ochrony ustanawia minister właściwy do spraw środowiska w drodze rozporządzenia. Tryb sporządzania, zakres koniecznych prac dla sporządzenia projektu oraz tryb dokonywania zmian w planie ochrony określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 64, poz. 401).

Plan ochrony określa, m.in.: warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony oraz zachowania integralności obszaru i spójności sieci obszarów, w tym dotyczące problematyki zagospodarowania przestrzennego (w szczególności w zakresie terenów lokalizacji zabudowy, infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, turystycznej i edukacyjnej oraz obszarów, które powinny być zalesione lub wyłączane z zalesiania), wskazania do niezbędnych zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach miejscowych, a także działania ochronne.

Zakres działań ochronnych może obejmować, m.in., ochronę czynną lub odtwarzanie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, będących przedmiotem ochrony, utrzymanie korytarzy ekologicznych, a także kształtowanie warunków zagospodarowania terenów i ich użytkowania, w tym w zależności od potrzeb wskazanie terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz lokalizacji infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, turystycznej i edukacyjnej.

Ograniczenia działalności na obszarach Natura 2000. Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka oraz amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru, chyba że naruszałoby to zakazy obowiązujące w parkach narodowych i rezerwach położonych w granicach obszaru (art. 36 uoop).

Na obszarach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów. Realizacja takich planów i działań jest dopuszczalna wyłącznie w przypadkach określonych w art. 34 uop, pod warunkiem uzyskania zezwolenia właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, jeżeli zapewnione będzie wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie w celu: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego lub wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej. Koszty kompensacji przyrodniczej ponosi podmiot realizujący plan lub przedsięwzięcie.

Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów miejscowych wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń mogących znacząco negatywnie oddziaływać na istniejący lub projektowany obszar Natura 2000 (art. 30 ust. 3 uoop). Zgodnie z art. 55 ust. 2 uoos, projekty tych dokumentów nie mogą zostać przyjęte, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że mogą one znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie zachodzą przesłanki określone w art. 34 uoop.

Realizacja przedsięwzięć: mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (jeżeli stwierdzono obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko) oraz innych przedsięwzięć, niezwiązanych bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000, a mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na ten obszar - wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

W ostatnim przypadku, organ właściwy do wydania decyzji wymienionych w art. 72 ust. 1 pkt 1-13 oraz art. 96 ust 2 pkt 2-4 upoś, po stwierdzeniu, że przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, wydaje postanowienie w sprawie nałożenia obowiązku przedłożenia dokumentacji określonej w art. 96 ust 3 pkt 1-5 upoś.

W przypadku stwierdzenia, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar

Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska postanawia o obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, a następnie wydaje postanowienie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, jeżeli z postępowania wynika brak znaczącego oddziaływania lub zachodzą przesłanki określone w art. 34 uoop.

W innym wypadku odmawia się uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, co jest wiążące dla organu wydającego decyzje wymienione w art. 72 ust. 1 pkt 1-13 oraz art. 96 ust 2 pkt 2-4 upoś. Może on w związku z tym nałożyć obowiązek wykonania kompensacji przyrodniczej lub działań zapobiegających, ograniczających oraz monitorujących oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko. Jeżeli w toku oceny stwierdzono, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie zachodzą przesłanki określone w art. 34 uoop, organ właściwy do wydania decyzji odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia.

Znaczące negatywne oddziaływania na obszar Natura 2000. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów miejscowych wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń mogących znacząco negatywnie oddziaływać na istniejący lub projektowany obszar Natura 2000 (art. 30 ust. 3 uoop). Zgodnie z art. 55 ust. 2 uooś, projekty tych dokumentów nie mogą zostać przyjęte, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że mogą one znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie zachodzą przesłanki określone w art. 34 uoop.

Istotność negatywnego oddziaływania (w kontekście pojęcia oddziaływania „znaczącego”) jest warunkowana:

- wrażliwością siedlisk lub gatunków na działanie czynników zewnętrznych,
- statusem siedlisk lub gatunków oraz znaczeniem obszaru dla zachowania przedmiotów ochrony w Unii Europejskiej, regionie biogeograficznym czy państwie członkowskim;
- cechami przedsięwzięcia i jego oddziaływań,
- możliwością wystąpienia oddziaływań skumulowanych i wtórnych.

Przez znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000 rozumie się (art. 3 pkt 17 upoś) oddziaływanie na cele ochrony obszaru, w tym w szczególności działania mogące:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar,
- lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar,
- lub pogorszyć integralność obszaru i jego powiązania z innymi obszarami Natura 2000.

Znaczące negatywne oddziaływanie oznacza naruszenie właściwego (korzystnego) stanu ochrony gatunków lub siedlisk, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. W odniesieniu do gatunków, właściwy stan ochrony określany jest jako sytuacja, w której jednocześnie spełnione są następujące warunki (art. 5 pkt 24 uoop):

- dane o dynamice liczebności populacji gatunku wskazują, że utrzymuje się on w skali długoterminowej (w dającej się przewidzieć przyszłości) jako trwałe składnik właściwych dla niego siedlisk, zdolny do samodzielnego przetrwania,
- naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości,
- istnieje i prawdopodobnie będzie istnieć w przyszłości wystarczająco duża powierzchnia siedlisk dla utrzymania populacji gatunku w dłuższym okresie.

Naruszenie właściwego stanu ochrony postrzegane jako wystąpienie szkody w stosunku do chronionego gatunku oznaczać może, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. Nr 82, poz. 501), zmianę lub zmiany powodujące jeden lub więcej z następujących mierzalnych skutków:

- zniszczenie lub uszkodzenie siedliska gatunku chronionego;
- pogorszenie stanu lub funkcji populacji gatunku chronionego, polegające w szczególności na: a) zmniejszeniu liczebności i zagęszczenia populacji gatunku lub zmniejszeniu zajmowanej przez nią powierzchni lub b) pogorszeniu możliwości rozmnażania i rozprzestrzeniania się populacji gatunku lub pogorszeniu innych funkcji życiowych lub c) zwiększeniu śmiertelności lub d) ograniczeniu możliwości kontaktu populacji gatunku z populacjami sąsiednimi;
- zmniejszenie powierzchni lub pogorszenie użyteczności dla gatunku zasobów jego siedliska;
- pogorszenie możliwości ochrony gatunku chronionego.

Integralność obszaru Natura 2000. Integralność obszaru Natura 2000 oznacza (art. 5 pkt 1d uoop) spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których wyznaczono obszar. Należy przez to rozumieć:

- utrzymywanie się właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji roślin

- i zwierząt oraz ich siedlisk, dla ochrony których obszar został wyznaczony,
- zachowanie struktur i procesów ekologicznych, które są niezbędne dla trwałości i prawidłowego funkcjonowania siedlisk przyrodniczych oraz populacji roślin i zwierząt,
- dużą odporność i zdolności regeneracyjne, bez znaczącego wsparcia z zewnątrz.

Jednym z elementów integralności obszaru jest jego przestrzenna ciągłość oraz istnienie powiązań z innymi obszarami sieci Natura 2000.

Przestrzenna ciągłość obszaru oznacza brak zagrożeń mogących spowodować jego rozerwanie lub fragmentację w przypadku ingerencji na obrzeżach obszaru (utrata połączeń, izolacja, utrata funkcji i wartości w odłączonej części obszaru) oraz utratę lub zakłócenie możliwości migracji.

Zachowanie powiązań (spójności) pomiędzy obszarami tworzącymi sieć obszarów Natura 2000 oznacza zapewnienie ciągłości przestrzennej pomiędzy tymi obszarami, w tym poprzez korytarze ekologiczne. Spójność sieci obszarów Natura 2000 umożliwia zachowanie w całości zasobów przyrodniczych poszczególnych obszarów oraz zapewnia utrzymanie we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków.

2. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

W oparciu o dostępne materiały i opracowania sporządzono charakterystykę najważniejszych cech fizycznogeograficznych środowiska oraz różnorodności biologicznej z uwzględnieniem uwarunkowań i zagrożeń istotnych z punktu widzenia opracowania projektu studium, w tym uwarunkowań formalnoprawnych.

W niezbędnym zakresie zaktualizowano informacje zawarte w opracowaniu ekofizjograficznym sporządzonym na potrzeby projektu studium. Na podstawie dostępnych danych monitoringowych dokonano oceny aktualnego stanu elementów środowiska oraz przedstawiono tendencje i dynamikę zachodzących w nich zmian, w tym prognozę zmian przewidywanych w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu, biorąc pod uwagę konsekwencje ustaleń obowiązujących planów miejscowych.

Na podstawie analizy stanu środowiska zidentyfikowano najważniejsze problemy ochrony środowiska w gminie, wyodrębniając problemy istotne z punktu widzenia realizacji studium. Zestawiono także środki podjęte dotychczas dla rozwiązania lub redukcji problemu.

Przeanalizowano i oceniono korelację rozwiązań mogących wpływać na stan środowiska, przyjętych w projekcie studium, z celami i zadaniami określonymi w wybranych dokumentach strategicznych rangi międzynarodowej i krajowej. Wyboru dokumentów dokonano na podstawie zidentyfikowanych istotnych problemów ochrony środowiska występujących na obszarze opracowania, celów ochrony środowiska określonych w dokumentach oraz ustaleń projektu studium i ich potencjalnych skutków środowiskowych w kontekście środowiskowo – przestrzennym.

Przeprowadzono analizę przewidywanych znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Oceniono istotność oddziaływań, biorąc pod uwagę ingerencję w stan siedlisk kluczowych i oddziaływanie na gatunki ptaków wodno – błotnych. Wzięto również pod uwagę oddziaływanie na pozostałe siedliska, istotne dla występujących gatunków chronionych awifauny i herpetofauny.

Szczególną wagę przywiązano do oceny oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły. Istotność oddziaływań określono parametrami jakościowymi, a także ilościowymi na podstawie wskaźników dotyczących siedlisk gatunków chronionych (procentowy ubytek siedliska, fragmentacja siedliska, czas trwania i charakter zakłóceń [kryterium siedliskowe]) oraz populacji gatunków chronionych (kryterium populacji). Prognozę oddziaływań na OSO Dolina Górnej Wisły sporządzono z uwzględnieniem całego obszaru ostoi.

Dokonano identyfikacji i oceny znaczących oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, kulturowego oraz warunki zdrowotne miejsc zamieszkania i pobytu ludzi. Wskazano sposoby ograniczania zidentyfikowanych skutków negatywnych przewidziane w ocenianym projekcie studium. W niezbędnych przypadkach określono rekomendacje zmian lub wprowadzenia dodatkowych ustaleń do projektu ocenianego dokumentu.

Zastosowano metody analizy przestrzennej wspomagane technikami GIS. Do prezentacji wyników prac posłużono się metodami opisowymi oraz graficznymi w postaci zestawień tabelarycznych i map, sporządzonych w skali topograficznej 1:10000 (dla obszaru gminy) i przeglądowej 1:100000 (dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły).

3. Zawartość i główne cele projektu studium; powiązania z innymi dokumentami

Zawartość projektu studium. Projekt studium obejmuje:

- część określającą uwarunkowania (przedstawione w formie tekstowej i graficznej) wpływające na ustalenia kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego;
- część zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego wraz z rysunkiem, przedstawiającym te ustalenia w formie graficznej oraz granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 upzp,
- uzasadnienie zawierające objaśnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

Część określająca **uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego** obejmuje 10 rozdziałów:

- podstawowe dane o gminie i jej związkach z otoczeniem oraz uwarunkowania wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego;
- zagospodarowanie terenów i ład przestrzenny (dotychczasowe zagospodarowanie i użytkowanie terenów, użytkowanie gruntów według ewidencji gruntów, jednostki funkcjonalno – przestrzenne, wysokość i intensywność zabudowy, ocena ładu przestrzennego);
- dotychczasowe przeznaczenie terenów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planach miejscowych;
- stan środowiska (budowa i rzeźba terenu, warunki geologiczno – inżynierskie, złoża kopalin; zasoby wodne; klimat i jakość powietrza, rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna; struktura przyrodnicza, krajobraz, ochrona przyrody [obszary i obiekty podlegające ochronie na mocy uoop oraz proponowane do ochrony prawnej, korytarze ekologiczne]);
- stan dziedzictwa kulturowego i zabytków;
- warunki i jakość życia mieszkańców; zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia (w tym: zagrożenie hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia (zagrożenie wystąpienia powodzi, ryzyko poważnych awarii));
- systemy komunikacji i infrastruktury technicznej;
- stan prawny gruntów i tereny zamknięte;
- potrzeby i możliwości rozwoju gminy; zadania służące realizacji celów publicznych;
- ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym i w przeznaczaniu terenów na określone cele.

Część graficzna obejmuje mapy (skala 1:20000), przedstawiające: zagospodarowanie i przeznaczenie terenów, stan środowiska, stan dziedzictwa kulturowego i zabytków, systemy komunikacji, systemy infrastruktury technicznej, stan władania gruntami oraz syntezę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Przedmiotem projektu studium są zagadnienia określone w art. 15 ust. 2 upzp. Projekt ustaleń studium składa się z 7 rozdziałów, obejmujących następującą problematykę:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów; kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów (struktura przestrzenna, kierunki przeznaczenia terenów, minimalne i maksymalne parametry i wskaźniki urbanistyczne, tereny wyłączone spod zabudowy, ograniczenia w zabudowie terenów);
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego; kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej; obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 6 - 9 upzp (w tym: obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego oraz obszary przestrzeni publicznej);
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- tereny zamknięte.

Rysunek projektu studium sporządzono w skali 1:10000.

Główne cele projektu studium. Rada Gminy postanowiła o przystąpieniu do sporządzenia studium w związku z koniecznością dostosowania polityki przestrzennej do uwarunkowań wynikających z istotnej zmiany sytuacji społeczno – gospodarczej gminy, wywołanej likwidacją Cukrowni i Rafinerii Chybie SA. oraz z uwagi na znaczną liczbę wniosków o zmianę ustaleń planów miejscowych w zakresie przeznaczenia gruntów oraz parametrów i wskaźników urbanistycznych.

Do głównych celów projektu studium należy w związku z tym zaliczyć:

- umożliwienie racjonalnego i pożądanego z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności

zagospodarowania terenów i obiektów przemysłowych oraz usługowych i mieszkaniowych związanych z działalnością cukrowni, w szczególności – ustalenie kierunków i zasad planowanej rewitalizacji pól irygacyjnych we Frelichowie,

- rozpatrzenie wniosków dotyczących głównie przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną (w okresie od uchwalenia planu miejscowego w 2004 r. do połowy 2009 r. złożono 240 wniosków obejmujących łącznie około 200 ha gruntów rolnych).

Główne założenia polityki przestrzennej. Projekt studium przewiduje w zakresie kierunków kształtowania struktury przestrzennej:

- zachowanie integralności ciągłego przestrzennie systemu przyrodniczego i ochronę jego elementów;
- umiarkowany, a miejscami znaczny wzrost powierzchni osadniczej z wykorzystaniem rezerw w obrębie terenów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych oraz poprzez rozwój funkcji osadniczej w ich sąsiedztwie;
- przywrócenie wartości użytkowych terenów przemysłowych związanych z działalnością cukrowni (dawne pola irygacyjne);
- wzmocnienie roli ośrodka usługowo - handlowego w centrum Chybia, a także rozwój systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (w tym realizacja systemu kanalizacji sanitarnej).

Zakłada się ukształtowanie w obszarze gminy trzech stref przestrzennych:

- przyrodniczej (rolno - leśnej), obejmującej zwarte pasmo terenów o funkcjach przyrodniczych i rolniczych, w tym związanych z gospodarką rybacką, o pow. 1795 ha (57% terytorium gminy);
- osadniczo – rolnej, mieszczącej zróżnicowane pod względem funkcji i skali zainwestowania struktury, m.in. obszary wymagające przekształceń, rekultywacji lub rewitalizacji, związane z dawną gospodarką folwarczną i działalnością cukrowni;
- osadniczej, zawierającej intensywnie zagospodarowane tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej położone w środkowej części gminy.

W projekcie studium wyodrębniono w strukturze przestrzennej gminy podstawowe kategorie obszarów, cechujących się różnym zakresem głównych i dopuszczalnych kierunków przeznaczania terenów na poszczególne cele w planach miejscowych (tab. 1).

W ogólnym ujęciu, w strukturze wykorzystania terenów dominować będą obszary użytkowane rolniczo oraz zieleni i wód (zajmujące łącznie 68% pow. gminy), w większości wyłączone spod zabudowy. Obszary zabudowane i możliwe do zabudowy (głównie tereny mieszkaniowej jednorodzinnej) stanowią 25% terytorium gminy (wraz z drogami dojazdowymi i wewnętrznymi, niewyodrębnionymi na rysunku studium); pozostała część gminy przypada na obszary komunikacji i infrastruktury technicznej.

Tab. 1. Kategorie obszarów określone projekcie studium ze względu na główne i dopuszczalne kierunki w przeznaczaniu terenów na poszczególne cele w planach miejscowych

Obszary	funkcje terenów	pow. (ha)	% pow. gminy
obszary zabudowy		855,0	27,0
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna; funkcje dopuszczalne (dodatkowe): usługi, rzemiosło, drobna produkcja - prowadzone w budynku mieszkalnym, jeśli jest to dopuszczalne ze względu na charakter działalności lub w budynku niemieszkalnym, towarzyszącym zabudowie mieszkaniowej, zabudowa służąca produkcji rolniczej, usługi bez funkcji mieszkaniowej na warunkach określonych w planie miejscowym	735,0	23,1
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna; funkcje dopuszczalne (dodatkowe): usługi o charakterze lokalnym (głównie handel i gastronomia), zlokalizowane w budynkach niemieszkalnych	5,0	0,2
zabudowa mieszkaniowo - usługowa	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa (w tym handel, rzemiosło i naprawy), także prowadzona w odrębnym budynku usługowym; funkcje dopuszczalne: lokalizacja na działce tylko zabudowy mieszkaniowej lub usługowej z możliwym udziałem drobnej produkcji	28,0	1,0
zabudowa usługowa	usługi publiczne i pozostałe (w tym handel, rzemiosło i naprawy); funkcje dopuszczalne: mieszkania w budynku usługowym lub mieszkalnym (towarzyszącym zabudowie usługowej), a za wyjątkiem terenów usług publicznych - drobna produkcja, prowadzona w budynku usługowym albo w budynku służącym działalności produkcyjnej oraz składowanie i magazynowanie towarów, w wybranych terenach - stacje paliw	36,0	1,1
zabudowa produkcyjno-usługowa	tereny produkcyjne (tereny obiektów produkcyjnych, budownictwa, transportu, składów, magazynów), tereny zabudowy usługowej z wyjątkiem usług publicznych i innych chronionych przed hałasem; funkcje dopu-	51,0	1,6

Obszary	funkcje terenów	pow. (ha)	% pow. gminy
	szczególne: stacje paliw z wyjątkiem terenów w obrębie dawnych pól irygacyjnych; zakaz prowadzenia działalności w zakresie gromadzenia, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów		
obszary użytkowane rolniczo		1265,0	40,0
obszary użytkowane rolniczo związane z gospodarką rybacką	stawy hodowlane; inne grunty rolne służące produkcji rolniczej, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz stanowiące otulinę biologiczną cieków i wód stojących; budynki i urządzenia służące wyłącznie produkcji rolniczej związanej z gosp. rybacką, z wyjątkiem budynków mieszkalnych	284,0	9,0
inne obszary użytkowane rolniczo	grunty rolne służące produkcji rolniczej (w tym także stawy hodowlane); zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz stanowiące otulinę biologiczną cieków i zbiorników wodnych; inne zbiorniki wodne; dopuszczalne przeznaczenie gruntów rolnych na cele leśne (R/ZL – 189 ha); istniejąca, rozproszona zabudowa siedliskowa i mieszkaniowa (pow. 18 ha)	981,0	31,0
obszary zieleni i wód		893,5	28,0
ogrody działkowe	urządzenia, budynki i budowle przeznaczone do wspólnego korzystania przez użytkowników działki i służące zapewnieniu funkcjonowania ogrodu	4,0	0,05
cmentarze	powierzchnia grzebalna z zielenią oraz budynki i budowle towarzyszące	3,5	0,05
lasy	funkcje zgodnie z planem urządzenia lasu	886,0	27,9
obszary komunikacji i infrastruktury technicznej		158,5	5,0
drogi publiczne	pasy drogowe dróg publicznych (w tym: ścieżki rowerowe, infrastruktura techniczna niezwiązana z drogą, zieleni)	90,4	2,85
infrastruktura techniczna	infrastruktura związana z oczyszczaniem i odprowadzaniem ścieków (także inne urządzenia związane z funkcją komunalną)	1,6	0,05
tereny zamknięte	tereny, przez które przebiegają linie kolejowe	66,5	2,1
razem		3172	100

W planach miejscowych należy uwzględnić określone na rysunku studium tereny zieleni i wód, obejmujące śródpolne i nadwodne zadrzewienia i zakrzewienia oraz użytki zielone stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych, a także tereny wód (cieki, rowy, drobne zbiorniki). Możliwe jest ponadto wyznaczanie terenów dróg, infrastruktury technicznej i komunalnej (z wyjątkiem gospodarki odpadami) oraz dodatkowych terenów zieleni.

W zakresie kierunków rozwoju układu drogowego, w miejsce planowanej dotychczas północnej obwodnicy Chybia (droga klasy głównej) wprowadzono połączenie ul. Bielskiej z ul. Cieszyńską (droga klasy zbiorczej, zachodnia obwodnica), wykorzystujące przejazd pod terenami kolejowymi w ciągu ul. Pod Dudnią. W związku z rozwojem zabudowy w rejonie Frelichowa przewiduje się modernizację dróg dojazdowych w tym rejonie (ul. Polna, Kuchenna i Jesionowa) i rozbudowę lokalnego układu drogowego. Budowa innych dróg dojazdowych związana będzie z obsługą nowych terenów zajmowanych pod zabudowę mieszkaniową.

Dla poszczególnych kierunków (rodzajów) przeznaczenia terenu określono parametry i wskaźniki urbanistyczne, które należy uwzględnić w planach miejscowych (maksymalna powierzchnia zabudowy, minimalny udział terenu biologicznie czynnego, dopuszczalna wysokość zabudowy oraz minimalna powierzchnia działki budowlanej i szerokość jej frontu).

W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, przeważającej w obrębie gminy, minimalny udział terenu biologicznie czynnego powinien wynosić co najmniej 40% pow. działki budowlanej, dla terenów o innym przeznaczeniu wskaźnik ten należy kształtować na poziomie minimum 20 - 30%, a w zabudowie wielorodzinnej - 50%. Maksymalna powierzchnia zajęta przez budynki w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej nie może przekraczać 30% powierzchni działki budowlanej. Dla terenów o innym przeznaczeniu wskaźnik ten waha się od 20 do 70% powierzchni działki budowlanej (w przypadku zabudowy usługowej i produkcyjno – usługowej). W praktyce, w związku z koniecznością zapewnienia miejsc parkingowych w obrębie działek oraz uwzględnienia co najmniej minimalnego udziału terenów biologicznie czynnych, wskaźniki te na terenach usługowych i produkcyjnych będą w większości przypadków niższe.

Powiązania projektu studium z innymi dokumentami. Zgodnie z art. 9 upzp, studium sporządza się z uwzględnieniem ustaleń koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy.

Ponadto, zgodnie z art. 72 ust. 4 upoś, projekt studium powinien brać pod uwagę wymagania w zakresie ochrony środowiska wynikające z opracowania ekofizjograficznego. Istotną rolę w określeniu polityki przestrzennej pełnią także obowiązujące i archiwalne dokumenty planistyczne, decyzje administracyjne wpływające na sposób zagospodarowania terenów, dokumenty dotyczące

środowiska oraz innego rodzaju dokumenty rangi krajowej, regionalnej i gminnej, istotne dla zagospodarowania przestrzennego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (Uchwała Nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 czerwca 2004 r.); plan ustala konieczność podejmowania działań w zakresie: poprawy jakości środowiska, wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego do celów rekreacyjnych i turystycznych, ochrony zwierząt i roślin (utrzymanie i wzmocnienie korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadregionalnym, przeciwdziałanie degradacji struktury ekologicznej, wykluczenie lokalizacji zabudowy na terenach leśnych o istotnych walorach glebo- i wodochronnych, uwzględnianie ustaleń wynikających z planów ochrony rezerwatów przyrody i ostoji Natura 2000), utrzymania istniejących obszarów i obiektów objętych prawnymi formami ochrony przyrody oraz ochrony lasów tworzących Leśny Kompleks Promocyjny, a także ustanowienia prawnych form ochrony przyrody dla cennych przyrodniczo obszarów i obiektów.

Wnosi się ponadto o wyznaczenie w obrębie gmin lokalizacji dla parków przemysłowych z wykorzystaniem terenów poprzemysłowych, stref aktywizacji gospodarczej oraz porządkowanie gospodarki ściekowej. W planie zapisano zadanie o znaczeniu ponadlokalnym, występujące w granicach gminy: „Modernizacja linii kolejowych, w tym Warszawa – Katowice – Wiedeń”.

Do dokumentów powiązanych z projektem studium, ustanowionych na szczeblu gminy należą:

1) dokumenty planistyczne:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie, przyjęte Uchwałą Nr XXII/120/2000 Rady Gminy w Chybiu z dnia 30 czerwca 2000 r., zmienione Uchwałą Nr V/31/07 Rady Gminy Chybie z dnia 20 lutego 2007 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Mnich przy ul. Bielskiej;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, pokrywające cały obszar gminy: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie (Uchwała Nr XVIII/124/04 Rady Gminy Chybie z dnia 20 lipca 2004 r.), zmiany planu miejscowego (dla obszarów położonych we wsi Zaborze i Mnich [Uchwały Nr VIII/55/07 i VIII/56/07 Rady Gminy Chybie z dnia 5 czerwca 2007 r.] oraz plan miejscowy dla części wsi Mnich (Uchwała Nr V/36/07 Rady Gminy Chybie z dnia 20 lutego 2007 r.).

2) Strategia rozwoju gminy Chybie 2002 – 2014 (Uchwała Nr XXXVII/203/02 Rady Gminy Chybie z dnia 14 marca 2002 r.); dokument za nadrzędny cel strategiczny przyjmuje „rozwój małej i średniej przedsiębiorczości” oraz określa dwa główne cele strategiczne: uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej i rozwój infrastruktury społecznej.

3) Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chybie na lata 2007 – 2013 (Uchwała Nr XVIII/151/08 Rady Gminy Chybie z dnia 3 czerwca 2008 r.); program skupia się na poprawie jakości życia mieszkańców, przywróceniu ładu przestrzennego iżywieniu gospodarczym gminy.

4) Plany odnowy miejscowości Chybie, Frelichów, Zaborze, Zarzeczce, Mnich na lata 2008 – 2015 (odpowiednio Uchwały Nr XVII/141/08, XVII/142/08, XVII/143/08, XVII/144/08 i Nr XVII/130/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.); plany odnowy jako priorytetowe określają działania w zakresie poprawy infrastruktury technicznej (m.in. budowa kanalizacji sanitarnej) i rekreacyjnej oraz rozwoju turystyki.

5) Program ochrony środowiska. Aktualizacja oraz Plan gospodarki odpadami dla Gminy Chybie. Aktualizacja (Załączniki do uchwał nr, odpowiednio, XXIV/193/09 i XXIV/194/09 Rady Gminy Chybie z dnia 17 lutego 2009 r.).

Opracowania ekofizjograficzne. Na potrzeby sporządzanych dokumentów planistycznych gminy Chybie dotychczas wykonano opracowania podstawowe w 2004 r. (do planu miejscowego gminy Chybie z 2004 r.) oraz w 2009 r. (w związku z przystąpieniem do sporządzania rozpatrywanego projektu studium oraz do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy).

Określając w opracowaniu (2009 r.) przyrodnicze predyspozycje do kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy, stwierdza się, że do obszarów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze należą: tereny leśne (z rezerwatem Rotuz), tereny nieleśne (głównie łąki) położone w dolinie Bajerki, kompleksy stawów hodowlanych w Mnichu i Zaborzu oraz zadrzewienia śródpolne. Powinno się zachować zadrzewienia, szpalery i aleje drzew wzdłuż ulic, cieków i rowów melioracyjnych.

Należy wykluczyć lub ograniczyć rozwój zabudowy na obszarach o niekorzystnych warunkach geotechnicznych, w sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego i stawów, zwłaszcza w rejonie proponowanego użytku ekologicznego „Wysznia”, w głębi kompleksów rolnych oraz w dolinie Bajerki. Rozwój przestrzenny gminy powinien uwzględniać cele ochrony obszarów Natura 2000.

4. Istniejący stan środowiska

4.1. Powierzchnia ziemi, zasoby naturalne, gleby

Obszar gminy, w układzie jednostek fizycznogeograficznych Kondrackiego leży obrębie Doliny Górnej Wisły (północna część gminy) i Pogórza Wilamowickiego; niewielki, południowo – wschodni fragment gminy wchodzi w skład Pogórza Śląskiego. W podziale na jednostki geomorfologiczne gmina jest położona w Dolinie Wisły.

Budowa geologiczna. Obszar gminy znajduje się w granicach zapadliska przedkarpackiego, w obrębie rowu tektonicznego Ruptawa - Czechowice. Zapadlisko wypełnione jest utworami miocenu. Na ich powierzchni zalegają utwory czwartorzędowe o miąższości od kilkunastu do niespełna 30 m. W części spągowej są to wodnolodowcowe piaski różnoziarniste i żwiry (miejscami z domieszkami otoczków), lokalnie gliniaste lub przewarstwione gliną, mułki i ropy zastoiskowe o miąższości kilku - kilkunastu metrów. Wyżej zalega warstwa osadów rzecznych, budujących stożek napływowy Wisły (żwiry i piaski różnoziarniste, gliny lessopodobne [gliny pylaste, gliny i pyły deponowane w środowisku wodnym]). Lokalnie występują osady organiczne i mineralno – organiczne (namuły gliniaste, gliny pylaste i pyły z humusem, miejscami z warstwami torfu). Zasięg tych osadów nie jest dokładnie rozpoznany. Należy się liczyć z ich lokalną obecnością na głębokości przekraczającej 3 - 5 m, zwłaszcza w środkowej i północnej części gminy. Powierzchniową warstwę gruntu prawie całego obszaru gminy tworzą gliny pylaste i pyły, rzadziej gliny, a podrzędnie - gliny piaszczyste.

Rzeźba terenu. Powierzchnię terenu stanowi monotonna równina, łagodnie nachylona (przeciętnie mniej niż 0,3%) w kierunku północnym i północno - wschodnim. Jedynym wyraźnym naturalnym elementem rzeźby jest prawe zbocze doliny Bajerki o wysokości do 4 - 5 m i nachyleniu do 2 - 2,5%. Antropogeniczne przekształcenia rzeźby związane są głównie z gospodarką stawową: spłaszczone powierzchnie denne dawnych stawów obramowane groblami o wysokości 1 - 2,5 m, miejscami do 3 m (w przypadku, gdy groblą poprowadzono drogę). Wysokość nasypów linii kolejowych z reguły nie przekracza 2 m. Poza północną granicą gminy, wzdłuż Zbiornika Goczałkowickiego ciągnie się zaporą boczną o wysokości 3,2 m; równoległe do niej biegnie rów o głębokości 2,2 m, drenujący zawale.

Z punktu widzenia przydatności gruntów do zabudowy, ze względu na niekorzystne własności mechaniczne powierzchniowej warstwy gruntu (grunty średnio i mało spoiste, silnie uzależnione od zmiennych warunków hydrogeologicznych) oraz lokalną obecność torfów i osadów mineralno – organicznych, konieczne jest szczegółowe badanie podłoża. Płytkie zaleganie wód gruntowych nie sprzyja budowie podpiwniczeń i wymaga stosowania zabezpieczeń przeciwwodnych fundamentów. Zdecydowanie niekorzystne warunki geotechniczne występują w dolinie Bajerki i jej dopływu w rejonie Bieniowca oraz miejscami w środkowej i północnej części gminy (Nowy Staw, Podgrobel) – z uwagi na obecność namulów mineralno - organicznych i torfów na głębokości 2 - 4 m. Dobre parametry geotechniczne cechuje zalegająca pod glinami lessopodobnymi seria utworów gruboziarnistych o miąższości kilkunastu metrów; utrudnienie w posadawianiu obiektów budowlanych w jej obrębie stanowi powszechna obecność wody o napiętym zwierciadle. Nie występują ograniczenia w realizacji zabudowy powodowane przez ukształtowanie terenu. Wyjątek stanowią jedynie obniżenia dolinne skupiające wody opadowe i roztopowe (dolina Bajerki i jej dopływu w rejonie Bieniowca, górny odcinek doliny leżącej na zachód od ul. Kolonia w Mnichu). Brak jest zagrożeń związanych z możliwością wystąpienia powierzchniowych ruchów masowych gruntu.

Zasoby naturalne. Brak jest udokumentowanych złóż kopalin, nie występują wpływy eksploatacji kopalin (gmina leży poza zasięgiem terenów górniczych).

Gleby. Gleby (głównie czarne ziemie właściwe, gleby bielcowe, pseudobielcowe i mady) charakteryzują się przeciętnymi walorami bonitacyjnymi. Przeważają użytki rolne IV klasy (72,5% powierzchni użytków rolnych). Grunty rolne klasy IIIb zajmują jedynie 5% powierzchni użytków rolnych (86 ha); skupiają się w północnej części gminy oraz w przysiółku Zamachy, nie tworząc większych kompleksów. Z punktu widzenia przydatności rolniczej przeważają gleby kompleksu zbożowo - pastewnego mocnego, a także użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe; rzadziej występują gleby kompleksów pszennych dobrych. Większość gruntów jest zmeliorowana.

Gleby odznaczają się odczynem lekko i średnio zakwaszonym (wymagają wapnowania). Cechuje je brak lub niski stopień skażenia metalami ciężkimi. Wyjątek stanowią jedynie gleby dawnych pól irygacyjnych, odznaczające się prawdopodobnie zwiększonym skażeniem chemicznym i mechanicznym przeobrażeniem (źródło: Südzucker Polska S.A., Wrocław - inf. ustna).

4.2. Wody

Wody podziemne. Zasoby wód podziemnych związane są głównie z czwartorzędowym piętrem wodonośnym. Zwierciadło wód występuje z reguły bezpośrednio pod powierzchniową warstwą osadów słabo przepuszczalnych. Płytko położone zwierciadło wód (na głębokości 1-1,5 m) obserwuje się w północnej części gminy, w dolinie Bajerki i miejscowo na północ i południe od linii kolejowej nr 93. Stosunkowo głęboko (ponad 4,5 - 5 m p.p.t.) wody podziemne występują w Zaborzu i w Chybiu w rejonie ul. Bolesława Chrobrego i Sienkiewicza.

Południowo-wschodni fragment gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 347 Dolina Górnej Wisły, pozostałą, większą część obejmuje Użytkowy Poziom Wód Podziemnych Q-II Dolina Małej Wisły. Stopień zagrożenia wód jest średni (czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni do warstwy wodonośnej wynosi 5 – 25 lat). GZWP nr 347 zawiera wody dobrej lub zadawalającej jakości. Nie notowano przekroczeń wartości dopuszczalnych określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417). Wody GZWP nr 347 wymagają wysokiej ochrony, a wody UPWP - zwykłej ochrony przed zanieczyszczeniem.

Nie występują ujęcia wód podziemnych, dla których wyznaczono strefę ochrony pośredniej. Wody podziemne są ujmowane przez Zakład Ichtiologii i Gospodarki Rybackiej PAN Gołysz (dwie studnie [podstawowa i awaryjna]), korzystające z warstwy wodonośnej na głębokości 5-27 m). Maksymalny pobór wody może wynosić 33 m³/h przy depresji 1,2 m. Wokół studni ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej o szerokości 10 m. Wody ujmowane w Gołyszu odpowiadały w latach 2002 – 2003 II klasie ze względu na zawartość azotynów i żelaza; przejściowe pogorszenie ich stanu (do IV klasy) wystąpiło w 2005 r. z uwagi na podwyższone wskaźniki zanieczyszczeń (amoniak, tlen rozpuszczalny, żelazo, odczyn pH).

Antropogeniczne zmiany stosunków wodnych wyrażają się w podniesieniu zwierciadła wód w sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego oraz w jego obniżeniu w leju depresji ujęcia w Zaborzu. Obserwuje się ponadto ograniczoną infiltrację gruntu w obrębie zwartej zabudowy oraz pogorszenie jakości wód na skutek przenikania do poziomu wodonośnego ścieków i substancji biogenych.

Wody powierzchniowe. Obszar gminy, położony w zlewni Małej Wisły (region wodny Małej Wisły), cechuje dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna (liczne rowy melioracyjne i kanały zasilające stawy hodowlane). Jedyne naturalnym ciekim jest Bajerka (z meandrującym korytem), odwadniająca wschodnią i południowo-wschodnią część gminy. Południowo-zachodnią część gminy jest odwadniana do Wisły przez Prawobrzeżną Młynówkę Kiczyczką. Z pozostałej, większej części obszaru gminy wody są kierowane bezpośrednio do Zbiornika Goczałkowickiego. Działy wodne zlewni mają przebieg niepewny.

Występują duże kompleksy stawów hodowlanych (stawy karpiove) w Zaborzu (zasilane przez Prawobrzeżną Młynówkę Kiczyczką) i w Mnichu (zasilane przez Bajerkę). Istnieją także mniejsze zbiorniki o różnych funkcjach i zmiennym zasięgu lustra wody (stawy wędkarskie przy ul. Bielskiej [Mnich], zbiornik wody przemysłowej w rejonie ul. Cieszyńskiej i Bielskiej, osadniki mącznych pól irygacyjnych we Frelichowie (obecnie zasilane wodami deszczowymi) oraz drobne stawy na gruntach rolnych (głównie w południowo - zachodniej części Zaborza i Mnicha).

Wody powierzchniowe cechuje stosunkowo wysoki stopień zanieczyszczenia, głównie ściekami bytowymi. Jakość wód Bajerki i Prawobrzeżnej Młynówki Kiczyczkiej odpowiadała w 2007 r. IV klasie czystości (skażenie bakteriologiczne [liczba bakterii grupy coli], zawiesina ogólna, tlen rozpuszczalny, BZT5, chlorofil „a”).

Wody Wisły przed ujściem do Zbiornika Goczałkowickiego ze względu na wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, należały w 2008 r. do kategorii A3, a w 2009 r. na wysokości upustów dennych w rejonie zapory czołowej – do kategorii A2. Wody zbiornika w rejonach ujścia Wisły i Bajerki w ocenie wód pod kątem bytowania ryb nie spełniały w 2009 r. wymagań jakościowych (odczyn pH, BZT5, niejonowy amoniak, azotyny). Istotne znaczenie dla jakości wody w Zbiorniku Goczałkowickim ma dopływ zanieczyszczeń z jego bezpośredniej zlewni. Krótki czas spływu powierzchniowego i podziemnego może spowodować stałe lub okresowe pogorszenie jakości wody.

Strefa ochronna ujęć wód powierzchniowych. Północna część gminy znajduje się w obrębie terenu ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice (Rozporządzenie Nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice [Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 112, poz. 1811]). Rozporządzenie znosi dotychczasową strefę ochronną ustanowioną Rozporządzeniem Nr 2/2007 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 31 lipca 2007 r.

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wód obowiązują m.in. następujące zakazy:

- wykonywania dołów chłonnych oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi (z wyjątkami określonymi w rozporządzeniu) i ich rolniczego wykorzystywania;
- lokalizowania składowisk odpadów, zakładów przemysłowych mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ferm chowu lub hodowli zwierząt opartych o bezściółkowy system chowu, ujęć wód powierzchniowych i podziemnych (za wyjątkiem studni wykorzystywanych do zwykłego korzystania z wód), cmentarzy i grzebowisk zwierząt oraz urządzania obozowisk;
- lokalizowania budownictwa mieszkaniowego oraz turystycznego nie podłączonego do kanalizacji sanitarnej oraz bliżej niż 100 m od linii brzegowej na terenach, które dotychczas nie były w planie miejscowym przeznaczone pod zabudowę;
- budowy dróg klasy zbiorczej i wyższej oraz parkingów bliżej niż 100 m od linii brzegowej zbiornika na terenach, które dotychczas nie były w planie miejscowym przeznaczone pod zabudowę.

4.3. Klimat. Powietrze

Warunki klimatyczne. Klimat rejonu Chybia, stosunkowo ciepły i wilgotny, kształtowany w większości przez powietrze polarno - morskie, charakteryzuje się dużą zmiennością stanów pogodowych, związaną z sąsiedztwem Bramy Morawskiej, Zbiornika Goczałkowickiego i Beskidu Śląskiego. Średnia roczna temperatura powietrza w wieloleciu 1966-1995 wyniosła $+8^{\circ}\text{C}$ (w najcieplejszym miesiącu [lipiec] $+17,5^{\circ}\text{C}$, w najchłodniejszym [styczeń] -2°C). Roczne sumy opadów są stosunkowo wysokie (od 836 mm [Gołysz] do 883 mm [Goczałkowice]) i zmienne (w wieloleciu 1968-2000 wahały się od 581 mm do 1076 mm). Wielkość opadu dobowego o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=1\%$ wynosi około 90 mm, a o prawdopodobieństwie $p=50\%$ - około 35 mm. Przeważają wiatry zachodnie i południowo - zachodnie, o prędkościach od 2,4 do 3,8 m/s oraz cisze.

Obszar gminy jest dość jednorodny pod względem topoklimatycznym. Warunki topoklimatyczne są kształtowane położeniem w dolinie Wisły, obecnością dużej powierzchni zbiorników wodnych, kurtyny pasa leśnego po stronie zawietrznej w stosunku do przeważających kierunków wiatru oraz rozległych terenów otwartych z rozproszoną, prawie w całości niską zabudową, tworzącą skupiska tylko miejscowo. Topoklimat gminy cechuje zwiększona wilgotność powietrza, zmniejszone dobowe amplitudy temperatur i znaczny udział cisz. Wpływ dużych powierzchni wodnych wyraża się także w większej częstotliwości występowania mgieł. Okres wegetacyjny trwa 210 - 220 dni.

Jakość powietrza atmosferycznego. W ocenie jakości powietrza (2009 r.), strefa bielsko - żywiecka, w skład której wchodzi gmina, ze względu na ochronę zdrowia została zaliczona do klasy C z uwagi na notowane w obrębie strefy przekraczanie dopuszczalnego poziomu stężeń 24 godzinnych pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu. Konsekwencją zaliczenia strefy bielsko-żywieckiej do klasy C jest konieczność opracowania programu ochrony powietrza.

Prawdopodobnie jednak poziom zanieczyszczenia powietrza w obrębie gminy jest niższy (monitoring jakości powietrza nie obejmuje punktów pomiarowych na terenie gminy, ani w jej sąsiedztwie). Z reprezentatywnych dla gminy pomiarów prowadzonych w Strumieniu i Jasienicy (lata 1999 - 2003), wynika, że opad pyłu wahał się wówczas od 33 do 68 g/(m²/rok), przy wartości dopuszczalnej 200 g/(m²/rok). Ilości metali ciężkich w pyłe kształtowała się na poziomie znacznie poniżej wartości dopuszczalnych.

Głównym zagrożeniem dla jakości powietrza atmosferycznego jest niska emisja z palenisk domowych oraz z pojazdów mechanicznych (ważniejsze przemysłowe źródła zanieczyszczeń leżą w znacznym oddaleniu od granic gminy). Składnikami zanieczyszczeń gazowych są dwutlenek węgla oraz dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły, a w niewielkich ilościach także związki chloropochodne, węglowodory aromatyczne i alifatyczne oraz sadza.

4.4. Różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta

Obszar gminy i jej otoczenie cechuje wysoki stopień różnorodności biologicznej. Największa liczba zbiorowisk roślinnych i gatunków zwierząt związana jest ze zbiornikami wód stojących oraz miejscami podmokłymi w rejonie stawów gołyskich i Zbiornika Goczałkowickiego stwierdzono występowanie ponad 2300 gatunków (w tym 1454 gatunki roślin).

Ekosystemy. W granicach gminy występują zróżnicowane ekosystemy, od układów o charakterze pierwotnym po antropogeniczne. Do unikatowych w skali województwa należy układ biocenotyczny o charakterze pierwotnym, reprezentowany przez rezerwat Rotuz (tereny leśne i torfowiskowe, zgodne z siedliskiem potencjalnym), obejmujący zbiorowiska torfowisk mszysto - turzycowych i mszarów (zespół przygielki białej, pło mszarno-wetniankowe, zbiorowisko trzciny pospolitej i torfowca, zbiorowisko

z sitem rozpięchłym, mszar kępkowo-dolinkowy, zbiorowisko *Carex rostrata* – *Sphagnum fallax*).

Ekosystemy leśne. Naturalne zbiorowiska leśne reprezentowane są przez zbiorowiska borowe (bory sosnowe i mieszane: śródładowy bór wilgotny i bagienny bór trzcinnikowy) występujące w rezerwacie Rotuz i w jego otulinie oraz lasy liściaste (zespoły grądowo-dębowe, a w miejscach wilgotnych, głównie w dolinie Bajerki – łągi jesionowo-olszowe i zbiorowisko z olszą czarną). Większość zbiorowisk leśnych stanowią lasy gospodarcze z udziałem sosny zwyczajnej, dębu szypułkowego, świerka, modrzewia i brzozy brodawkowej oraz olszy czarnej w miejscach wilgotnych; runo jest ubogie florystycznie, zdominowane przez turzycę drzączkową.

Powierzchnia lasów w gminie wynosi 880 ha (lesistość - około 28%, poniżej średniej wojewódzkiej). Lasy są nierównomiernie rozmieszczone - skupiają się w północno-wschodniej i wschodniej części gminy. Stanowią w zdecydowanej większości lasy publiczne w zarządzie PGL Lasy Państwowe (nadleśnictwa Bielsko i Ustroń); wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego”, którego działalność określa jednolity program gospodarczo-ochronny przyrody w lasach. Lasy na terenie gminy stanowią lasy ochronne.

Ekosystemy nieleśne. Zbiorowiska naturalne tworzą łąki świeże i grądowe w rejonie stawów w Mnichu oraz w Zarzeczcu. Pozostałe zbiorowiska łąkowe oraz zbiorowiska pastwiskowe i terenów wydeptywanych stanowią zbiorowiska wtórne. Dość powszechne występują łąki kośne (świeże, nawiązujące do zbiorowisk rzędu *Arrhenatheretalia* – koniczyny biała i łąkowa, lucerna siewna, kupkówka pospolita, kłosówka wełnista, rajgras wyniosły, mniszek lekarski). W rejonie Gołysza występuje fragment łąki wilgotnej z udziałem wiązówki błotnej, krwawnicy pospolitej, mozgi trzciniowej, kłosówki wełnistej, bodziszka błotnego, śmiałka darniowego, komonicy błotnej i czyścica błotnego.

Znaczną część obszaru gminy zajmują drobnopowierzchniowe uprawy polowe, głównie zbóż i towarzyszących im chwastów. Zabudowie i szlakiem komunikacyjnym (głównie terenom kolejowym) towarzyszą zbiorowiska ruderalne z udziałem nawłoci kanadyjskiej, trzcinnika piaskowego, kielisznika zarosłowego, rdestowca ostrokończystego; zbiorowiska ruderalne powstają także w wyniku sukcesji na terenach po zlikwidowanych siedliskach w Zarzeczcu i Frelichowie. Powszechnie występują zbiorowiska zieleni przydomowej; niewielki udział mają ponadto zbiorowiska ogrodów działkowych i zieleni urządzonej (aleje, skwery, tereny sportowe, cmentarze).

Ekosystemy wodno - łądowe. Ekosystemy wodno - łądowe reprezentowane są przez zbiorowiska roślinności wodnej i przybrzeżnej stawów hodowlanych i innych zbiorników wodnych, zbiorowiska łąk i szuwarów na terenach podmokłych oraz zbiorowiska występujące na mulistych brzegach wód i okresowo zalewanych zagłębieniach. Na brzegach i na dnie stawów w Mnichu występują naturalne i półnaturalne zbiorowiska zespołu rdestu ostrogorzkiego i uczepu trójlistkowego oraz rdestu szczawiolistnego typowego; na stawach gołyskich obserwuje się zbiorowiska ze strzałką wodną, zespół ponikła igłowego i namulnika brzegowego.

Pasy nadbrzeżne stawów hodowlanych, rowów i cieków oraz ujście Bajerki porastają zbiorowiska szuwarowe (szuwar mannowy, mozgowy, trzciniowy i szerokopałkowy). Bezdrzewne fragmenty doliny Bajerki porasta zespół turzycy dziobkowatej i szuwar kosaćcowy (notowany również w Zarzeczcu); w rezerwacie Rotuz i w jego otulinie występuje zespół turzycy długowłosej.

Bioróżnorodność obszaru gminy w istotny sposób zwiększają kępy drzew na niektórych stawach (głównie wierzby wąskolistne) oraz aleje drzew (składające się w większości z dębów szypułkowych, olch i jesionów), rosnących wzdłuż dróg, cieków i rowów oraz na groblach stawów.

Tab. 2. Ekosystemy i reprezentatywne gatunki występujące na obszarze gminy

Ekosystem i reprezentatywne gatunki	występowanie
Ekosystemy leśne	
bory sosnowe i mieszane	
kontynentalny bór mieszany	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
bagienny bór trzcinnikowy	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
śródładowy bór wilgotny	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
zbiorowisko turzycy dziobkowatej i sosny zwyczajnej	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
las liściaste	
zbiorowisko z olszą czarną	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
łąg jesionowo – olszowy (91E0)	dolina Bajerki
grąd subkontynentalny (9170)	pn. – zach.a część lasu w Zarzeczcu, dolina Bajerki
Ekosystemy nieleśne	
zbiorowisko rosiczki okrągłolistnej	otulina rezerwatu Rotuz
zbiorowisko kruszyny pospolitej	las na pd. od Zb. Goczałkowickiego
zespół wrotczyca pospolitego i bylicy pospolitej	tereny kolejowe, przydroża
nitrofilne zbior. zrębów, terenów ruderalnych i okrajków	tereny zainwestowane, granica lasu, grunty orne

Ekosystem i reprezentatywne gatunki	występowanie
łąka rajgrasowa (6510)	okolice stawów (Mnich), Zarzecze
dywanowy zespół życicy i rdestu ptasiego	drogi gruntowe, pobocza dróg, wypasane pastwiska
Ekosystemy wodno – lądowe	
naturalne i półnaturalne zbiorowiska terofitów na mulistych brzegach i okresowo zalewanymi zagłębieniami	
zespół rdestu ostrogorzkiego i uczepu trójlistkowego (3270)	na dnie wyschniętych zb. wodnych, podmokłe, grząskie i gliniaste drogi leśne z często stagnującą wodą
zbiorowisko rdestu szczawiolistnego typowego (3270)	brzegi i dno stawów (Mnich), obrzeża Zb. Goczałk.
zespół ponikła igłowego i namulnika brzegowego(3130)	ujście Bajerki, stawy gołyskie
zbiorowiska szuwarowe	
szuwar mannowy	brzegi zb. wodnych, wzdłuż rowów, ujście Bajerki
szuwar mózgowy	wzdłuż Bajerki i przy jej ujściu
szuwar trzcinowy	brzegi zb. wodnych, wzdłuż rowów
szuwar wąskopalkowy	obrzeża Zb. Goczałkowickiego
szuwar szerokopalkowy	brzegi zb. wodnych i w miejscach wypłyconych
zespół turzycy brzegowej	wzdłuż wału Zb. Goczałkowickiego
zespół turzycy dzióbkwatej	bezdzwonne obszary w pobliżu Bajerki
zespół turzycy pęcherzykowatej	obrzeża Zb. Goczałkowickiego
zespół turzycy długokłosej	rez. Rotuz i otulina rezerwatu
szuwar kosaćcowy	łąki w pobliżu Bajerki, Zarzecze
zespół jeżogłówki i manny jadalnej	wzdłuż cieków i zabagnionych leśnych dróg
zbiorowiska torfowisk mszysto – turzycowych i mszarów	
zespół przygiełki białej (7140, 7150)	rezerwat Rotuz
pło mszarno-wielniankowe (7140)	rezerwat Rotuz
zbiorowisko trzciny pospolitej i torfowca (7140)	rezerwat Rotuz
zbiorowisko z sitem rozpierzchnym (7140)	rezerwat Rotuz
mszar kępkowo-dolinkowy (7110)	rezerwat Rotuz
zbiorowisko Carex rostrata – Sphagnum fallax (7140)	rezerwat Rotuz

Siedliska przyrodnicze. Na terenie gminy występują siedliska przyrodnicze należące do typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, (wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 [Dz. U. Nr 94, poz. 795]):

Tab. 3. Siedliska przyrodnicze stwierdzone na obszarze gminy lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie

kod	siedlisko przyrodnicze
3130	brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea
3270	zalewane muliste brzegi rzek
6150	łąka rajgrasowa
7110	torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
7140	torfowiska przejściowe i trzęsawiska z roślinnością z Scheuchzerio – Caricetea
7150	obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku Rhynchosporion
91D0	bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Pinetum)
91E0	łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Populeto albae, Alnetion glutinoso-incanae)
9170	grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum)

Gatunki roślin. Gatunki dziko występujących roślin objętych ochroną prawną (Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 roku w sprawie dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764), których obecność stwierdzono na terenie gminy:

Tab. 4. Gatunki dziko występujących roślin objętych ochroną prawną

Gatunki dziko występujących roślin objętych ochroną ścisłą	występowanie
bagnica torfowa (Scheuchzeria palustris)	rezerwat Rotuz
bagno zwyczajne (Ledum palustre)	rezerwat Rotuz
grzybieńczyk wodny (Nymphoides peltata)	staw Wysznia I
kukułka plamista (Dactylorhiza maculata)	rezerwat Rotuz
plywacz pospolity (Utricularia vulgaris)	stawy Nowy Mały, Wysznia V, IX, Gołysz, Pod Lasem
podrzeń żebrowiec (Blechnum spicant)	rezerwat Rotuz, otulina rezerwatu
rosiczka okrągłolistna (Drosera rotundifolia)	rezerwat Rotuz
turzyca bagienna (Carex limosa)	rezerwat Rotuz
turzyca Davalla (Carex davalliana)	rezerwat Rotuz
widlaczek torfowy (Lycopodiella innudata)	rezerwat Rotuz

Gatunki dziko występujących roślin	występowanie
widłak goździsty (<i>Lycopodium clavatum</i>)	otulina rezerwatu Rotuz
widłak jałowcowaty (<i>Lycopodium annotinum</i>)	otulina rezerwatu Rotuz
włosienicznik wodny (<i>Batrachium aquatile</i>)	stawy Wysznia I i IX, Pośredni, Przejściowy, kanał między stawami Wysznia I i II
włosienicznik krąkolistny (<i>Ranunculus circinatus</i>)	staw Wysznia IV
objętych ochroną częściową	
bobrek trójlistkowy (<i>Menyanthes trifoliata</i>)	podmokłe łąki w Gołysz, rezerwat Rotuz
kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i>	rezerwat Rotuz, zbiorowiska borowe nad Bajerką

W obrębie gminy nie występują gatunki roślin będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej).

Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków, wymienionych w części prognozy dotyczącej OSO Dolina Górnej Wisły), występujące na obszarze gminy i w jej sąsiedztwie:

- **mięczaki wodne:** obrębem całego ostoi Dolina Górnej Wisły stwierdzono występowanie 32 gatunków mięczaków wodnych (21 ślimaków i 11 małży); nie występują gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej;
- **ichtiofauna:** w stawach prowadzi się hodowlę karpia, a także szczupaka, sandacza, tołpygi białej, tołpygi pstrej, amura białego, suma europejskiego i afrykańskiego oraz tilapii nilowej, buffalo, bassa wielkogębowego, lina i karasia. W Bajerce stwierdzono (2003 r.) 8 gatunków ryb z dominacją płoci i jazia. W Zbiorniku Goczałkowickim i w pozostałej części ostoi Dolina Górnej Wisły występuje 51 gatunków ryb i 2 gatunki minogów. Do gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej należą: minóg rzeczny, minóg strumieniowy, różanka, koza, piskorz i głowacz białopłetwy;
- **herpetofauna** – płazy i gady stanowią, obok gatunków ptaków, główny element fauny obszaru gminy. Najważniejszymi miejscami rozrodu płazów są okolice Zbiornika Goczałkowickiego oraz wody stawów hodowlanych. W obrębie gminy stwierdzono występowanie 13 gatunków płazów i 6 gatunków gadów, w tym 4 gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (kumak nizinny, kumak górski, traszka grzebieniasta, żółw błotny).

Tab. 5. Płazy i gady stwierdzone na terenie gminy (wg „Waloryzacji...”)

Płazy	występowanie
kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	Bieniowiec, Mnich, Zaborze, pd. brzeg Zb. Goczałkowickiego
kumak górski (<i>Bombina variegata</i>)	Mnich
traszka grzebieniasta (<i>Cristatus vulgaris</i>)	Gołysz
grzebieszka ziemna (<i>Pelobates fuscus</i>)	Frelichów
ropucha szara (<i>Bufo bufo</i>)	Bieniowiec, Zarzecze
rzekotka drzewna (<i>Hyla arborea</i>)	Bieniowiec, rejon Bajerkę na pd. od linii kolejowej
traszka zwyczajna (<i>Triturus vulgaris</i>)	Chybie – Nowy Staw [lasy]
traszka górską (<i>Triturus alpestris</i>)	Gołysz
żaba wodna (<i>Rana esculenta</i>)	Zarzecze, Gołysz, Mnich, lasy nad Bajerką, pogranicze z Zabłociem
żaba jeziorowa (<i>Rana lessonae</i>)	Żabinięc, Gołysz, na pograniczu z Zabłociem
żaba śmieszka (<i>Rana ridibunda</i>)	na pograniczu z Zabłociem
żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>)	Bieniowiec, Zarzecze, Chybie - Nowy Staw
żaba moczarowa (<i>Rana arvalis</i>)	Bieniowiec
Gady	występowanie
zaskroniec (<i>Natrix natrix</i>)	Zarzecze, nad Zb. Goczałkowickim
żmija zwyczajna (<i>Vipera berus</i>)	Bieniowiec, Zaborze, Gołysz, lasy nad Bajerką
żółw błotny (<i>Emys orbicularis</i>)	Zarzecze, nad Zb. Goczałkowickim
jaszczurka zwinka (<i>Lacerta agilis</i>)	Bieniowiec
jaszczurka żyworodna (<i>Lacerta vivipara</i>)	lasy nad Bajerką
padalec (<i>Anguis fragilis</i>)	Bieniowiec, lasy nad Bajerką

- **owady** są reprezentowane przez gatunki chrząszczy (lasy na wschód od Bieniowca) i motyli;
- **ssaki** – występują m.in. gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej: nietoperze - podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*) i nocek łydkowłosy (*Myotis dasycneme*) oraz bóbr europejski (*Castor fiber*) i wydra (*Lutra lutra*).

4.5. Obszary i obiekty podlegające ochronie oraz proponowane do ochrony na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Rezerwat Rotuz – torfowiskowy, utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu

Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. (M.P. z 1967, Nr 10, poz. 59); obecnie podstawę prawną stanowi Rozporządzenie Nr 1/05 Wojewody Śląskiego z dnia 5 stycznia 2005 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Rotuz" (rozporządzeniem tym zwiększony został obszar rezerwatu i jego otuliny). Rezerwat obejmuje fragment gminy o pow. 28,2 ha lasach nadleśnictwa Bielsko, na pograniczu z gminą Czechowice – Dziedzice (Zabrzeg). Rezerwat posiada otulinę o powierzchni 50,3 ha (w granicach gminy). Celem ochrony jest zachowanie torfowisk śródleśnych z fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego. Dla rezerwatu nie opracowano dotychczas planu ochrony.

Obszary Natura 2000

- **obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły** (PLB240001), ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). OSO Dolina Górnej Wisły obejmuje obszar o pow. 24740,2 ha. Celem ustanowienia ostoi jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów;
- **specjalny obszar ochrony Pierściec** (PLH240022), zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2009/93/WE z dnia 12 grudnia 2008 r. (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty). Obejmuje 322 ha w południowej części gminy. Ochronie podlega podkowiec mały, gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz żerowisko nietoperzy.
- proponowany **specjalny obszar ochrony Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki** (PLH240039); stanowi oficjalną propozycję SOO. Obejmuje 1650 ha w zachodniej części Zbiornika Goczałkowickiego. Występują siedliska wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Szczegółową charakterystykę obszarów Natura 2000 zawarto w rozdziałach 7 i 8.

Pomniki przyrody. Ochronie w postaci pomników przyrody podlegają drzewa:

- dąb szypułkowy (obwód pnia 450 cm, wysokość 18 m, wiek około 300 lat) w Zaborzu, ul. Czeresniowa 96 (droga powiatowa 2639 S) - na podstawie orzeczenia PWRN w Katowicach z dnia 22 października 1960 r. (nr R-OP-b/29/60; woj. rej. pomników przyrody nr 107);
- aleja dębowa (dęby szypułkowe i błotne, 193 drzewa o obwodzie pnia 190 – 540 cm, wysokość 20 - 27 m, wiek około 140 – 160 lat) w Chybiu i Mnichu przy drogach powiatowych 2633 S (ul. Bielska na wschód od skrzyżowania z ul. Cieszyńską) i 2627 S (ul. Cieszyńska na odcinku od miejsca leżącego około 100 m na zachód od skrzyżowania z ul. Słowackiego do rejonu skrzyżowania z ul. Kopernika oraz Żwirki i Wigury) - na podstawie Rozporządzenia Nr 3/95 Wojewody Bielskiego z dnia 25 lutego 1995 r. (woj. rej. pomników przyrody nr 489).

Obszary proponowane do objęcia ochroną prawną. W południowej części gminy występują obszary proponowane do objęcia ochroną prawną w formie użytków ekologicznych i zespołu przyrodniczo - krajobrazowego:

- proponowany użytek ekologiczny Wysznia (pow. 180 ha), obejmujący stawy hodowlane w Zaborzu i w niewielkiej części w gminie Strumień – dla ochrony cechującej się dużym zróżnicowaniem roślinności wodnej z udziałem gatunków chronionych oraz stanowisk lęgowych chronionych gatunków ptaków wodno – błotnych;
- proponowany użytek ekologiczny Bieniowiec (pow. 110 ha), obejmujący lasy (w tym drzewostany nasienne [dęby, buki, sosny, modrzewie i świerki]) w dolinie Bajerki we wschodniej części Chybia (częściowo także na terenie gminy Goczałkowice Zdrój), na zachód od rezerwatu Rotuz - dla zachowania podmokłych łąk i zalesień świerkowo-olchowych oraz ochrony chrząszczy;
- proponowany zespół przyrodniczo - krajobrazowy Landek obejmujący wschodni fragment Chybia w rejonie przysiółka Zamachy (pow. 33 ha), częściowo w obrębie rezerwatu Rotuz - dla ochrony stanowisk lęgowych rzadkich ptaków wodno - błotnych i miejsc żerowania żurawia (siedliska objęte głównymi celami ochrony znajdują się w gminie Jasienica).

4.6. Struktura przyrodnicza. Korytarze ekologiczne

Struktura przyrodnicza. W strukturze przestrzeni przyrodniczej województwa śląskiego (według planu zagospodarowania przestrzennego województwa) obszar Zbiornika Goczałkowickiego pełni rolę biocentrum, natomiast pasmo lasów w dolinie Bajerki oraz kompleksy stawów w Zaborzu i Mnichu stanowią wyspę ekologiczną.

Korytarze ekologiczne. Gmina leży w obrębie korytarzy ekologicznych (umożliwiających migrację roślin, zwierząt lub grzybów), wyznaczonych w różnych koncepcjach kształtowania ich sieci:

- w całości mieści się w granicach sieci Econet (korytarz ekologiczny rangi międzynarodowej w dolinie Wisły) i systemu Corine (ostoja Dolina Górnej Wisły [nr 582]);
- częściowo znajduje się w obrębie głównego korytarza południowego rangi międzynarodowej KPd (sieć korytarzy łączących Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 w Polsce) – korytarz teriologiczny służący migracjom dużych ssaków drapieżnych i kopytnych, łączący obszary węzłowe Beskidu Śląskiego i Lasów Pszczyńsko – Kobiórskich); korytarz obejmuje południowo – wschodnią, wschodnią i północną część gminy.

Zagrożenia dla drożności korytarza w gminie i w jej sąsiedztwie stanowią: ruch kolejowy (linia kolejowa nr 93) i drogowy, zabudowa w sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego, regulacja brzegów potoków, rozwój zabudowy w formie liniowej i rozproszonej na terenach rolnych (szczególnie między kompleksami i enklawami leśnymi).

4.7. Krajobraz

Gmina Chybie jest położona w obrębie krajobrazu dolin i obniżeń – teras nadzalewowych. W wyniku działalności człowieka poszczególne elementy środowiska (krajobrazu) w różnym stopniu zostały przekształcone. Do elementów mało zmienionych zaliczyć można jedynie siedliska rezerwatu Rotuz i jego otuliny (torfowiska, las) oraz w dolinie Bajerki (las, meandry ciek).

Większość terenu gminy reprezentuje krajobraz kulturowy, ukształtowany w wyniku zmian w użytkowaniu terenów, w niektórych przypadkach wielokrotnych. Dotyczy to zwłaszcza znacznej części obecnych gruntów rolnych, stanowiących w przeszłości antropogeniczne stawy hodowlane lub tereny leśne, a także północnej części gminy ze śladami zlikwidowanej zabudowy siedliskowej Zarzecza i Frelichowa.

Krajobraz antropogeniczny, w większości harmonijny, dominuje w środkowej części gminy na terenach zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. Typ krajobrazu zdegradowanego występuje na stosunkowo niewielkich powierzchniach z dysharmonijną zabudową produkcyjną i produkcyjno-usługową oraz w obrębie nieużytków antropogenicznych.

Z punktu widzenia fizjonomii krajobrazu, obszar gminy, pomimo monotonnej rzeźby terenu, prezentuje w większości znaczne wartości estetyczne, zwłaszcza w peryferyjnych częściach gminy. O walorach estetycznych krajobrazu decyduje mozaika silnie zróżnicowanych ekosystemów leśnych, rolnych i wodnych oraz powszechnie występujące szpalery drzew. Charakter rzeźby i pokrycie terenu tworzą w wielu przypadkach atrakcyjne, rozległe wnętrza krajobrazowe oraz szerokie otwarcia widokowe na panoramę Zbiornika Goczałkowickiego i Beskidu Śląskiego.

4.8. Zabytki

W obrębie gminy nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków. Gmina nie posiada gminnej ewidencji zabytków, o której mowa w art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) oraz gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1). Zgodnie z art. 145 cyt. ustawy, do czasu założenia gminnej ewidencji zabytków w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w ustaleniach planów miejscowych uwzględnia się zabytki nieruchomości wskazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ewidencja zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Delegatura w Bielsku-Białej obejmuje 41 obiektów (kościół i obiekty małej architektury sakralnej [kapliczki i krzyże murowane], domy mieszkalne murowane z XIX i XX w., obiekty przemysłowe i gospodarcze (budynki administracyjne, przemysłowe i magazynowe cukrowni, niektóre obiekty dawnych folwarków we Frelichowie i Gołyszu oraz dworzec kolejowy).

W planie miejscowym z 2004 r. ustalono indywidualną ochronę dóbr kultury polegającą na objęciu strefami częściowej ochrony konserwatorskiej („B”): założenia folwarcznego we Frelichowie, kościoła parafialnego p.w. Chrystusa Króla i cmentarza w Chybiu oraz założenia cukrowni (wraz z historycznymi obiektami) oraz na ustanowieniu ochrony konserwatorskiej dla pojedynczych obiektów ujętych w ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.9. Zagrożenia środowiskowe

Zagrożenie hałasem. Zagrożenie hałasem na terenie gminy wynika w głównej mierze z emisji pochodzącej z tras komunikacyjnych – dróg (głównie z drogi powiatowej nr 3362 S [ul. Bielska]) i kolei (w przeważającej mierze z linii kolejowej nr 93, zwłaszcza w rejonie stacji Chybie).

Ruch samochodowy prowadzony ul. Bielską i w rejonie jej skrzyżowań z innymi drogami

w centrum Chybia, a w mniejszym stopniu także ul. Cieszyńską, powoduje okresowo znaczne uciążliwości akustyczne, o natężeniu mogącym przekraczać wartości dopuszczalne dla zabudowy chronionej przed hałasem. Istotnym źródłem hałasu jest magistralna linia kolejowa nr 93 (E65) Katowice – Zebrzydowice z intensywnym ruchem pociągów towarowych i pasażerskich oraz ruchem manewrowym w rejonie stacji Chybie (na linii nr 157 Chybie – Skoczów ruch kolejowy jest wielokrotnie mniejszy). Uciążliwość akustyczna wywołana ruchem kolejowym występuje w znacznym nasileniu w odległości do 75 m od torów kolejowych w centrum Chybia (rejon skrzyżowania ul. Bielskiej i Mickiewicza oraz przy ul. Dworcowej), a także w północnej części Mnicha (ul. Reja oraz częściowo ul. Czuchowska i Świerczewskiego).

Emisja hałasu z innych źródeł (usługi i produkcja, w tym w gospodarstwach rolnych) ma mniejsze znaczenie, choć ze względu na sąsiedztwo zabudowy mieszkaniowej może być lokalnie dość uciążliwa (m.in. ul. Bielska w centrum Chybia, tereny produkcyjno – usługowe przy ul. Targowej oraz przy ul. Czereśniowej w Zaborzu, a także szereg innych, rozproszonych wśród zabudowy mieszkaniowej działalności gospodarczych [głównie drobna produkcja i naprawy samochodów]).

Zagrożenie promieniowaniem elektromagnetycznym. Wartości dopuszczalnego natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy nie są przekraczane. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są:

- napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV i stacje transformatorowe, wokół których w większości przypadków zachowana jest strefa wolna od zabudowy;
- stacje bazowe telefonii komórkowej, zlokalizowane przy ul. Cieszyńskiej 6 (teren dawnej cukrowni) - na kominie oraz na wieży własnej operatora; usytuowanie stacji bazowych nie jest konfliktowe w stosunku do obecnego zagospodarowania ich otoczenia.

Zagrożenie wystąpienia powodzi. Część gminy jest potencjalnie narażona na zalanie wodami powodziowymi Wisły oraz w przypadku awaryjnego przerwania zapory bocznej Zbiornika Goczałkowickiego.

Północny fragment gminy o pow. około 470 ha (Zarzeczce, północna część Frelichowa oraz fragmenty Chybia w rejonie ul. Granicznej, Leśnej, Nowy Staw i w rejonie skrzyżowania ul. Olchowej i Zawale), zgodnie z opracowaniem „Ekspertyza hydrotechniczna - zagrożenie wodne dla gminy Chybie”, znajduje się w zasięgu awaryjnego zalewu od Zbiornika Goczałkowickiego w przypadku przerwania zapory bocznej zbiornika. Granica zalewu odpowiada rzędnej 257 m. n.p.m. W obrębie obszaru zagrożonego zalewem zaleca się ograniczanie rozwoju nowej zabudowy, a na terenach leżących poniżej rzędnej 256 m n.p.m. – jej całkowite wykluczenie (z wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej).

Zgodnie ze Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni rzeki Małej Wisły od Zbiornika Wisła Czarne do Zbiornika Goczałkowice, południowo – zachodnia część gminy (Mnich, Zaborze) i znaczny fragment jej środkowej części (Mnich, a także Chybie w rejonie dawnej cukrowni) oraz wąski pas terenu w dolinie Bajerki znajdują się w obrębie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=0,5\%$ i $p=1\%$. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach wnosi w związku z tym o rozważenie konieczności wprowadzenia do dokumentów planistycznych zapisów o ograniczeniu na obszarach zagrożonych powodzią zabudowy, sadzenia drzew i krzewów oraz zmian ukształtowania terenu.

Ze względu na zakłócenie naturalnego spływu wód powierzchniowych, wywołane utworzeniem Zbiornika Goczałkowickiego, w połączeniu ze znaczną wysokością opadów w ciągu roku, w okresie wysokich stanów wód obserwuje się lokalne zaleganie wód w rowach oraz podtopienia pól uprawnych, a w przypadku intensywnych opadów, przy braku kanalizacji deszczowej - również dróg (m.in. ul. Pod Dudnią) i niektórych terenów zabudowanych.

Ryzyko poważnej awarii. W obrębie gminy i w jej najbliższym sąsiedztwie nie ma zakładów stwarzających ryzyko poważnej awarii; nadzwyczajne zagrożenia środowiska mogą powstać na skutek awarii lub wypadków kolejowych i drogowych z udziałem substancji niebezpiecznych.

Towary niebezpieczne są transportowane na większą skalę linią kolejową nr 93, sporadycznie mogą być przewożone także linią kolejową nr 157 oraz głównymi drogami powiatowymi (ul. Bielską i w mniejszym stopniu także ul. Cieszyńską). W przypadku wystąpienia poważnej awarii podczas transportu substancji niebezpiecznych może nastąpić bezpośrednie skażenie środowiska, polegające na wylaniu substancji do środowiska (gleby, wód powierzchniowych i podziemnych) oraz skażenie pośrednie, związane z wybuchem lub pożarem substancji niebezpiecznej, stwarzające zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. Zasięg pożaru lub wybuchu i ich rozprzestrzenianie są zależne od rodzaju substancji niebezpiecznej. Potencjalny zasięg oddziaływania wybuchu i pożaru substancji (np. chlor, propan – butan) może sięgać 300 m od miejsca wypadku.

5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

W przypadku braku realizacji (nieprzyjęcia) projektu studium, zmiany stanu środowiska, których źródłem mogą być ustalenia dokumentów planistycznych, następować będą na skutek realizacji ustaleń obowiązujących planów miejscowych. Pokrywają one cały obszar gminy, wykluczona jest zatem możliwość wydawania pozwoleń na budowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, o których mowa w art. 59 ust. 1 upzp.

Do podstawowych różnic pomiędzy ustaleniami obowiązujących planów miejscowych a polityką przestrzenną określoną w projekcie studium, należą:

- mniejszy zasięg terenów możliwych do zabudowy według planów miejscowych w porównaniu z ustaleniami projektu studium;
- odmienne przeznaczenie części terenów związanych z działalnością zlikwidowanej cukrowni (pola irygacyjne we Frelichowie, tereny oczyszczalni ścieków w rejonie ul. Cieszyńskiej): plan miejscowy z 2004 r., sporządzony w okresie funkcjonowania cukrowni, przewiduje utrzymanie istniejącej wówczas funkcji tych terenów (urządzenia oczyszczania ścieków i pola irygacyjne, zbiorniki wody przemysłowej);
- odmienny sposób kształtowania przebiegu obwodnicy Chybia: w projekcie studium zrezygnowano z zawartej w planie miejscowym planowanej drogi klasy głównej (północna obwodnica Chybia) na rzecz drogi klasy zbiorczej prowadzącej zachodnim obrzeżem Mnicha;
- odmienne wartości wskaźników i parametrów urbanistycznych (dopuszczalna powierzchnia zabudowy, wymagana powierzchnia biologicznie czynna) w porównywanych dokumentach.

W związku z podobnymi rozwiązaniami w zakresie generalnych kierunków przeznaczenia terenów i zastosowaniem w projekcie studium zasady ciągłości procesu planistycznego, charakter potencjalnych zmian w środowisku wynikających z realizacji planów miejscowych, będzie zbliżony do skutków spowodowanych realizacją projektu studium.

Należy spodziewać się jednak mniejszego zasięgu przestrzennego i mniejszej skali skumulowanego negatywnego oddziaływania na środowisko, głównie z uwagi na bardziej ograniczoną w planach miejscowych powierzchnię terenów możliwych do zabudowy w stosunku do ustaleń projektu studium.

Istotne różnice wystąpią jedynie w przypadku zmian stanu środowiska na terenach związanych z działalnością zlikwidowanej cukrowni, dla których projekt studium przewiduje inne, niż w planie miejscowym kierunki zagospodarowania.

Zmiany stanu środowiska w wyniku realizacji zabudowy na gruntach rolnych. Zmiany w środowisku wywołane rozwojem zabudowy na gruntach rolnych w zakresie dopuszczalnym w planach miejscowych będą zbliżone do zmian prognozowanych w wyniku realizacji projektu studium. Nastąpi zmniejszenie areału i różnorodności biologicznej gruntów rolnych. Zubożeniu (o około 311 ha) ulegnie powierzchnia siedlisk potencjalnie istotnych dla gatunków ptaków krajobrazu rolniczego. Należy liczyć się również z utratą części siedlisk chronionych gatunków płazów i gadów (w większości przypadków prognozowany negatywny wpływ ustaleń projektu studium na herpetofaunę będzie skutkiem obowiązujących planów miejscowych). W wyniku realizacji planowanej północnej obwodnicy Chybia nastąpi znaczna ingerencja w zwarte kompleksy gruntów rolnych w rejonie Bieniowca.

Stopniowo, wraz z rozwojem zabudowy, wzrastać będą obciążenia środowiska wytwarzanymi ściekami i odpadami komunalnymi oraz niską emisją; ogólnemu pogorszeniu ulegnie klimat akustyczny. W wyniku realizacji zabudowy wystąpią przekształcenia powierzchni ziemi. Na istotną skalę zmiany te będą mieć miejsce w przypadku realizacji północnej obwodnicy Chybia, zwłaszcza w rejonie przejścia drogi nad terenami kolejowymi (formowanie nasypów).

W wyniku realizacji ustaleń planów miejscowych można spodziewać się znacznego wzrostu powierzchni terenów zabudowanych. Zmiany te następować będą jednak stopniowo, w długim, kilkudziesięcioletnim okresie, nie powodując gwałtownych zmian w środowisku. Z analizy aktualnego zagospodarowania obszaru gminy wynika, że większość terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę nie została dotychczas wykorzystana. Rezerwy terenów możliwych do zabudowy wynoszą około 318 ha. Biorąc pod uwagę liczbę wydanych pozwoleń na budowę po uchwaleniu planu miejscowego [od 2005 r.], można szacować, zakładając nawet dwukrotny wzrost ich liczby w skali roku (do 60 decyzji o pozwoleniu na budowę), że rezerwy terenów dostępnych do zabudowy wystarczą na ponad 40 lat. Biorąc pod uwagę prognozowany w tym okresie spadek

liczby ludności, należy sądzić, że czas pełnego wykorzystania rezerw terenów budowlanych ulegnie wydłużeniu.

W przypadku nieprzyjęcia projektu studium (a tym samym przy braku możliwości zabudowy gruntów rolnych objętych wnioskami o zmianę ich przeznaczenia na cele budowlane, stanowiących często kilkuletnie odłogi) spodziewać się można (zwłaszcza w zachodniej części Mnicha) nasilenia procesów naturalnej sukcesji na wieloletnich nieużytkach porolnych lub ponownego użytkowania rolniczego części tych gruntów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne. Brak realizacji projektu studium oznaczać będzie utrzymanie sytuacji, w której kształtowanie zabudowy i zagospodarowania terenów następuje zgodnie z przyjętymi w planach miejscowych wskaźnikami i parametrami określającymi dopuszczalną powierzchnię zabudowy działki i wymagany udział terenu biologicznie czynnego.

Plany miejscowe ustalają w większości przypadków bardzo wysokie wskaźniki dotyczące wymaganego udziału terenu biologicznie czynnego (m.in. dla dominującej w gminie zabudowy jednorodzinnej - co najmniej 60% powierzchni działki), nie zawierają jednak regulacji w zakresie podstawowego parametru, jakim jest dopuszczalna powierzchnia zabudowy działki budowlanej. W wielu przypadkach, przy trudno egzekwowalnym parametrze dotyczącym terenu biologicznie czynnego, brak ten może powodować nadmierne zagęszczanie zabudowy (np. w przypadku zabudowy jednorodzinnej umożliwia to inwestorom przeznaczenie pod budynki aż 40% powierzchni działki). Jest to zatem wskaźnik wyższy niż dopuszczalny udział powierzchni zabudowy ustalony w projekcie studium.

Utrzymanie nieadekwatnego do aktualnej sytuacji przeznaczenia terenów związanych z działalnością zlikwidowanej cukrowni. Brak realizacji projektu studium spowoduje utrzymywanie się nieadekwatnej do zmian spowodowanych likwidacją cukrowni sytuacji planistycznej na terenach związanych dawniej z funkcjonowaniem zakładu, a niestanowiących w myśl obowiązujących planów miejscowych terenów produkcyjnych (lub usługowych).

Sytuacja ta dotyczy terenów:

- dawnych pól irygacyjnych we Frelichowie (pow. 31,5 ha, w tym około 10 ha częściowo pokrytych wodą),
- położonych w sąsiedztwie cukrowni w środkowej części gminy (10,5 ha terenów związanych z dawną oczyszczalnią ścieków w rejonie ul. Cieszyńskiej i Słowackiego).

Brak prawnych możliwości zmiany zagospodarowania terenów przemysłowych w przypadku nieprzyjęcia projektu studium (utrzymanie ich dotychczasowego sposobu użytkowania), wywoła – w porównaniu z prognozowanymi skutkami planowanej w projekcie studium rekultywacji i rewitalizacji - zasadniczo inne zmiany w środowisku, zwłaszcza w przypadku dawnych pól irygacyjnych.

Brak rekultywacji pól irygacyjnych, a w szczególności nieosuszenie (lub niezasypanie) osadników pozwoli na utrzymanie istniejących obecnie siedlisk (głównie żerowiskowych i odpoczynkowych) gatunków ptaków wodno – błotnych, innych zwierząt oraz roślin. Głębokość i zasięg akwenów będzie się zmieniać w szerokim zakresie, w zależności od wielkości opadów atmosferycznych, które pozostaną głównym źródłem zasilania zbiorników w wodę. Możliwe będzie wykorzystanie akwenów do rekreacyjnego połowu ryb.

W dłuższej jednak perspektywie zmiany stanu środowiska w obrębie wyłączonych z eksploatacji pól irygacyjnych, w przypadku braku ich rekultywacji oraz formalnej zmiany przeznaczenia dającej podstawy do uporządkowania i realizacji infrastruktury służącej do utrzymania akwenów i ich trwałego wykorzystania rekreacyjnego, prowadzić będą do stopniowego przekształcania osadników w obszary bagienne, okresowo przesuszane.

Nie prowadzono dotąd obserwacji i pomiarów mogących być podstawą do prognozowania, czy obszary wodnobotne w obrębie osadników zasadniczo utrzymają się (podlegając fluktuacjom powodowanym zmiennym zasilaniem w wodę), czy też ulegać będą stopniowo procesowi łądowacenia, co z biegiem czasu doprowadzi do ich całkowitego zarośnięcia i utworzenia siedliska łądowego trawiastego, a następnie zadrzewionego, o znacznie mniejszej wartości przyrodniczej.

W części pól irygacyjnych niepokrytej obecnie wodą postępować będzie sukcesja wysokiej roślinności zielnej, a w dalszej perspektywie należy spodziewać się wkraczania drzew.

Brak kompleksowej rekultywacji i zagospodarowania terenów przemysłowych w sąsiedztwie dawnej cukrowni spowoduje wzrost ich degradacji użytkowej i krajobrazowej. Zmiany stanu środowiska w ich obrębie, przy założeniu braku działań, polegać będą na, rozłożonej w czasie, sukcesji roślinności zielnej i drzew.

6. Problemy i cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

6.1. Problemy ochrony środowiska

Na obszarze objętym opracowaniem problemami ochrony środowiska, istotnymi z punktu widzenia przeznaczenia terenów do pełnienia zróżnicowanych funkcji oraz utrzymania lub przewrócenia właściwego stanu środowiska są:

Problem ochrony środowiska	środki podjęte dotychczas dla rozwiązania lub redukcji problemu	projektowany dokument zawiera zasady/ustalenia dla rozwiązania lub redukcji problemu:
zanieczyszczenie wód cieków powierzchniowych (głównie ściekami bytowymi)	projekt budowy oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej	korzystne, pośrednio niekorzystne
stan sanitarny atmosfery wymagający działań naprawczych redukujących stężenia pyłu zawieszonego PM10, benzo- α -pirenu oraz ozonu w strefie bielsko-żywieckiej	monitoring stanu sanitarnego atmosfery strefy bielsko-żywieckiej	korzystne, pośrednio niekorzystne
potencjalnie duża skala presji urbanizacyjnej ze względu na bardzo dużą ilość terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej	brak	niekorzystne, korzystne

Zanieczyszczenie wód cieków powierzchniowych. Nie zrealizowano dotychczas kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków, obsługujących obszar aglomeracji, obejmującej zwarte tereny, zabudowane i przeznaczone do zabudowy w obrębie gminy Chybie. Z części posesji nieoczyszczone ścieki odprowadzane są do rowów melioracyjnych, a za ich pośrednictwem do cieków i Zbiornika Goczałkowickiego. O takich przypadkach na terenie gminy Chybie i gmin sąsiednich świadczy niska jakość i rodzaj zanieczyszczeń wód kontrolowanych cieków: Bajerki i Prawobrzeżnej Młynówki Kiczyczej.

Jakość wód wpływających do Zbiornika Goczałkowickiego, akwenu stosunkowo wrażliwego na zanieczyszczenie i posiadającego niezbyt duże zdolności samooczyszczania, wpływa na jakość wody w ujęciach Goczałkowice, co znajduje odzwierciedlenie w kosztach uzdatniania wody.

Planowana sieć kanalizacyjna obejmuje tylko część (około 2/3) obszaru aglomeracji. Projekt sieci kanalizacyjnej i gminnej oczyszczalni ścieków przewiduje budowę oczyszczalni o obciążeniu 10000 równoważnej liczby mieszkańców, ze zrzutem ścieków oczyszczonych do Bajerki.

Bardzo duża powierzchnia terenów przeznaczonych do zabudowy pozwala stwierdzić, że nie zostaną one wykorzystane, nawet w kilkudziesięcioletniej perspektywie. Zabudowa powstawać może jednak w dalszym ciągu w znacznym rozproszeniu, co może powodować, że w znaczącej części będzie długotrwale pozostawać poza zasięgiem systemu kanalizacji sanitarnej ze względu na wysoki jednostkowy koszt przyłączenia.

W przypadku pełnego wykorzystania dostępnych terenów budowlanych, oczyszczalnia oraz sieć kanalizacyjna będą musiały być rozbudowane. Nie jest wykluczone, że ładunek ścieków odprowadzanych do Zbiornika Goczałkowickiego może nie ulec spodziewanej redukcji lub będzie ona przejściowa, malejąc w miarę wzrostu ilości oczyszczonych ścieków odprowadzanych do Bajerki.

Stan sanitarny atmosfery. Niezadowolający stan sanitarny atmosfery w perspektywie lokalnej dotyczy przede wszystkim niskiej emisji w sezonie grzewczym. Na terenie gminy nie ma aktualnie istotnych emitorów pyłów i gazów do atmosfery w sektorze przedsiębiorstw.

Zanieczyszczenie atmosfery wynika z funkcjonowania w części zabudowy starych, niskosprawnych pieców węglowych. Najistotniejszy wpływ na jakość powietrza ma jakość i rodzaj stosowanego paliwa, przy czym największe zagrożenie dla zdrowia stwarzają emisje chlorowco-pochodnych gazów powstających przy spalaniu odpadów komunalnych, szczególnie opakowań z tworzyw sztucznych.

Eliminowanie spalania odpadów i paliw niskiej jakości wymaga działań niemających umocowania w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Projekt studium określa minimalne wymagania dotyczące sprawności energetycznej i standardów emisyjnych nowych kotłów grzewczych na paliwa stałe. Znaczny przyrost terenów budowlanych spowodować może uruchomienie dużej liczby nowych emitorów o istotnym, skumulowanym poziomie emisji.

Presja urbanizacyjna. Skala możliwej presji urbanizacyjnej, wynikającej z ogólnej powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej w obowiązujących planach miejscowych może skutkować istotną redukcją agrocenoz stanowiących siedliska ptaków polnych oraz zanikiem części terenów podmokłych, mających znaczenie dla zróżnicowanych liczebnie populacji kilku gatunków płazów oraz gadów.

Zasadnicza część obszarów cennych przyrodniczo, podlegających ochronie prawnej oraz postulowanych do ochrony w opracowaniach studialnych, a także pasmo korytarza ekologicznego rangi międzynarodowej dla migracji ssaków kopytnych i drapieżnych pozostają poza obszarami przeznaczanymi do zabudowy. Potencjalnie duży wzrost liczby mieszkańców pociągnąłby jednak za sobą wzmożoną penetrację tych obszarów przez ludzi i niekorzystną presję na te obszary.

6.2. Cele ochrony środowiska

Dokumenty ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym oraz krajowym, zawierające cele ochrony środowiska, uznane za istotne z punktu widzenia projektu studium to:

- Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego;
- Odnowiona strategia UE dotycząca trwałego rozwoju (w wersji przyjętej przez Radę Europejską w dniach 15-16 czerwca 2006 r.);
- Agenda Terytorialna Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności oraz trwałego i zrównoważonego charakteru zróżnicowanych regionów w Europie (2007);
- Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;
- Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory;
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 (przyjęta przez Sejm w dniu 22 maja 2009 r.);
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko. Opracowany w oparciu o Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.);
- Krajowa Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej.

Wyboru dokumentów dokonano na podstawie zidentyfikowanych istotnych problemów ochrony środowiska, celów ochrony środowiska określonych w dokumentach oraz ustaleń projektu studium i ich potencjalnych skutków środowiskowych w kontekście środowiskowo - przestrzennym.

Tab. 6. Ocena spójności celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych dla obszaru opracowania, z rozwiązaniami zawartymi w projekcie studium

Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<p><u>w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie efektywności energetycznej głównie dla ogrzewania, chłodzenia i doprowadzenia bieżącej ciepłej wody w projektowaniu budynków <p><u>w zakresie działania w sprawie przyrody i różnorodności biologicznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - powstrzymanie zmniejszania się różnorodności biologicznej, - zachowanie gatunków i siedlisk, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zapobieganie podziałowi siedlisk, - zachowanie i właściwa odbudowa obszarów o znaczącej wartości krajobrazowej włącznie z obszarami uprawnymi i wrażliwymi, - ochrona i właściwa odbudowa przyrody i zróżnicowania biologicznego po zanieczyszczeniu <p><u>w zakresie działania w sprawie środowiska naturalnego, zdrowia i jakości życia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcie poziomów jakości powietrza, które 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymaganie, aby „indywidualne źródła ciepła oparte na spalaniu paliw stałych spełniały kryteria energetyczno-emisyjne na znak bezpieczeństwa ekologicznego klasy A dla kotłów małej mocy na paliwa stałe” - w planach miejscowych należy uwzględnić granice rezerwatu „Rotuz” i jego otuliny oraz obowiązujące na ich terenie zakazy i nakazy, - w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami Natura 2000, - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy

<p>nie powodują znacznego negatywnego wpływu oraz zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcie poziomów jakości ziemi i wody powierzchniowej, które nie wywołują znacznego wpływu oraz zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego, - znaczne zmniejszenie ilości ludności będącej regularnie pod długotrwałym wpływem hałasu na średnim poziomie, [...] który zgodnie z badaniami naukowymi, powoduje szkodliwe skutki dla zdrowia ludzkiego 	<p><i>ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrona zasobów przyrody poprzez objęcie strefą przyrodniczą (rolno – leśną) innych obszarów cennych przyrodniczo, - <i>w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych,</i> - wymóg uwzględnienia w planach miejscowych ograniczeń w zagospodarowaniu terenów, obowiązujących w obrębie terenu ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, w tym zakaz zabudowy, - przewiduje się realizację systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, - <i>zakaz stosowania rozwiązań technicznych, które mogłyby powodować przedostawanie się nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi,</i> - <i>nakaz podczyszczania do wymaganych parametrów wód opadowych i roztopowych z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni [jezdni, parkingów i placów] przed ich odprowadzaniem do kanalizacji, wód powierzchniowych lub ziemi,</i> - wykluczenie lokalizowania terenów i funkcji wymagających ochrony przed hałasem na obszarach zagrożonych hałasem, - <i>w planach miejscowych tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwości do poziomu zgodnego z przepisami</i> <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej: 290% w stosunku do terenów zabudowanych obecnie; 67% w stosunku do ustaleń obowiązujących planów miejscowych (dalszy wzrost nieładu przestrzennego, redukcja powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG)
<p>Odnowiona strategia UE dotycząca trwałego rozwoju (2006)</p>	
<p>Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium</p>	<p>Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów</p>
<p><u>zmiany klimatu i czysta energia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczyć zmiany klimatu oraz ich koszty i negatywne skutki, jakie obciążają społeczeństwo i środowisko naturalne (<i>cel ogólny</i>) <p><u>zrównoważony transport</u></p> <p><i>Cele operacyjne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczyć wywoływany transportem hałas - zarówno u źródła, jak i poprzez środki łagodzące tak, by ogólny poziom narażenia na hałas miały jak najmniejszy wpływ na zdrowie, <p><u>ochrona zasobów naturalnych i gospodarowanie nimi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zatrzymać utratę różnorodności biologicznej i przyczynić się do znacznego zahamowania tempa utraty różnorodności biologicznej 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymaganie, aby „indywidualne źródła ciepła oparte na spalaniu paliw stałych spełniały kryteria energetyczno - emisyjne na znak bezpieczeństwa ekologicznego klasy A dla kotłów małej mocy na paliwa stałe” - zachowanie zadrzewień, ochrona lasów, możliwość powiększania powierzchni leśnej, - <i>w planach miejscowych tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwości do poziomu zgodnego z przepisami,</i> - <i>w planach miejscowych należy uwzględnić granice rezerwatu „Rotuz” i jego otuliny oraz obowiązujące na ich terenie zakazy i nakazy,</i> - <i>w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami,</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - ochrona zasobów przyrody poprzez objęcie strefą przyrodniczą (rolno – leśną) innych obszarów cennych przyrodniczo, - w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych, <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w zał. I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG
<p>Agenda Terytorialna Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności oraz trwałego i zrównoważonego charakteru różnicowanych regionów w Europie (2007).</p>	
<p>Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium</p>	<p>Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów</p>
<ul style="list-style-type: none"> - zapobieganie skutkom klęsk żywiołowych, obniżenie i łagodzenie skutków emisji gazów cieplarnianych, a także dostosowanie do zmian klimatycznych - rozwój sieci obszarów o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych w celu stworzenia zintegrowanej i zrównoważonej transeuropejskiej struktury obszarów zielonych z odpowiednimi korytarzami i strefami łączącymi chronione miejsca z pozostałymi obszarami o znaczeniu europejskim i krajowym. 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakaz zabudowy w odległości mniejszej niż 100 m od stopy zapory bocznej Zbiornika Goczałkowickiego, - ograniczenia w realizacji zabudowy w obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi - wymaganie, aby „indywidualne źródła ciepła oparte na spalaniu paliw stałych spełniały kryteria energetyczno - emisyjne na znak bezpieczeństwa ekologicznego klasy A dla kotłów małej mocy na paliwa stałe” - zachowanie zadrzewień, ochrona lasów, możliwość powiększenia powierzchni leśnej, - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych, - w planach miejscowych należy uwzględniać ochronę obiektów znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz innych obiektów, wskazanych w projekcie studium - wymóg ustalenia w planach miejscowych stref ochrony konserwatorskiej dla wskazanych obiektów <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w zał. I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG)

Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie populacji określonych gatunków ptaków na poziomie, który odpowiada w szczególności wymogom ekologicznym, naukowym i kulturowym lub dostosowanie populacji tych gatunków do tego poziomu, - ochrona, zachowanie lub przywrócenie wystarczającej różnorodności i obszaru naturalnych siedlisk wszystkich gatunków ptactwa określonych w Dyrektywie 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG
Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium Państw Członkowskich, - zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy (korytarz spójności obszarów Natura 2000), - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych, <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w załącznikach II i IV Dyrektywy 92/43/EWG
Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych, - uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu, - utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowania lub przywracania ciągłości ekologicznej cieków, - skuteczna ochrona głównych zbiorników wód 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie nie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - zakaz zabudowy w odległości mniejszej niż 100 m od stopy zapory bocznej Zbiornika Goczałkowickiego, - ograniczenia w realizacji zabudowy w obszarach narażonych na

<p>podziemnych przed zanieczyszczeniem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną, - przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, - zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą, - wykorzystywanie planowania przestrzennego dla rozdzielenia potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkaniowych. 	<p>niebezpieczeństwo powodzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - w zagospodarowaniu terenów oraz zmianach sposobów użytkowania istniejącej zabudowy należy uwzględnić potrzebę poprawy jakości powietrza atmosferycznego, w szczególności – dotrzymania standardów w zakresie stężeń pyłu zawieszonego oraz węglodorów, - wymóg uwzględnienia w planach miejscowych ograniczeń w zagospodarowaniu terenów, obowiązujących w obrębie terenu ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, w tym zakaz zabudowy, - przewiduje się realizację systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, - w granicach GZWP należy wykluczyć realizację przedsięwzięć mogących stanowić źródło zanieczyszczenia wód podziemnych; tereny zabudowy leżące w obrębie zbiornika powinny być obsługiwane siecią kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków, - zakaz stosowania rozwiązań technicznych, które mogłyby powodować przedostawanie się nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi, - nakaz podczyszczania do wymaganych parametrów wód opadowych i roztopowych z powierzchni zanieczyszczonych o trwałą nawierzchni [jezdni, parkingów i placów] przed ich odprowadzaniem do kanalizacji, wód powierzchniowych lub ziemi, - w planach miejscowych należy uwzględnić granice rezerwatu „Rotuz” i jego otuliny oraz obowiązujące na ich terenie zakazy i nakazy, - w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami, - w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych, - ochrona zasobów przyrody poprzez objęcie strefą przyrodniczą (rolno – leśną) innych obszarów cennych przyrodniczo, - wykluczenie lokalizowania terenów i funkcji wymagających ochrony przed hałasem na obszarach zagrożonych hałasem, - w planach miejscowych tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwość do poziomu zgodnego z przepisami <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji stawów osadowych i zabudowy terenu), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący potencjalnie prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji ptaków, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w załącznikach II i IV Dyrektywy 92/43/EWG)
Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015	
<p>Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium</p>	<p>Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów</p>
<p><u>Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyprowadzenie ruchu pojazdów poza tereny gęsto zamieszkane - wspieranie przedsięwzięć związanych z oczy- 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyprowadzenie tranzytowego ruchu drogowego poza centrum Chybia, - przewiduje się realizację systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych,

<p>szczeniem ścieków, rekultywacją terenów zdegradowanych, ochroną powietrza, ochroną przed hałasem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie przedsięwzięć z dziedziny ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, - działania z zakresu ochrony przed powodzią, <p>Rozwój obszarów wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyspieszenie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich dzięki realizacji projektów poprawiających i rozwijających infrastrukturę techniczną, niezbędną do prowadzenia działalności gospodarczej, - rozwój i poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zakaz stosowania rozwiązań technicznych, które mogłyby powodować przedostawanie się nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi,</i> - <i>nakaz podczyszczania do wymaganych parametrów wód opadowych i roztopowych z powierzchni zanieczyszczonych o trwałe nawierzchni [jezdni, parkingów i placów] przed ich odprowadzaniem do kanalizacji, wód powierzchniowych lub ziemi,</i> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie, - <i>w zagospodarowaniu terenów oraz zmianach sposobów użytkowania istniejącej zabudowy należy uwzględnić potrzebę poprawy jakości powietrza atmosferycznego, w szczególności – utrzymania standardów w zakresie stężeń pyłu zawieszzonego oraz węglowodorów,</i> - wykluczenie lokalizowania terenów i funkcji wymagających ochrony przed hałasem na obszarach zagrożonych hałasem, - <i>w planach miejscowych tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwość do poziomu zgodnego z przepisami</i> - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - <i>w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych,</i> - zakaz zabudowy w odległości mniejszej niż 100 m od stopy zapory bocznej Zbiornika Goczałkowickiego, - ograniczenia w realizacji zabudowy w obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych i zabudowy terenu), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący potencjalnie prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w zał. I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji ptaków, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG)
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<p>sektor środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje prowadzące do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi, - działania w zakresie rekultywacji gruntów przemysłowych, - działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych [...] prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, - <i>zakaz stosowania rozwiązań technicznych, które mogłyby powodować przedostawanie się nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi,</i> - <i>nakaz podczyszczania do wymaganych parametrów wód opadowych i roztopowych z powierzchni zanieczyszczonych o trwałe nawierzchni [jezdni, parkingów i placów] przed ich odprowadzaniem do kanalizacji, wód powierzchniowych lub ziemi,</i> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie, - zachowanie korytarza ekologicznego rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy; wzmocnienie korytarza poprzez wskazanie terenów do zalesień w jego obrębie - <i>w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż</i>

	<p><i>cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uwzględnienie obszarów cennych przyrodniczo: objętych ochroną prawną oraz proponowanych do ochrony <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych – miejsc bytowania chronionych gatunków ptaków wodnoblotnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący potencjalnie prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w zał. I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG
Krajowa Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu studium	Rozwiązania projektu studium znaczące dla realizacji celów
<ul style="list-style-type: none"> - odtworzenie i ochrona sieci korytarzy ekologicznych (leśnych, rzecznych i innych) zapewniających wymianę genów pomiędzy różnymi populacjami lokalnymi, - ochrona ginących gatunków roślin i zwierząt, z uwzględnieniem ich regionalnej zmienności, - zatrzymanie procesu zmniejszania się zasobów pospolitszych gatunków, reagujących na antropogeniczne zmiany środowiska, - wdrożenie programu Natura 2000, - kompleksowa ochrona i umiarkowane użytkowanie ekosystemów wodno-błotnych, - zwiększenie powierzchni zadrzewień i zakrzaczeń na terenach użytkowanych rolniczo, - wdrożenie zasad ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej do procedur planowania przestrzennego. 	<p>Zbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwiązania przestrzenne projektu studium zachowują w obecnym stanie korytarz ekologiczny rangi krajowej dla ssaków kopytnych i drapieżnych w północnej i wschodniej części gminy, - zasady ochrony przyrody projektu studium służą osłabieniu presji na newralgiczne odcinki w/w korytarza: „w planach miejscowych należy ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza”, - w planach miejscowych w przeznaczaniu terenów na określone cele należy uwzględnić zasady ochrony dotyczące obszarów Natura 2000: należy mieć na względzie zachowanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami, - w planach miejscowych należy uwzględnić granice rezerwatu „Rotuz” i jego otuliny oraz obowiązujące na ich terenie zakazy i nakazy, - w planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy wzdłuż cieków - w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów koryta i brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny cieków i zbiorników wodnych, <p>ochrona zasobów przyrody poprzez objęcie strefą przyrodniczą (rolno – leśną) innych obszarów cennych przyrodniczo,</p> <p>Rozbieżne z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja dawnych pól irygacyjnych Cukrowni i Rafinerii Chybie S.A. we Frelichowie (zakładany sposób rekultywacji i przekształceń prowadzący do likwidacji zbiorników wodnych – miejsc bytowania chronionych gatunków ptaków wodnoblotnych), - duży wzrost powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, mogący potencjalnie prowadzić do redukcji powierzchni potencjalnych siedlisk gatunków ptaków polnych, w tym wymienionych w zał. I Dyrektywy 79/409/EWG oraz stwarzający miejscami ryzyko blokady dróg migracji płazów, w tym dla nielicznej populacji 3 gatunków wymienionych w zał. II i IV Dyrektywy 92/43/EWG

Powyższe zastawienie wskazuje na wysoką zbieżność ustaleń projektu studium z celami i zadaniami w dziedzinie ochrony środowiska określonymi w przytoczonych dokumentach wyższego szczebla.

Zamierzony sposób przeprowadzenia rekultywacji i kierunek przywrócenia użyteczności terenów dawnych pól irygacyjnych cukrowni, wiążący się z zasypaniem (osuszeniem) pozostałych zbiorników osadowych i budową infrastruktury dla kompleksu zabudowy produkcyjno – usługowej oraz skala możliwości wprowadzenia zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, jednorodzinnej z usługami lub zagrodowej na rozległych obszarach agrocenoz, w tym szczególnie w okresowo podmokłych obniżeniach oraz śródpolnych szpalerów drzew i zakrzaczeń są jednak, co do zasady, rozbieżne z celami ochrony środowiska zawartymi w dokumentach wyższego szczebla.

7. Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony OSO Dolina Górnej Wisły

7.1. Charakterystyka obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły

7.1.1. Podstawa prawna utworzenia obszaru. Powierzchnia i położenie obszaru. Cel i przedmiot ochrony

Podstawa prawna utworzenia obszaru. Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Dolina Górnej Wisły (PLB240001) został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniami z dnia 5 września 2007 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1275) oraz z dnia 27 października 2008 r. (Dz. U. Nr 198, poz. 1226).

Powierzchnia i położenie. OSO Dolina Górnej Wisły zajmuje 24740,2 ha na terenie 9 gmin wchodzących w skład powiatów bielskiego, cieszyńskiego i pszczyńskiego:

Tab. 7. Podstawowe dane dotyczące OSO Dolina Górnej Wisły w podziale ostoi na gminy

Gmina	pow. gminy (ha)	pow. PLB240001 (ha)	odsetek pow. PLB240001 (%)	odsetek pow. PLB240001 w pow. gminy (%)	użytki rolne (ha)	lasy (ha)	wody stojące (ha)
1	2	3	4	5	6	7	8
Czechowice-Dziedzice	6648 (3357)	3169,00	13	48	1922	767	197
Jasienica	9176	4168,10	17	45	5594	626	380
Chybie	3172	3167,60^{a)}	13	100^{a)}	1742	828	271
Dębowiec	4260	1395,40	6	33	3065	305	175
Hażlach	4878	584,70	2	12	3506	49	0
Skoczów	6260 (5275)	3984,70	16	64	3065	692	305
Strumień	5860 (5238)	4037,60	16	69	3622	607	172
Goczałkowice-Zdrój	4736	3882,00	16	82	870	96	3415
Pszczyna	15223(6800)	351,10	1	2	8230	20	1
razem	x	24740,2	100	x	x	3990(16%)	4915(20%)

kol. 2 – źródło: Bank Danych Regionalnych 2009 GUS, w nawiasach – pow. części wiejskiej); kol. 3 – źródło: Rozp. Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r.; kol. 6 - Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego 2002 r., kol. 7 – źródło: Bank Danych Regionalnych 2007 GUS, kol. 8 – źródło: oblicz. własne (program MapInfo Professional z wykorzystaniem map w skali 1:10000 – 1:50000); kol. 6 – 8 dane dotyczą części wiejskich gmin Czechowice-Dziedzice, Skoczów, Strumień i Pszczyna, kol. 8 – dane dotyczą pow. w obrębie obszaru N2000 przy maksymalnym zasięgu Zb. Goczałkowickiego; kol. 7 i 8 poz. razem – w nawiasach podano odsetek pow. odp. lasów i wód stojących w pow. ostoi;

^{a)} powierzchnia podana w rozporządzeniach Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 5 września 2007 r. i 27 października 2008 r. różni się od powierzchni gminy Chybie wg danych BDR GUS, natomiast z granic ostoi (sfđ) wynika, że obejmuje ona całe terytorium gminy

W granicach OSO Dolina Górnej Wisły mieści się całe terytorium gminy Chybie, stanowiące 13% powierzchni ostoi. Obszar gminy obejmuje fragment środkowej i północnej części ostoi, zawartej pomiędzy kluczowymi siedliskami - Zbiornikiem Goczałkowickim oraz stawami hodowlanymi.

Cel i przedmiot ochrony.

Cel ochrony (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r.):

- ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków,
- utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi,
- przywracanie zniszczonych biotopów,
- tworzenie biotopów.

Przedmiot ochrony: przedmiotem ochrony są gatunki ptaków (1) i ich naturalne siedliska (2).

1) Gatunki ptaków wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r., których występowanie stwierdzono w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły. Według standardowego formularza danych [dalej sfđ] jest to co najmniej 29 następujących gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG):

bąk, bączek, ślepowron, czapla nadobna, czapla biała, bocian biały, łabędź krzykliwy, trzmielojad, bielik, błotniak stawowy, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, szablodziób, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, zimorodek, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, podróżniczek, jarzębatka, muchołówka białoszyja, gąsiorek, dzierzba czarnoczelna, ortolan.

Ponadto, w obrębie ostoi stwierdzono (wg sfđ) regularne występowanie następujących gatunków

ptaków migrujących, niewymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, łabędź niemy, krakwa, cyraneczka, krzyżówka, cyranka, płaskonos, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, sieweczka rzeczna, kszyk, krwawodziób, śmieszka.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w opracowaniu: Waloryzacja przyrodnicza obszaru natura 2000 Dolina Górnej Wisły, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Bytom-Katowice, 2006 (dalej: „Waloryzacja przyrodnicza...”), stwierdzić można, że rozpoznanie stanu gatunków ptaków, wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, występujących w ostoi jest niepewne. Zachodzą poważne różnice pomiędzy danymi w sfđ (2004 r.) a informacjami podanymi w „Waloryzacji przyrodniczej...” (2006 r.). W sfđ podaje się, że w ostoi występuje co najmniej 29 gatunków, natomiast w „Waloryzacji przyrodniczej...” liczba ta wzrasta do 31. Istotnie różni się skład gatunkowy ptaków, rozbieżności dotyczą łącznie aż 10 gatunków: porównując wykaz gatunków w sfđ z listą zawartą w „Waloryzacji przyrodniczej...” stwierdza się na tej ostatniej brak: czapli nadobnej, czapli białej, łabędzia krzykliwego i dzierzby czarnoczelnej, obejmuje ona natomiast 6 gatunków niewymienionych w sfđ: czapla purpurowa, bocian czarny, podgorzałka, orlik krzykliwy, lerka i muchołówka mała.

2) Naturalne siedliska gatunków ptaków: Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane.

7.1.2. Rola obszaru w zapewnieniu spójności sieci Natura 2000. Powiązania ostoi z innymi obszarami Natura 2000

OSO Dolina Górnej Wisły stanowi ostoję ptaków o znaczeniu międzynarodowym (ranga obszaru wg kryteriów BirdLife International – C6: występują gatunki zagrożone w skali Unii Europejskiej [gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej] – co najmniej 1% krajowej lęgowej populacji gatunku lub 0,1% populacji geograficznej). Dla 3 gatunków ptaków zagrożonych wymarciem w granicach UE (gatunki, których liczebność kwalifikuje obszar do międzynarodowych ostoi ptasich) - bączek, ślepowron, rybitwa rzeczna - ostoja stanowi jedno z 10 ich najważniejszych lęgów w Polsce.

OSO Dolina Górnej Wisły pełni ważną rolę w zapewnieniu spójności sieci Natura 2000, stanowiąc:

- element krajowej sieci ekologicznej Econet – część międzynarodowego korytarza ekologicznego Górna Wisła (26m),
- zasadniczą część ostoi Dolina Górnej Wisły nr 582 programu Corine biotopes.

Przez środkową część ostoi prowadzi główny korytarz ekologiczny południowy rangi międzynarodowej KPd (sieć korytarzy łączących Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 w Polsce) – teriologiczny, służący migracjom dużych ssaków drapieżnych i kopytnych, łączący Beskid Śląski (PLH240005) z Lasami Pszczyńsko-Kobiórkimi (korytarz obejmuje południowo-wschodnią, wschodnią i północną część gminy).

Najbardziej istotne z punktu widzenia celów ochrony ostoi są jej powiązania i wzajemne oddziaływania z innymi obszarami specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 w rejonie doliny Wisły – Stawy w Brzeszczach (PLB120009) [najmniejsza odległość pomiędzy obszarami – około 9 km] i Dolina Dolnej Soły (PLB120004) [najmniejsza odległość - około 14 km] oraz Dolina Dolnej Skawy (PLB120005). W szerszym otoczeniu występują inne obszary specjalnej ochrony ptaków: Beskid Żywiecki (PLB240002), Beskydy (CZ0811022), Stawy Wielikąt i Las Tworkowski (PLB240003) oraz Hermansky Staw – Odra – Poolsi (CZ0811021).

Część OSO Dolina Górnej Wisły stanowią specjalne obszary ochrony siedlisk: Pierściec (PLH240022) i Cieszyńskie Źródła Tufowe (PLH240001); zachodnią część Zbiornika Goczałkowickiego obejmuje proponowany SOO Zbiornik Goczałkowicki-Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039). W sąsiedztwie występują specjalne obszary ochrony: Beskid Śląski (PLH240005) [najmniejsza odległość pomiędzy OSO Dolina Górnej Wisły a PLH240005 wynosi około 5 km]), Beskid Mały (PLH240023) i Dolna Soła (PLH120083).

7.1.3. Populacja i stan ochrony gatunków ptaków

W obrębie OSO Dolina Górnej Wisły stwierdzono występowanie 270 gatunków ptaków, w tym około 150 gatunków związanych ze środowiskiem wodnym lub błotnym.

Według sfđ:

- w okresie lęgowym ostoję zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (kryteria C3 - *występuje co najmniej 1% populacji ptaków wędrownych niezagrażonych w krajach UE lub co najmniej 1% określonej populacji przynajmniej jednego gatunku z grupy ptaków wodno-błotnych* i C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK [Polska Czerwona Księga]), bąk (PCK), dzierzba czarnoczelna (PCK), mewa czarnogłowa, rybitwa białowąsa (PCK), rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, szablodziób, ślepowron (PCK), cyranka, czernica, kokoszka, krakwa, krwawodziób,

- perkoz dwuczuby, płaskonos, sieweczka rzeczna, śmieszka, zauszniak;
- w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (kryterium C7 - inne kryteria ornitologiczne, dzięki którym można wskazać obszar jako ostoje ptaków) występują: bocian biały, muchołówka białoszyja, krzyżówka, głowienka, łyska, perkozek;
- w okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (kryterium C2 - co najmniej 1% populacji ptaków wędrownych lub co najmniej 1% unijnej populacji gatunku zagrożonego w skali UE [gatunki wymienione w Załączniku I lub gatunki wędrowne wymienione w artykule 4.2 Dyrektywy Ptasiej] i C3): perkoz dwuczuby, czapli białej i płaskonosą;
- brak jest danych na temat ptaków zimujących;

Zgodnie z ogólną oceną wartości obszaru dla ochrony gatunków ptaków (w skali: znakomita, dobra, znacząca), ostoja posiada wartość „znakomitą” dla 3 gatunków (ślepowron, szablodziób, rybitwa białowąsa), dla kolejnych 3 – wartość „dobrą” (mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna); jako „znaczące” w sfđ określono znaczenie obszaru dla 11 gatunków (bąk, bączek, bocian biały, bielik, błotniak stawowy, kropiatka, żuraw, zimorodek, podróżniczek, muchołówka białoszyja, dzierzba czarnoczelna).

Tab. 8. Populacja ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG i ocena znaczenia OSO Dolina Górnej Wisły dla tych gatunków (według sfđ)

kod	nazwa		populacja		ocena znaczenia obszaru			
	łacińska	polska	rozrodcza	przelotna	populacja	stan zach.	izolacja	ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	15m		C	B	C	C
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	7-18p		C	B	C	C
A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	ślepowron	137p		A	C	B	A
A026	<i>Egretta garzetta</i>	czapla nadobna		do 9i	D			
A027	<i>Egretta alba</i>	czapla biała		80-120i	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	c.30p		C	C	C	C
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy		P	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	0-1p		D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	1p		C	B	C	C
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	11p		C	B	C	C
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	10p		C	B	C	C
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	1p		D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	1-5m		D			
A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	1-2p		C	B	C	C
A132	<i>Recurvirostra avosetta</i>	szablodziób	2p		A	C	A	A
A176	<i>Larus melanocephalus</i>	mewa czarnogłowa	1-4p		B	C	A	B
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	230p		B	B	C	B
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowąsa	c.200p		A	B	C	A
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	157p		B	B	C	B
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	10p		C	C	C	C
A234	<i>Picus canus</i>	dzięcioł zielonosiwy	P		D			
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	1-2p		D			
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	do 10p		D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podróżniczek	2-3p		C	B	C	C
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	P		D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchołówka białoszyja	10-30p		C	B	C	C
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	P		D			
A339	<i>Lanius minor</i>	dzierzba czarnoczelna	0-1p		C	B	C	C
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	1-2p		D			
A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa	1-5p					
A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	1-3p					
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	P					
A089	<i>Aquila pomarina</i>	orlik krzykliwy	P					
A246	<i>Lullula arborea</i>	lerka	P (1-3p)					
A320	<i>Ficedula parva</i>	muchołówka mała	P (1-3p)					

kol. 4 i 5: p – pary, i – osobniki, m – samce, P - stwierdzenie w ostoi, lecz brak danych o liczebności, kol. 6 - wielkość populacji danego gatunku lub jej zagęszczenie w stosunku do populacji krajowej: A: > 15 - 100 %, B: > 2 - 15 %, C: > 0 - 2 %, D: populacja nieistotna; kol. 7 – stan zachowania siedlisk A: doskonały stan zachowania (elementy zachowane w doskonałym stanie, niezależnie od możliwości renaturyzacji); B: dobry stan zachowania (elementy zachowane w dobrym stanie, niezależnie od możliwości renaturyzacji); C: przeciętny lub zubożały stan zachowania (wszystkie inne kombinacje); kol. 8 - izolacja populacji: A- populacja (prawie) izolowana, B - populacja nie izolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku, C - populacja nie izolowana, w obrębie rozległego obszaru występowania; kol. 9 - ogólna ocena wartości obszaru dla ochrony danego gatunku: A - znakomita, B - dobra, C – znacząca; kolorem szarym wyróżniono wiersze zawierające gatunki ptaków ujęte w sfđ, a pominięte w „Waloryzacji przyrodniczej”, kolorem żółtym – wiersze zawierające gatunki ptaków wymienione tylko w „Waloryzacji przyrodniczej”

Jako nieistotną oceniono w sfđ populację: czapli nadobnej i białej, łabędzia krzykliwego, trzmiełojada, zielonki, derkacza, dzięcioła zielonosiwego, czarnego i średniego, jarzębatki, gąsiorka i ortolana.

Tab. 9. Populacja regularnie występujących w OSO Dolina Górnej Wisły ptaków migrujących niewymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG i znaczenie ostoi dla tych gatunków (według sfd):

kod	nazwa		populacja		ocena znaczenia obszaru			
	łacińska	polska	rozrodcza	przelotna	populacja	stan zach.	izolacja	ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek	63p		C	B	C	C
A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	513p	2130	B	B	C	B
A006	<i>Podiceps griseigena</i>	perkoz rdzawoszyi	11p		C	B	C	C
A008	<i>Podiceps nigricollis</i>	zausznik	666p		A	C	C	A
A036	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	34p		C	C	C	C
A051	<i>Anas strepera</i>	krakwa	54p		C	B	C	C
A052	<i>Anas crecca</i>	cyraneczka	5p		C	B	C	C
A053	<i>Anas platyrhynchos</i>	krzyżówka	560p		C	B	C	C
A055	<i>Anas querquedula</i>	cyranka	46p		C	B	C	C
A056	<i>Anas clypeata</i>	plaskonos	25p	500i	C	B	C	C
A059	<i>Aythya ferina</i>	głowienka	274p		C	B	C	C
A061	<i>Aythya fuligula</i>	czernica	339p		B	B	C	B
A118	<i>Rallus aquaticus</i>	wodnik	12p		C	B	C	C
A123	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka	86p		C	C	C	C
A125	<i>Fulica atra</i>	łyśka	481p		C	B	C	C
A136	<i>Charadrius dubius</i>	sieweczka rzeczna	26p		C	B	C	C
A153	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	3p		D			
A162	<i>Tringa totanus</i>	krwawodziób	45p		C	B	C	C
A179	<i>Larus ridibundus</i>	śmieszka	9741p		B	C	C	B

oznaczenia – jak do tab. 8

W OSO Dolina Górnej Wisły stwierdzono (wg „Waloryzacja przyrodnicza...”) występowanie gatunków o różnym stopniu zagrożenia według kryteriów Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt: gatunki silnie zagrożone (EN) – podgorzałka; narażone na wyginięcie (VU) – bączek, sieweczka obrożna; bliskie zagrożenia (NT) – zielonka, rybitwa białoskrzydła, podróżniczek; najmniejszej troski (LC) – bąk, ślepowron, czapla purpurowa, bielik, rybitwa białowąsa, wąsatka.

Zgodnie z sfd, większość gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej należy, ze względu na stopień izolacji populacji, do populacji nie izolowanej, występującej w obrębie rozległego obszaru jej występowania (bąk, bączek, bocian biały, bielik, błotniak stawowy, kropiatka, żuraw, zimorodek, podróżniczek, muchołówka białoszyja i dierzba czarnoczelna, stanowiące w ostoi do 2% wielkości populacji w stosunku do populacji krajowej oraz rybitwa rzeczna i rybitwa czarna [2 – 15% wielkości populacji krajowej]). Populacja ślepowrona, stanowiąca w ostoi ponad 15% populacji krajowej, została oceniona jako nie izolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku. Jako izolowaną uznano populację dwóch gatunków – szablodzioba (ponad 15% populacji krajowej) i mewy czarnogłowej (2 – 15% populacji krajowej).

Dynamika liczebności gatunków ptaków lęgowych z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej w OSO Dolina Górnej Wisły, na podstawie trendów liczebności gatunków w ostoi w latach 1990 – 2005 r. jest zróżnicowana. Według „Waloryzacji przyrodniczej...”:

- stan stabilny cechuje następujące gatunki: bąk, bocian czarny, bocian biały, trzmiołojad, błotniak stawowy, zielonka, derkacz, żuraw, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, muchołówka białoszyja, gąsiorek;
  - stan zmienny (fluktuacje) wykazuje populacja: czapli purpurowej, kropiatki, rybitwy rzecznej, zimorodka, mewy czarnogłowej, rybitwy białowąsej oraz ślepowrona (z tendencją do wzrostu liczebności populacji);
  - spadek liczebności notuje się w przypadku bączka, rybitwy czarnej i podgorzałki (duży spadek);
- Stan kilku gatunków ptaków (lerka, podróżniczek, jarzębatka, muchołówka mała, ortolan, orlik krzykliwy, bielik, szablodziób) jest nieznany lub gniazdują one incydentalnie.

7.1.4. Stan zachowania naturalnych siedlisk gatunków ptaków

Do naturalnych siedlisk gatunków ptaków w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły zaliczono w sfd Zbiornik Goczałkowicki oraz przyległe stawy hodowlane.

Zbiorniki wodne, według map topograficznych w skali 1:10000 i 1:50000, zajmują w obrębie ostoi około 4915 ha (przy maksymalnym zasięgu lustra wody Zbiornika Goczałkowickiego), co stanowi 20% jej powierzchni. Uwzględniając generalizację map topograficznych, powierzchnię zbiorników wodnych w ostoi można ocenić na co najmniej 4500 – 4550 ha. Jest to zatem, przy przyjęciu jednakowej powierzchni Zbiornika Goczałkowickiego, obszar większy o co najmniej 530 ha (13%) od wartości podanej w sfd (3970 ha). W otoczeniu ostoi (w strefie do 5 km od jej granic) istnieje szereg innych zbiorników o różnych funkcjach (m.in. Zbiornik Łąka [pow. 297 ha], stawy hodowlane w dolinach Pielgrzymówki, Piotrówki i Białej).

Zbiornik Goczałkowicki, położony poza granicą gminy, zajmuje maksymalnie 3200 ha (65% powierzchni wód stojących w ostoi), pozostałą część stanowią w zdecydowanej większości stawy hodowlane (około 1650 ha), a resztę (65 ha) – zbiorniki o innych funkcjach. Według „Waloryzacji przyrodniczej...” większość populacji chronionych gatunków ptaków koncentruje się w zachodniej i południowej części Zbiornika Goczałkowickiego (16 gatunków ptaków lęgowych w ostoi oraz ptaki tylko przelotne, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a także 36 innych gatunków ptaków wodno-błotnych).

Stawy hodowlane, karpiove (stanowiące siedlisko lęgowe dla 10 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 28 innych gatunków ptaków wodno-błotnych), skupiają się w kilku kompleksach, obejmujących ponad 90% ogólnej powierzchni stawów hodowlanych w ostoi:

- stawy na pograniczu Chybia, Strumienia i Skoczowa (stawy gołyskie) w rejonie Mnicha, Zaborza, Drogomyśla i Ochab (pow. 390 ha),
- stawy w dolinie Knajki w rejonie Dębowca i Ochab (pow. 247 ha),
- stawy w dolinie łłownicy, pomiędzy Skoczowem a Landekiem i Bronowem (pow. 391 ha),
- stawy w dolinie Wisły w Goczałkowicach Zdroju (pow. 219 ha),
- stawy w dolinie łłownicy, Jasienicy i Wapienicy w rejonie Ligoty (pow. 155 ha),
- stawy w dolinie Jasienicy, pomiędzy Jasienicą i Rudzicą (pow. 49,5 ha) oraz we wschodniej części Mnicha (pow. 76,5 ha).

W granicach gminy stawy hodowlane są zlokalizowane w jej południowej części:

- zespół stawów o pow. 76,5 ha (Gorol, Kasprzyczak, Leśny, Łąkowy) we wschodniej części Mnicha, położonych w odległości około 1,5 km (ujście Bajerki) – 3,5 km od Zbiornika Goczałkowickiego; otoczenie stawów stanowią lasy oraz łąki i grunty orne, a także zabudowa mieszkaniowa i produkcyjna (tartak);
- stawy gołyskie w rejonie ośrodka Polskiej Akademii Nauk Gołysz na pograniczu Zaborza z gminą Strumień: kompleks stawów o łącznej pow. 219 ha, położony w odległości co najmniej 5,2 km od Zbiornika Goczałkowickiego, składa się z części leżącej na wschód od linii kolejowej nr 157 (stawy Gołysz Wielki, Nowy Wielki, Gibowy, pow. 48 ha) oraz z części środkowej i zachodniej (stawy Gołysz I, Nowy Mały, Leśny, Żula, Lipowy, Wyszni I – VII i inne bez nazwy [pow. 124 ha] oraz Bagieniec I – III, Byczek Wielki, Byczek Mały w gm. Strumień [pow. 47 ha]); od północy do stawów przylega zabudowa mieszkaniowa Zaborza (Na Stawie, Rotacja) oraz usługowo – mieszkaniowa ośrodka PAN; na południowo – zachodnim obrzeżu występuje rozproszona zabudowa siedliskowa;
- zespół stawów w zachodniej części Zaborza i Mnicha (staw Zimochowy) oraz w gm. Strumień (Pazuchy, Tarliska, Heleński Mały, Heleński Wielki i staw bez nazwy w rejonie Kradziejowa) o pow. 59 ha, oddalony od Zbiornika Goczałkowickiego o co najmniej 3,3 km; w otoczeniu stawów znajduje się rozproszona zabudowa siedliskowa.

Pozostałe zbiorniki w ostoi stanowią małe, izolowane i częściowo efemeryczne stawy hodowlane oraz zbiorniki o innych funkcjach [wędkarskie, przemysłowe, osadniki]. W granicach gminy należą do nich: stawy hodowlane w południowej części gminy (staw przy ul. Wojska Polskiego o pow. 2,2 ha, zespół stawów w rejonie Podborza (pow. 2 ha) i kilka mniejszych o łącznej pow. 0,35 ha w sąsiedztwie stawów Wyszni I i Heleński, staw o pow. 0,25 ha we wsch. części Mnicha, w rejonie ul. Dębowej), stawy wędkarskie przy ul. Bielskiej (pow. 0,6 ha), zanikający zbiornik (wody przemysłowej) w rejonie dawnej cukrowni (ul. Cieszyńska) o pow. 1,9 ha oraz osadniki pól irygacyjnych we Frelichowie.

Do potencjalnych siedlisk dwóch gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (zimirdek, gąsiorek) należą doliny rzeczne (Wisły, Knajki, Bajerki, łłownicy i Jasienicy). Ważną rolę w zapewnieniu potencjału ochronnego ostoi, a częściowo jako potencjalnie dogodne siedlisko lęgowe dla ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej pełnią podmokłe i wilgotne łąki, położone głównie poza gminą (Łąki nad Knajką na pograniczu Skoczowa i Strumienia, Łąki Myszkowskie i Olszyna (gm. Strumień) oraz łąki w dolinie łłownicy (Czechowice-Dziedzice, Jasienica).

Siedliska ptaków krajobrazu leśnego. Ostoja ma ograniczone znaczenie dla ptaków lęgowych krajobrazu leśnego z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej (brak dużych kompleksów leśnych, niska lesistość [16%], brak dużych terenów otwartych wokół lasów). Lokalizacja lęgowisk części gatunków ptaków leśnych jest niepewna. Zasadnicze znaczenie ma kompleks lasów (bór sosnowy z fragmentami starodrzewi, płaty grądu i olsu, pow. około 2275 ha) w dolinie Bajerki (środkowa część ostoi w granicach gmin Skoczów, Jasienica, Chybie i Czechowice-Dziedzice) z Bagnem Rotuz, a także lasy w zachodniej części obszaru - na pograniczu Strumienia i Dębowca (pow. 495 ha) oraz w rejonie Bąkowa (Knajski Las, pow. 205 ha).

Siedliska ptaków krajobrazu rolniczego. Brak jest sprzyjających warunków do występowania rzadkich gatunków ptaków związanych z siedliskami rolnymi; większe znaczenie mają tereny na granicy lasów

oraz pola uprawne z kępami zakrzaczeń i szpalerami drzew. Występowanie i liczebność gatunków ptaków polnych jest niepewna (z wyjątkiem bociana białego); z obserwacji wynika, że nie osiągają one w ostoi istotnych zagęszczeń.

W sfd stan siedlisk dla poszczególnych gatunków ptaków został w większości przypadków oceniony jako „dobry”. Za „przeciętny lub zubożały” uznano stan zachowania siedlisk (Zbiornik Goczałkowicki, stawy) dla ślepowrona, szablodzioba, mewy czarnogłowej, zimorodka, zausznika, łabędzia niemego, kokoszki i śmieszki, a także dla bociana białego (siedliska w pobliżu zabudowań).

Siedliska gatunków ptaków, których populacja została uznana za nieistotną, obejmują głównie lasy (dzięcioły, trzmiełojad), a także pola uprawne, podmokłe i wilgotne łąki oraz zadrzewienia (derkacz, kszysk, ortolan, jarzębatka, gąsiorek).

Tab. 10. Siedliska występowania gatunków ptaków stwierdzonych w ostoi i stan ich zachowania

gatunek	siedliska	stan zachowania
1	2	3
Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG		
bąk	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
bączek	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
ślepowron	stawy (Ochaby, Landek), także inne oraz Zb. Goczałkowicki	przeciętny lub zubożały
bocian biały	w sąsiedztwie zabudowań	przeciętny lub zubożały
bielik	las nad Bajerką, Zb. Goczałkowicki	dobry
biotniak stawowy	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
kropiatka	Zb. Goczałkowicki, także stawy	dobry
zuraw	rez. Rotuz, także Zb. Goczałkowicki	dobry
szablodziób	Zb. Goczałkowicki	przeciętny lub zubożały
mewa czarnogłowa	Zb. Goczałkowicki, także stawy w Mnichu	przeciętny lub zubożały
rybitwa rzeczna	Zb. Goczałkowicki, także stawy (Ochaby)	dobry
rybitwa białowąsa	Zb. Goczałkowicki, także stawy	dobry
rybitwa czarna	Zb. Goczałkowicki	dobry
zimorodek	Zb. Goczałkowicki, stawy, nad ciekami (Bajerka)	przeciętny lub zubożały
podróżniczek	Zb. Goczałkowicki, stawy (Landek)	dobry
mucholówka białoszysła	las (stare, liściaste)	dobry
dzierzba czarnoczelna	-	dobry
Ptaki wędrowne, nie objęte Załącznikiem I Dyrektywy Rady 79/409/EWG		
perkoz	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
perkoz dwuczuby	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
perkoz rdzawoszyi	Zb. Goczałkowicki, także stawy	dobry
zausznik	Zb. Goczałkowicki	przeciętny lub zubożały
łabędź niemy	stawy, Zb. Goczałkowicki	przeciętny lub zubożały
krakwa	-	dobry
cyraneczka	stawy, Zb. Goczałkowicki	dobry
krzyżówka	Zb. Goczałkowicki	dobry
cyranka	podmokłe łąki w pobliżu zbiorników wodnych	dobry
płaskonos	podmokłe łąki w pobliżu zbiorników wodnych	dobry
głowienka	Zb. Goczałkowicki	dobry
czernica	Zb. Goczałkowicki	dobry
wodnik	stawy (zarosnięte), Zb. Goczałkowicki	dobry
kokoszka	stawy, Zb. Goczałkowicki	przeciętny lub zubożały
łyśka	stawy (zarosnięte), Zb. Goczałkowicki	dobry
sieweczka rzeczna	obrzeża Zb. Goczałkowickiego, stawy, groble	dobry
krwawodziób	Zb. Goczałkowicki (cz. zach.), także stawy (spuszczone)	dobry
śmieszka	Zb. Goczałkowicki, stawy (niektóre)	przeciętny lub zubożały

źródło: kol. 2 – „Waloryzacja przyrodnicza...”, kol. 3 - sfd

7.1.5. Zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk

Według sfd zagrożeniem (pochodzenia antropogenicznego) dla OSO Dolina Górnej Wisły są czynniki związane z rybactwem i rybołówstwem: zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych oraz likwidacja wysp i szuwarów na stawach. Do czynników i rodzajów działalności wpływających neutralnie na stan ostoi zaliczono infrastrukturę sportową i rekreacyjną oraz sporty i różne formy czynnego wypoczynku, uprawiane w plenerze.

W „Waloryzacji przyrodniczej...” zawarto obszerny katalog zagrożeń dla gatunków ptaków (mogących powodować utratę siedlisk lęgowych, żerowisk i odpoczynkowych oraz zwiększoną śmiertelność i mniejszy sukces lęgowy), związanych z:

- intensyfikacją gospodarki rybackiej na stawach hodowlanych,
- procesami zachodzącymi w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego (zmiany poziomu wody,

- okresowe zanikanie szuwarów manny, usunięcie roślinności szuwarowej, rozwój rekreacji),
- gospodarką leśną (zastępowanie drzewostanów mieszanych przez monokultury iglaste, nadmierna eksploatacja starych drzewostanów, przede wszystkim liściastych, eliminacja martwych i obumierających drzew, zalesianie śródleśnych terenów otwartych),
- chemicznym skażeniem środowiska,
- zmianami w użytkowaniu gruntów (intensyfikacja rolnictwa, eliminacja zadrzewień w dolinach rzecznych i przy zbiornikach wodnych, likwidacja zakrzaczeń wzdłuż cieków oraz wokół stawów i zbiorników wodnych, zmniejszanie powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych, zalesianie i zmiany zagospodarowania suchych obszarów sąsiadujących z lasami, urbanizacja).

Większość zagrożeń stanowią zjawiska niezwiązane z problematyką planowania i zagospodarowania przestrzennego. Do zjawisk, które mogą mieć źródło w ustaleniach dokumentów planistycznych należą: urbanizacja, zalesianie, rozwój rekreacji, a w pewnym stopniu także kolizje z napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi.

Istnieją kontrowersje w kwestii wpływu gospodarki rybackiej na stan ochrony gatunków ptaków. W opinii dotyczącej zasad wdrażania sieci Natura 2000 w części dotyczącej stawów hodowlanych, wydanej przez Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej w Gołyszach, stwierdza się m.in., że:

- zakaz stosowania jakichkolwiek działań redukujących powierzchnie szuwarów, przy ekstensyfikacji produkcji, może doprowadzić do całkowitego zarośnięcia stawów;
- zakazy i ograniczenia dotyczące napełniania stawów w określonych okresach spowodują likwidację tradycyjnej technologii produkcji ryb karpiowatych, a w konsekwencji do wypłylenia i zarośnięcia stawów lub ich przeżyźnienia;
- zakaz wycinania zakrzaczeń na groblach oraz nakaz obsadzania grobli drzewami spowoduje destrukcję grobli i niemożliwość utrzymania wody w stawach.

7.2. Warunki zachowania integralności obszaru

7.2.1. Podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk

Gatunki ptaków o znaczeniu wspólnotowym oraz podstawowe warunki, zapewniające zachowanie właściwego stanu ochrony przedstawiono w poniższej tabeli (tab. 11).

Tab. 11. Podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków chronionych

Przedmiot ochrony	występowanie	podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony
1	2	3
bąk	łąkowy na Zb. Goczałkowickim (rejon Zabłocia-Frelichowa i Zarzecza-Podgrobla), szuwały na skraju lasu od zapory czołowej do ujścia Bajerki oraz na stawach (Mnich)	zachowanie i tworzenie szuwarów nadbrzeżnych i wysp na stawach, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika, utrzymywanie stałego poziomu piętrzenia wody w zbiorniku w okresie łąkowym, redukcja zwierząt inwazyjnych
bączek	Zb. Goczałkowicki (zakrzaczenia na brzegu zbiornika); niepewne dane w zakresie lokalizacji i liczebności populacji	zachowanie szuwarów nadbrzeżnych i zakrzaczeń w obrębie Zb. Goczałkowickiego, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika
ślepowron	łąkowy na wyspach na stawach (poza gminą); po okresie łąkowym na Zb. Goczałkowickim i na wszystkich stawach	zachowanie i tworzenie szuwarów oraz wysp z drzewami i zakrzaczeniami na stawach, prowadzenie ekstensywnej gospodarki stawowej
czapla purpurowa	łąkowy na Zb. Goczałkowickim (zakrzaczenia i trzcinowiska)	zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika, redukcja inwazyjnych zwierząt
bocian czarny	łąkowy w większych lasach (rejon rez. Rotuz)	zmniejszenie ruchu rekreacyjnego ograniczeń związanych z ochroną strefową wokół gniazd
bocian biały	łąkowy w osiedlach (skupiska poza gminą), po okresie łąkowym na Zb. Goczałkowickim	zachowanie podmokłych łąk na całym obszarze (miejsca żerowiskowe) i ekstensywnego krajobrazu rolniczego
podgorzałka	prawdopodobnie nie gniazduje, możliwe łągi na Zb. Goczałkowickim lub na stawach	zachowanie i tworzenie szuwarów i wysp na stawach, redukcja inwazyjnych zwierząt, ograniczenie polowań
trzmiełojad	łąkowy w większych lasach, nie są znane dokładne lokalizacje	zachowanie / uzyskanie drzewostanów o zróżnicowanym składzie gatunk. i strukturze piętrowej, zachowanie śródleśnych terenów otwartych, ograniczenie ruchu rekreacyjnego
bielik	gniazduje w lesie nad Bajerką, po okresie łąkowym na Zb. Goczałkowickim	zachowanie ochrony strefowej wokół gniazd, ograniczenie ruchu rekreacyjnego i wędkowania; pozostawienie starych drzew, zachowanie niezainwestowanego pasa wokół zbiorników wodnych (Zb. Goczałkowicki, stawy hodowlane) o szerokości 100 m (tereny łowieckie)
blotniak stawowy	łąkowy na stawach (Mnich) i na Zb. Goczałkowickim (szuwały, trzcinowiska)	zachowanie i tworzenie szuwarów nadbrzeżnych i wysp na stawach hodowlanych oraz zachowanie krzewów w obrę-

Przedmiot ochrony	występowanie	podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony
1	2	3
		bie Zb. Goczałkowickiego, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika, utrzymywanie stałego poziomu piętrzenia wody w zbiorniku w okresie lęgowym, redukcja zwierząt inwazyjnych
orlik krzykliwy	lęgowy incydentalnie (1986 r.)	zachowanie śródleśnych terenów otwartych, zachowanie / uzyskanie drzewostanów o zróżnicowanym składzie gatunkowym i strukturze pięterowej, ograniczenie ruchu rekreacyjnego
kropiatka	lęgowy na Zb. Goczałkowickim (szuwały manny mielec), podmokłe łąki w zach. części zbiornika, być może także na stawach z szuwarem lub nienapełnionych	zachowanie szuwarów mанных i podtopionych łąk w zachodniej części Zb. Goczałkowickiego, zachowanie i tworzenie szuwarów nadbrzeżnych na stawach, zachowanie krzewów w obrębie zbiornika, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika, redukcja inwazyjnych zwierząt
zielonka		
derkacz	lęgowy na łąkach w obrębie i okolicy Zb. Goczałkowickiego oraz na podmokłych łąkach w pobliżu stawów (poza gminą)	zachowanie zabagnionych i podmokłych łąk, prowadzenie gospodarki na łąkach i pastwiskach, niedopuszczanie do zarastania przez roślinność inwazyjną łąk i pastwisk w dolinach cieków, w pobliżu stawów i Zb. Goczałkowickiego
żuraw	lęgowy w rezerwacie Rotuz, incydentalnie także na Zb. Goczałkowickim, widywany w lesie nad Bajerką w sąsiedztwie stawów Mnich	zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż wsch. części Zb. Goczałkowickiego (od zapory czołowej do ujścia Bajerki) oraz w części zach. (łąki w rejonie Zabłotcia), redukcja inwazyjnych zwierząt
szablodziób	lęgowy wyjątkowo (Zb. Goczałkowicki)	-
mewa czarnogłowa	lęgowy na Zb. Goczałkowickim i na stawach (Mnich)	zachowanie i tworzenie wysp na stawach, redukcja inwazyjnych zwierząt
rybitwa rzeczna	lęgowy na Zb. Goczałkowickim i na stawach (Mnich, Gołysz)	budowa pływających platform gniazdowych na stawach i na Zb. Goczałkowickim, utrzymywanie poziomu wody w zbiorniku na stałym poziomie w okresie lęgowym, redukcja inwazyjnych zwierząt zakazu wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika
rybitwa białowąsa	lęgowy na Zb. Goczałkowickim (szuwały manny mielec) i na stawach (poza gminą)	istnienie szuwarów manny na Zb. Goczałkowickim, utrzymywanie stałego poziomu wody w zbiorniku na stałym poziomie w okresie lęgowym, redukcja inwazyjnych zwierząt
rybitwa czarna	lęgowy na Zb. Goczałkowickim (szuwały manny mielec) i na stawach (poza gminą)	budowa pływających platform gniazdowych na stawach i na Zb. Goczałkowickim, utrzymywanie poziomu wody w zbiorniku na stałym poziomie w okresie lęgowym, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbior.
zimorodek	gniazduje na skarpach nad ciekami, m.in. w lasach nad Bajerką	zachowanie naturalnych koryt cieków oraz skarp na odcinkach uregulowanych, zakaz wędkowania na Bajerce, zakaz wędkowania i przebywania ludzi wzdłuż pd. zapory zbiornika
dzięcioł zielonosiwy	lęgowy w lasach i zadrzewieniach, nie są znane dokładne lokalizacje	zachowanie / uzyskanie drzewostanów mieszanych martwych i zamierających drzew, żywych drzew z gatunków krótko żyjących o miękkim drewnie
dzięcioł czarny	lęgowy w większych lasach ze starodrzewiem, nie są znane dokładne lokalizacje	zachowanie starych drzewostanów dziuplastych, martwego i obumierającego drewna, pozostawianie na zrębach kęp starodrzewu
dzięcioł średni	lęgowy w większych lasach, nie są znane dokładne lokalizacje	zachowanie / uzyskanie drzewostanów liściastych, zachowanie martwych i zamierających drzew
lerka	prawdopodobnie lęgowy na porębach i skrajach borów sosnowych, nie są znane dokładne lokalizacje	niewprowadzanie zmian w użytkowaniu suchych terenów sąsiadujących z lasami
podróżniczek	lęgowy na Zb. Goczałkowickim i na stawach (poza gminą)	zakaz wędkowania i przebywania ludzi na pd. zaporze zbiornika
jarzębatka	lęgowy na skraju lasów liściastych i mieszanych, w kępach zakrzaczeń, dolinach cieków i okolicach Zb. Goczałkowickiego (rejon Podgrobla i ujścia Bajerki)	zachowanie zarośli lęgowych w dolinach cieków, zachowanie starych drzewostanów w dolinach, zadrzewieniach śródpolnych i w szpalerach drzew wzdłuż dróg i rowów oraz pozostawienie martwych i zamierających drzew
muchołówka mała	lęgowy w starych drzewostanach liściastych, nie są znane dokładne lokalizacje	zachowanie starych drzewostanów liściastych (zwłaszcza drzew dziuplastych), kęp drzew o miękkim drewnie oraz martwego i obumierającego drewna
muchołówka białoszyja	lęgowy w drzewostanach liściastych (w większości kompleksów)	
gąsiorek	lęgowy na skraju lasów liściastych i mieszanych, w kępach zakrzaczeń (krajobraz rolniczy) i na skraju dolin	zachowanie i wzmacnianie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin
ortolan	lęgowy na skraju lasów liściastych i mieszanych, w zadrzewieniach śródpolnych i szpalerach drzew, nie są znane dokładne lokalizacje	ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych pod zabudowę, zachowanie miedz i zadrzewień śródpolnych, ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin

źródło: „Waloryzacja przyrodnicza...”

7.2.2. Kluczowe struktury i procesy ważne dla zachowania populacji chronionych gatunków ptaków

Zachowanie siedlisk kluczowych (Zbiornik Goczałkowicki, stawy hodowlane). Podstawowe znaczenie dla właściwego stanu ochrony populacji gatunków ptaków wodno-błotnych ma zachowanie w dobrym stanie kluczowych w obszarze ostoi siedlisk – Zbiornika Goczałkowickiego i stawów hodowlanych.

O dynamice populacji ptaków w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego i stawów decydują odmienne czynniki, głównie antropogeniczne. Według „Waloryzacji przyrodniczej...” liczebność populacji ptaków na Zbiorniku Goczałkowickim związana jest głównie z wahaniami poziomu wody oraz zmiennością rozmiarów szuwarów manny mielec, zależną od zespołu czynników wymagających dokładnego rozpoznania. W „Waloryzacji przyrodniczej...” wskazuje się na zasadność stymulowania powstawania szuwarów poprzez zmiany poziomu wody w zbiorniku w cyklach kilkuletnich i utrzymywanie go w okresie lęgowym, a także na konieczność ograniczenia ruchu rekreacyjnego na południowym brzegu zbiornika.

W Rozporządzeniu Nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, wprowadzającym możliwość rekreacyjno – sportowego uprawiania żeglarstwa na zbiorniku, zakaz pływania utrzymano dla pasa przybrzeżnego o szerokości 200 m wzdłuż południowego brzegu jeziora (strefa określona w rozporządzeniu jako obszar cenny przyrodniczo) oraz cofki zbiorników „Ujście Wisły” i „Zatoka Bajerki”.

Dynamika siedlisk (trwałych lub nietrwałych zbiorowisk roślinnych) na stawach jest uzależniona od sposobu prowadzenia gospodarki rybackiej (w tym cyklicznego zalewania i odławiania stawów), jej intensywności (wpływ na zachowanie szuwarów przybrzeżnych) oraz przebudowy i remontów stawów (wpływ na stan grobli i wysp na stawach). Niezbędne jest zachowanie zasięgu przestrzennego stawów hodowlanych oraz kształtowanie właściwego zagospodarowania terenów w otoczeniu stawów, nie powodującego znaczącego wzrostu presji antropogenicznej na siedliska ptaków.

Według „Waloryzacji przyrodniczej...” konieczne jest zachowanie i tworzenie szuwarów przybrzeżnych oraz wysp z zadrzewieniami. Zgodnie z „Podstawowymi zasadami dobrej praktyki w dziedzinie prowadzenia chowu i hodowli ryb metodą tradycyjną w stawach typu karpiowego”, do wymogów dotyczących środowiska w zakresie ochrony i poprawy różnorodności genetycznej należą m.in., w uproszczeniu:

- usuwanie porostu roślinności wynurzanej, aby nie pokrywała więcej niż 20% lustra wody stawu (co najmniej 1/3 grobli powinna posiadać strefę brzegową porośniętą roślinnością wynurzoną);
- utrzymywanie zróżnicowanych wysp lub odkosów ziemnych grobli lub terenów przyległych pokrytych trawą, roślinnością zielną, krzewami lub drzewami lub zakładanie sztucznych siedlisk;
- utrzymywanie w trakcie produkcji oraz podczas remontów, konserwacji i/lub przebudowy gospodarstwa co najmniej jednego stawu napełnionego przez cały rok wodą, na którym co najmniej 10% powierzchni zajmuje wynurzona roślinność przybrzeżna szuwarowo – oczeretowa lub roślinność o liściach pływających z grupy nimfeidów;
- wykaszanie koron grobli stawów i zachowanie zróżnicowanych wiekowo drzew i krzewów.

Ważne jest ponadto zachowanie terenów wilgotnych i podmokłych (torfowisk, wilgotnych łąk w dolinach oraz w otoczeniu Zbiornika Goczałkowickiego i stawów hodowlanych), wpływających na zasobność bazy pokarmowej ptaków wodno – błotnych oraz naturalnego koryta Bajerki.

Zachowanie i uzyskanie zróżnicowanej struktury siedliskowej i wiekowej drzewostanów. Kluczowe dla właściwego stanu ochrony gatunków ptaków krajobrazu leśnego jest co najmniej zachowanie powierzchni głównego kompleksu lasów w ostoi (obejmującego m.in. wschodnią i północno-wschodnią część gminy) oraz prowadzenie odpowiedniej gospodarki leśnej (zachowanie starodrzewi grądowych i lęgowych, zwłaszcza drzew dziuplowych, martwych i obumierających drzew oraz mokradeł, torfowisk i śródleśnych terenów otwartych).

Niezbędnym elementem wzmocnienia stanu ochrony gatunków ptaków leśnych jest przebudowa drzewostanów w celu uzyskania zróżnicowanego składu gatunkowego i struktury piętrowej. Czynnikiem sprzyjającym poprawie stanu lasu w dłuższej perspektywie powinna być gospodarka leśna prowadzona zgodnie z zasadami leśnego kompleksu promocyjnego. Według „Waloryzacji przyrodniczej...” istotne jest ponadto ograniczenie funkcji rekreacyjnych lasu, w tym niewyznaczanie nowych tras rowerowych w obrębie lasów.

Zachowanie i niska fragmentacja znaczących powierzchniowo pól uprawnych oraz zachowanie i wzmocnienie ich różnorodności biologicznej. Z uwagi na znaczne rozproszenie zabudowy i możliwości jej dalszego rozwoju (zgodnie z planami miejscowymi), istotne jest pozostawienie w dotychczasowym stanie tych części obszaru gminy, które ze względu na położenie i niewielkie zainwestowanie sprzyjają bytowaniu gatunków ptaków polnych.

Należy do nich w pierwszym rzędzie północna część gminy (Zarzecze, Frelichów) w pasie o szerokości co najmniej 500 m od granicy Zbiornika Goczałkowickiego. Znaczenie tego fragmentu gminy wzmacnia wyznaczenie w jego obrębie korytarza ekologicznego południowego (KPd). Ważną rolę dla gatunków ptaków polnych potencjalnie pełnić mogą także wschodnie i południowe fragmenty obszaru gminy, mniej narażone na zmiany zagospodarowania ze względu na utrwalony sposób użytkowania gruntów (stawy hodowlane, lasy). Istotne jest tu zachowanie odpowiedniej strefy ekotonowej na granicy lasów i stawów hodowlanych.

Duże znaczenie ma zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej gruntów rolnych – ochrona rozproszonych, drobnopowierzchniowych lasów oraz pasm zadrzewień i zakrzaczeń na miedzach, wzdłuż dróg i rowów, a także dokonywanie nasadzeń krzewów kolczastych w zadrzewieniach i szpalerach drzew. Wskazywana w „Waloryzacji przyrodniczej...” zasadność wdrożenia programów rolno – środowiskowych powinna przyczynić się do zachowania terenów podmokłych łąk i pastwisk oraz prowadzenia na nich ekstensywnej gospodarki (szczególnie istotne w przypadku terenów położonych poza obszarem gminy).

7.3. Ocena skutków realizacji projektu studium dla celów ochrony OSO Dolina Górnej Wisły

7.3.1. Identyfikacja i zakres przestrzenny możliwych skutków dla celów ochrony ostoi – uwagi wstępne

Do ustaleń projektu studium, które mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony OSO Dolina Górnej Wisły należą przede wszystkim możliwe zmiany sposobów użytkowania terenów, stanowiących obecnie grunty rolne lub różnego rodzaju nieużytki. Projekt studium wprowadza możliwość realizacji zabudowy na nowych terenach o znacznej w skali gminy powierzchni (w powiązaniu z obowiązującymi planami miejscowymi).

W wyniku realizacji ustaleń obowiązujących planów miejscowych oraz projektu studium należy spodziewać się istotnego wzrostu powierzchni terenów zabudowanych, a przejściowo – zwiększenia rozproszenia zabudowy. Procesy te mogą powodować:

- zmniejszenie i fragmentację (rozcłonkowanie) powierzchni gruntów rolnych – redukcję siedlisk (na skutek ich zniszczenia lub likwidacji), stanowiących dla gatunków ptaków krajobrazu rolniczego bazę pokarmową i odpoczynkową, a potencjalnie także siedliska rozrodu (w tym zmniejszenie powierzchni siedlisk położonych w sąsiedztwie stawów hodowlanych i lasów oraz dawnych pól irygacyjnych);
- zubożenie i ograniczenie bazy żerowiskowej na skutek zmniejszenia różnorodności biologicznej gruntów rolnych (zanik lub zmniejszenie powierzchni zbiorowisk i gatunków segetalnych, ubytek siedlisk łąkowych, likwidacja lub uszczuplenie zadrzewień, zakrzewień i miedz);
- pogorszenie jakości siedlisk w pobliżu miejsc inwestycji, a także w wyniku przeznaczenia osadników i pozostałej części dawnych pól irygacyjnych pod zabudowę (utrata lub zmniejszenie powierzchni siedlisk hydrogenicznych);
- zwiększenie presji antropogenicznej (w tym wzrost penetracji ludzi) na części stawów hodowlanych i lasów przylegających do terenów możliwych do zabudowy;
- zwiększenie presji na środowisko w wyniku emisji, zwłaszcza hałasu, w tym krótkotrwałego w trakcie realizacji inwestycji.

Ubytek i pogorszenie jakości siedlisk, ograniczenie bazy pokarmowej oraz czasu przeznaczonego na żerowanie na skutek płoszenia mogą potencjalnie spowodować, zwłaszcza w odniesieniu do gatunków ptaków krajobrazu rolniczego, negatywne skutki dla ich liczebności. Może wystąpić także zjawisko opuszczania przez gatunki ptaków niektórych siedlisk znajdujących się w rejonie oddziaływania przedsięwzięć.

Realizacja projektu studium może powodować wystąpienie szeregu czynników zakłócających stan populacji gatunków ptaków. Stopień oddziaływania czynników zakłócających na populacje ptaków jest bardzo zróżnicowany w zależności od grupy ptaków i typu krajobrazu:

grupa ptaków	hałas	zanieczyszczenie chemiczne	odwodnienie	fragmentacja przestrzeni	śmiertelność drogowa	zmiana mikroklimatu	zaburzenia cyklu świetlnego	płoszenie
ptaki wodno-błotne	3	3	3	1	2	0	2	2
ptaki krajobrazu rolniczego	3	1	1	1	2	0	1	3
ptaki leśne	3	1	1	1	2	0	1	2

0 – brak negatywnych oddziaływań lub nie mają one znaczenia dla trwania populacji; 1 – dostrzegalne negatywne oddziaływanie czynników zakłócających na populację gatunków; 2 – duże negatywne oddziaływanie czynników zakłócających; 3 – znaczące negatywne oddziaływanie czynników zakłócających decydujące o trwaniu lokalnej populacji; źródło: Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych, GDDKiA, Kraków, 2008

Wśród czynników zakłócających główną rolę odgrywa hałas, oddziałujący w niektórych przypadkach na znaczne odległości. Hałas może powodować płoszenie, szczególnie istotne w okresie lęgowym, co może prowadzić do zmniejszenia liczebności populacji lęgowej. Przyjmuje się, że dla większości gatunków ptaków terenów otwartych negatywny wpływ hałasu zaczyna się przy poziomie dźwięku 50 dB, a dla gatunków leśnych przy 40 dB.

Istotny dla stopnia oddziaływania na populację gatunków ptaków potencjalnych czynników zakłócających, jest rodzaj funkcji możliwych do realizacji w obrębie terenów przeznaczonych do zabudowy. Zdecydowana większość (90%) gruntów możliwych do zabudowy została przeznaczona w projekcie studium pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną lub mieszkaniowo-usługową. W obrębie tych terenów możliwa jest lokalizacja usług (w tym bez funkcji mieszkalnej), rzemiosła, drobnej produkcji i zabudowy służącej produkcji rolniczej (szczegółowy podział terenów według rodzaju zabudowy oraz możliwości lokalizacji zabudowy usługowej bez funkcji mieszkalnej należy ustalić w planach miejscowych).

Inne rodzaje przeznaczenia terenów (tereny usługowe oraz produkcyjno – usługowe) zajmują znacznie mniejsze powierzchnie. Przeznaczenie obszarów zabudowy usługowej obejmuje różnego rodzaju działalności usługowe, w tym handel, rzemiosło i naprawy, drobną produkcję oraz składowanie i magazynowanie towarów; dopuszczalne są towarzyszące funkcje mieszkalne, a także, jeśli będzie to możliwe ze względu na lokalne uwarunkowania, ustalenie w planach miejscowych lokalizacji stacji paliw (z wyjątkiem obszarów usług publicznych).

Kierunki przeznaczenia obszarów zabudowy produkcyjno-usługowej obejmują (mogące występować łącznie lub samodzielnie) tereny produkcyjne (produkcja, budownictwo, transport, składy, magazyny) oraz tereny zabudowy usługowej (usługi z wyjątkiem publicznych i innych chronionych przed hałasem). Możliwa jest lokalizacja stacji paliw (z wyjątkami). Obowiązuje zakaz działalności związanych z gromadzeniem, odzyskiem lub unieszkodliwianiu odpadów oraz składowania paliw, opału, surowców i opakowań poza budynkami.

Część obszarów usługowych i produkcyjno-usługowych obejmuje tereny określone jako wymagające rekultywacji lub przekształceń (tereny przemysłowe zlikwidowanej cukrowni) oraz rehabilitacji (dawne folwarki w Mnichu i Frelichowie).

Tereny dotychczas niezagospodarowane, na których możliwa będzie realizacja inwestycji produkcyjnych, mogących potencjalnie istotnie wpływać na stan ochrony gatunków ptaków, stanowią około 5,5% ogólnej powierzchni terenów możliwych do zabudowy. W większości są to grunty sąsiadujące z już istniejącymi obiektami usługowymi i produkcyjnymi. Wyjątek stanowią jedynie grunty użytkowane dawniej jako pola irygacyjne we Frelichowie.

W zakresie infrastruktury drogowej i technicznej nie przewiduje się realizacji inwestycji, które mogą mieć negatywne znaczenie dla ochrony gatunków ptaków. Wyklucza się możliwość realizacji napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Pewne znaczenie dla stanu gatunków ptaków mieć będzie planowana zmiana przebiegu obwodnicy Chybia (rezygnacja z budowy drogi głównej, tzw. północnej obwodnicy Chybia na rzecz drogi klasy zbiorczej z przejazdem pod terenami kolejowymi w ciągu ul. Pod Dudnią), a także modernizacja i rozwój lokalnego układu drogowego (drogi dojazdowe) w rejonie ul. Polnej, Okrężnej i Jesionowej.

Do czynników łagodzących negatywne skutki realizacji projektu studium należy zaliczyć ustalenia dotyczące:

- ochrony cieków i zadrzewień wzdłuż cieków (pasy o szerokości co najmniej 2 x 5 m wzdłuż cieków) oraz drobnopowierzchniowych lasów; zalecenie zachowania miedz, śródpolnych zadrzewień i zakrzaczeń oraz zadrzewień wzdłuż dróg;
- możliwości tworzenia zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych, na gruntach rolnych;
- ochrony strefy ekotonowej lasu (pas terenu na granicy lasu o szerokości co najmniej 30 m wyłączony spod zabudowy);
- ochrony powierzchni lasów i zwartości głównego kompleksu lasów w dolinie Bajerki;
- możliwości zwiększenia lesistości gminy, zwłaszcza w obrębie korytarza ekologicznego (KPd);
- zakazu rozwoju zabudowy w północnej części gminy położonej w sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego (w tym w obrębie terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi) i na pozostałych obszarach leżących w obrębie korytarza ekologicznego (KPd) oraz – zachowanie ekstensywnego krajobrazu rolniczego tej części gminy.

7.3.2. Wpływ skutków realizacji projektu studium na siedliska kluczowe

Zbiornik Goczałkowicki. Kluczowe struktury i procesy ważne dla zachowania populacji gatunków ptaków chronionych, występujących w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego są niezależne od ustaleń planistycznych (por. rozdz. 7.2.2).

Zbiornik jest położony poza obszarem gminy; leżące w jej granicach południowe otoczenie zbiornika znajduje się według podziału gminy na strefy przestrzenne w strefie przyrodniczej (rolno – leśnej). Strefa stanowi zwarte pasmo terenów o funkcjach przyrodniczych i rolniczych z rozproszoną zabudową w północnej części Frelichowa i Zarzecza. Przewiduje się zachowanie istniejącego stanu zagospodarowania i użytkowania terenu (lasy, obszary rolnicze). W części przylegającej do zbiornika obowiązuje zakaz zabudowy związany z jej położeniem w strefie ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczalkowice oraz w strefie awaryjnego zalewu w przypadku przerwania zapory bocznej zbiornika. W związku z położeniem tej części gminy w korytarzu ekologicznym (KPD), przewiduje się możliwość zwiększenia jej lesistości poprzez tworzenie śródpolnych enklaw leśnych.

Najmniejsza szerokość strefy przyrodniczej wynosi 500 m (w stosunku do zapory bocznej zbiornika), co zapewnia brak wpływu hałasu i innych czynników zakłócających na gatunki ptaków; nie prognozuje się również wystąpienia skumulowanych oddziaływań emisji hałasu z terenów zabudowy produkcyjno – usługowej i mieszkaniowo - usługowej oraz hałasu emitowanego przez pracujące maszyny rolnicze na terenach rolnych przylegających do zbiornika.

Pozytywny wpływ na stan wód zbiornika i siedlisk w jego obrębie będzie mieć planowana realizacja systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, zgodnie z projektem „Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej dla Gminy Chybie”.

Stawy hodowlane. Stawy hodowlane w Zaborzu i Mnichu, według projektu studium wchodzi w skład obszarów „użytkowanych rolniczo, związanych z gospodarką rybacką”. Ustalenia projektu studium zapewniają zachowanie ich dotychczasowej powierzchni; dopuszcza ponadto możliwość tworzenia stawów hodowlanych na innych obszarach użytkowanych rolniczo. W planach miejscowych należy uwzględnić również zachowanie zbiorników służących do amatorskiego połowu ryb.

Obszary związane z gospodarką rybacką obejmują także inne grunty rolne służące produkcji rolniczej (grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe) oraz związane z produkcją rolną budynki i urządzenia (z wyjątkiem budynków mieszkalnych).

W planach miejscowych należy ustalać zakaz zabudowy w pasie o szerokości nie mniejszej niż 5 m od brzegów wód stojących, w celu zachowania biologicznej otuliny zbiorników wodnych.

Ważny dla właściwego stanu ochrony gatunków ptaków jest odpowiedni sposób zagospodarowania otoczenia stawów, niepowodujący istotnego wzrostu emisji hałasu oraz liczby stale lub często przebywających ludzi (szczególnie w okresie lęgowym). Analiza otoczenia stawów hodowlanych w pasie o szerokości 100 m od granicy obszarów użytkowanych rolniczo, związanych z gospodarką rybacką, prowadzi do następujących wniosków:

- stawy mnichowe: otoczenie stawów w większości stanowią grunty rolne i lasy (częściowo oddzielone od stawów drogą powiatową), położone w sąsiedztwie tereny produkcyjno-usługowe (istniejący tartak) leżą w odległości około 40 m od granicy stawów; tereny możliwe do zabudowy w większości są już zabudowane lub zostały wyznaczone w planie miejscowym, albo obejmują działki częściowo zabudowane;
- stawy gołyskie: otoczenie stawów stanowią w przewadze grunty rolne, po około piątej części powierzchni otoczenia stawów zajmują tereny zabudowy mieszkaniowej i lasów; do północnej części stawów (stawy Gołysz Wielki, Nowy Wielki i Gibowy) przylega zabudowa części Zaborza (Na Stawie i Rotacja); plan miejscowy i projekt studium przewidują możliwość rozwoju zabudowy mieszkaniowej w kierunku grobli stawów na długości około 390 m; w projekcie studium wyznaczono około 3,15 ha terenów możliwych do zabudowy (głównie w rejonie ul. Stawowej); sąsiedztwo stawów w środkowej i zachodniej części kompleksu nie ulegnie istotnym zmianom w stosunku do ustaleń planu miejscowego - w rejonie Rotacji (na północ od ul. Kalinowej) do zabudowy pozostały jedynie pojedyncze działki, oddzielone od stawów pasem terenów o szerokości około 30 - 35 m;
- stawy heleńskie: sytuacja w otoczeniu stawów Zimochowego oraz Heleńskiego Wielkiego i Małego (gm. Strumień) nie zmieni się; projekt studium przewiduje w otoczeniu stawów utrzymanie obszary rolniczych z możliwością niewielkiego (1,8 ha) rozwoju zabudowy w rejonie stawu Heleński Mały na zasadzie uzupełnienia istniejącej zabudowy siedliskowej.

Tab. 12. Struktura zagospodarowania otoczenia stawów hodowlanych w promieniu 100 m od granicy obszarów związanych z gospodarką rybacką według projektu studium

	Otoczenie	zabudowa mieszkaniowa		zabudowa usługowa		drogi	grunty rolne	lasy		
	razem	razem	istniejąca	planowana	razem				istniejąca	planowana
stawy mnichskie										
pow. (ha)	41,15	9,55	3,55	2,70	0,65	0,40	0,25	2,20	19,25	9,50
odsetek(%)	100	23	8,5	6,5	1,5	1	0,5	5,5	47	23
stawy gołyskie										
pow. (ha)	54,35	10,70	3,55	3,15	2,30	1,70	0,60	1,60	30,25	9,50

	Otoczenie	zabudowa mieszkaniowa				zabudowa usługowa			drogi	grunty rolne	lasy
	razem	razem	istniejąca	planowana	razem	istniejąca	planowana				
odsetek(%)	100	20	6,5	6	4	3	1	3	55,5	17,5	
stawy heleńskie											
pow. (ha)	33,60	5,40	3,00	1,80	2,20	2,20	-	1,70	24,30	-	
odsetek(%)	100	16	9	5,5	6,5	6,5	-	5	72,5	-	

źródło: obliczenia własne (program MapInfo Professional)

7.3.3. Wpływ skutków realizacji projektu studium na pozostałe siedliska

Lasy i zwiększanie lesistości. Dla właściwego stanu ochrony gatunków ptaków leśnych wymagane jest co najmniej zachowanie powierzchni lasów oraz prowadzenie gospodarki leśnej odpowiedniej dla celów ochrony ostoi, zwłaszcza w odniesieniu do kompleksu lasów w dolinie Bajerki i w północno-wschodniej części gminy. Gospodarkę leśną [ekologicznie zrównoważoną, zgodnie z celami leśnego kompleksu promocyjnego] określają plany urzędzenia lasów, z uwzględnieniem statusu ochronności lasów oraz występowania wartości przyrodniczych podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody. W planach miejscowych uwzględnia się ustalenia planów urzędzenia lasu dotyczące granic i powierzchni lasów (zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach [Dz. U. Nr 101, poz. 444, z późn. zm.]).

Projekt studium nie zakłada przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne w związku z ustalonymi kierunkami zmian w zagospodarowaniu terenów. Przewiduje się możliwość powiększania zasobów leśnych poprzez zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych (zwłaszcza niskich klas bonitacyjnych), położonych w sąsiedztwie kompleksów leśnych na cele leśne, szczególnie w obrębie korytarza ekologicznego (KPd).

W zakresie wykorzystania lasów dla rekreacji, stwierdza się, że jest ono możliwe w porozumieniu z zarządcami lasów, a przy wyznaczaniu tras rowerowych należy uwzględnić potrzeby ochrony przyrody (siedliska, drzewostany nasienne, szlaki migracji zwierząt).

Istotne znaczenie dla ochrony gatunków ptaków leśnych i większości stwierdzonych w ostoi gatunków ptaków polnych, wykorzystujących siedliska na granicy lasu, ma właściwy sposób zagospodarowania strefy przyleśnej. Długość granicy lasu w kompleksie leśnym w dolinie Bajerki wynosi w granicach gminy około 16,9 km. Na długości około 2,1 km do granicy lasu przylegają tereny zabudowane i możliwe do zabudowy. Zabudowa istniejąca graniczy z lasem na odcinku około 1 km, kolejne 775 m stanowi granica lasu na styku z terenami przeznaczonymi pod zabudowę w planie miejscowym. Ustalenia projektu studium mogą spowodować wydłużenie granicy lasu z terenami zabudowy mieszkaniowej o kolejne 360 m w rejonie ul. Świerkowej i Dębowej.

W pasie terenów wzdłuż granicy lasu o szerokości 100 m (strefa przyleśna) przeważają obszary rolnicze, w tym stawy hodowlane. Tereny zabudowy mieszkaniowej stanowią niespełna 20% powierzchni strefy; większość z nich to tereny już zabudowane lub przeznaczone do zabudowy w planie miejscowym (11,5 ha). W projekcie studium pod zabudowę przeznaczono w strefie 100 m od granicy lasu kolejnych 5,3 ha gruntów, skupiających się głównie w rejonie ul. Dębowej. Większe znaczenie może mieć także rozwój zabudowy przy ul. Świerkowej (0,9 ha) i Leśnej (1,0 ha).

Tab. 13. Struktura zagospodarowania terenów na granicy lasu w granicach gminy według projektu studium

	strefa przyleśna	zabudowa mieszkaniowa			zabudowa usługowa	obszary infrastr. techn.	drogi	grunty rolne	grunty rolne do zalesienia	stawy hodowlane
		razem	istniejąca	planowana w proj. studium						
pow. (ha)	154,00	30,10	12,60	5,30	0,75	1,65	8,50	86,50	8,00	18,50
odsetek (%)	100	19,6	8,1	3,4	0,5	1,0	5,5	56,2	5,2	12,0

źródło: obliczenia własne (program MapInfo Professional)

Projekt studium zakłada ochronę granicy polno – leśnej w sąsiedztwie terenów możliwych do zabudowy poprzez wyznaczenie strefy ekotonowej na granicy lasu o szerokości co najmniej 30 m, wolnej od zabudowy. Dla terenów zabudowy mieszkaniowej graniczących z lasem, zaleca się realizację ogrodzeń na granicy lasu w formie ażurowej.

Biologiczna otulina cieków, inne zadrzewienia. Projekt studium uwzględnia konieczność zachowania pasm terenów zadrzewionych położonych w większości przypadków wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych (strefy o szerokości co najmniej po 5 m od koryta cieków i rowów wyłączone spod zabudowy).

Na rysunku studium zostały wydzielone „tereny zieleni i wód, występujące głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, obejmujące drobnoprzestrzenne, rozproszone śródpolne i nadwodne zadrzewienia i zakrzewienia oraz użytki zielone, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych, a także tereny wód (cieki, rowy melioracyjne, zbiorniki wodne)”. Tereny te (pow. około 108 ha, bez powierzchni wód), wyłączone spod zabudowy, występują w obrębie obszarów

o różnych kierunkach przeznaczenia, w przewadze na obszarach rolniczych, lecz także na obszarach zabudowy mieszkaniowej (pow. 8,5 ha) i w pasach drogowych (5,5 ha).

Siedliska ptaków krajobrazu rolniczego (grunty rolne). Zgodnie z projektem studium, grunty rolne stanowią rolniczą przestrzeń produkcyjną, obejmującą obszary gospodarki rybackiej i innej (grunty orne i trwałe użytki zielone związane z pozostałymi kierunkami produkcji rolniczej).

Podstawowe znaczenie dla gatunków ptaków krajobrazu rolniczego mają grunty rolne w obrębie strefy rolno – leśnej (przyrodniczej), zwłaszcza położone w sąsiedztwie granicy polno – leśnej.

Pomimo przyjętej w projekcie studium zasady ograniczania przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne (zwłaszcza w odniesieniu do gruntów wysokich klas bonitacyjnych tworzących zwarte kompleksy, których zmiana przeznaczenia wymagałaby uzyskania zgody ministra rolnictwa), skala ubytku gruntów ornych i trwałych użytków zielonych na rzecz terenów możliwych do zabudowy jest znaczna.

Analiza zmian w użytkowaniu gruntów, jakie mogą nastąpić w wyniku realizacji projektu studium, przeprowadzona z punktu widzenia potencjalnych siedlisk gatunków ptaków krajobrazu rolniczego, wskazuje, że ubytek gruntów rolnych użytkowanych rolniczo lub nieużytkowanych (z wyłączeniem gruntów pod wodami) dotyczyć może około 34% ich obecnego arealu.

Wśród gruntów rolnych możliwych do przeznaczenia pod zabudowę (pow. blisko 500 ha), wyodrębniono na potrzeby prognozy grunty mogące stanowić potencjalnie istotne siedliska (łęgowe, żerowiskowe, odpoczynkowe) dla ptaków krajobrazu rolniczego (wzięto pod uwagę położenie gruntów rolnych [w obrębie zabudowy i na jej obrzeżach, tereny otwarte], stan użytkowania (nieużytki porolne, zielen przydomowa, grunty uprawiane, miedze, zadrzewienia), położenie gruntów względem lasów i stawów oraz powierzchnię poszczególnych kompleksów gruntów rolnych).

Powierzchnia siedlisk istotnych, których utraty można się spodziewać w wyniku realizacji projektu studium, wynosi w skali gminy 378 ha (76% powierzchni gruntów rolnych możliwych do przeznaczenia pod zabudowę, 26% powierzchni istniejących gruntów rolnych). W poszczególnych częściach gminy skala ubytku siedlisk potencjalnie istotnych dla ptaków polnych jest różna, waha się (pomijając środkową, silnie zainwestowaną część gminy i jej izolowane fragmenty [Zamachy, Zaborze – Podbór]) od 22% w części północnej do 36% w części wschodniej gminy.

Tab. 14. Możliwa skala utraty siedlisk gruntów rolnych na skutek realizacji projektu studium (w porównaniu do stanu istniejącego)

Wyszczególnienie	powierzchnia								
	ogółem (ha) ¹⁾	siedliska ptaków polnych							
		istniejące		utracone				dostępne	
		ha	% z pow. ogółem	ogółem (ha)	% z pow. siedlisk istnieją- cych	istotne (ha)	% z pow. siedlisk utraco- nych	(ha)	% z pow. ogółem
gmina	1906	1448	76	497	34	378	76	951	50
część wschodnia	414	343,5	83	123	36	113,50	93	220,5	53
część północna	688	584,5	85	131	22	112	85,5	453,5	66
część pd-zach.	448	355	79	114	32	95	83,5	241	54
część środkowa	312	125	40	123	98,5	52	42	2	0,5
Zamachy	29	26	90	4,5	17	4,5	100	21,5	74
Zaborze - Podbór	15	14	93	1,5	11	1,0	67	12,5	83

¹⁾ powierzchnia bez siedlisk lasów i zbiorników wodnych

Biorąc pod uwagę jedynie tereny, które zostały dodatkowo - w stosunku do ustaleń planu miejscowego - wyznaczone w projekcie studium jako możliwe do zabudowy, stwierdza się, że powierzchnia utraconych siedlisk potencjalnie istotnych dla gatunków ptaków krajobrazu rolniczego może w tym przypadku wynieść 127 ha (tab. 15).

W wyniku realizacji ustaleń projektu studium, powierzchnia siedlisk ptaków krajobrazu rolniczego może zmniejszyć się do około 950 ha w skali gminy (około 66% istniejącej powierzchni siedlisk i 50% ogólnej powierzchni gminy bez lasów i wód). W poszczególnych częściach gminy udział siedlisk ptaków polnych będzie kształtował się na poziomie 53 – 66% ich ogólnej powierzchni (pomijając silnie zurbanizowaną część środkową oraz izolowane jednostki na obrzeżach gminy).

Należy jednak mieć na uwadze fakt, że zmiany w użytkowaniu gruntów rolnych (w tym ich zabudowa) będą rozłożone w długim, kilkudziesięcioletnim okresie, przekraczającym możliwości rzetelnego prognozowania. Wynika to z niewielkiego tempa wykorzystywania pod inwestycje

powierzchni gruntów rolnych możliwych do zabudowy. Większość terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę nie została dotychczas zagospodarowana. Powierzchnia rezerw terenów budowlanych ustalonych w planach miejscowych i w projekcie studium wynosić będzie około 500 ha brutto, co zdecydowanie przewyższa możliwość ich zagospodarowania nawet w długiej perspektywie. W latach 2005 (po uchwaleniu planu miejscowego) – 2009 średnio w ciągu roku wydawano 30 pozwoleń na budowę. Zakładając nawet dwukrotny wzrost liczby pozwoleń na budowę w ciągu roku oraz przyjmując, że powierzchnia wolnych terenów pod zabudowę wynosić będzie netto 400 ha (bez dróg dojazdowych), a średnia powierzchnia działki – 1000 m², szacować można, że proces zainwestowania terenów możliwych do zabudowy powinien trwać ponad 60 lat. Nie można zatem prognozować w dającej się przewidzieć perspektywie utraty gruntów rolnych w skali, jaka wynika z rozmiarów wyznaczonych terenów budowlanych. Trzeba jednak spodziewać się przejściowego wzrostu rozproszenia zabudowy oraz możliwości tworzenia się w wielu częściach gminy nowych, niewielkich skupisk zabudowy.

Tab. 15. Ubytek siedlisk ptaków polnych według projektu studium (w porównaniu do stanu wynikającego z ustaleń planu miejscowego)

Wyszczególnienie	powierzchnia siedliska ptaków polnych								
	ogółem (ha) ¹⁾	istniejące		utracone				dostępne	
		ha	% z pow. ogółem	ogółem (ha)	% z pow. siedlisk istniejących	istotne (ha)	% z pow. siedlisk utraconych	(ha)	z otoczeniem (ha) ²⁾
gmina	1906	1142	60	191	17	127	66,5	951	1351
część wschodnia	414	271	65	50,5	19	36,0	71	220,5	x
część północna	688	507	74	53,5	11	40,0	75	453,5	763,5
część pd-zach.	448	294	65	53,0	18	39,0	74	241	281
część środkowa	312	34	11	32	94	10,0	31	2,0	x
Zamachy	29	23	79	1,5	6,5	1,5	100	21,5	61,5
Zaborze - Podbór	15	13	87	0,5	4,0	0,5	100	12,5	x

¹⁾ powierzchnia bez siedlisk lasów i zbiorników wodnych; ²⁾ otoczenie stanowią przyległe do granic gminy tereny gm. Strumień i Jasienica

W wyniku rozwoju zabudowy wystąpi stopniowe ubożenie różnorodności biologicznej gruntów rolnych. Jego skalę powinna w pewnym stopniu ograniczać rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych (w gminie przeważają gospodarstwa małe, o wielkości poniżej 1 ha). Istotne dla ochrony gatunków ptaków polnych jest zachowanie zwartych, rozległych gruntów rolnych w północnej części gminy. Rejon Zarzeczka i Frelichowa wraz z sąsiednią północną częścią Zabłocia (gm. Strumień) stanowić będzie dogodny rejon bytowania ptaków polnych. W pozostałych częściach gminy warunki te w różnym stopniu ulegną pogorszeniu.

Biorąc pod uwagę tereny gmin sąsiednich (z uwzględnieniem ustaleń miejscowych dokumentów planistycznych), stwierdzić należy, że w obrębie gminy i w jej bliskim otoczeniu powierzchnia siedlisk ptaków polnych wynosić będzie około 1350 ha. Można zatem oczekiwać, że w skali całej ostoji, mieszczącej w większości peryferyjne części innych gmin (w przeciwieństwie do Chybia), nie przewidzianych do istotnego zainwestowania, warunki siedliskowe gatunków ptaków polnych nie ulegną w dającej się przewidzieć perspektywie znaczącemu pogorszeniu.

Osadniki dawnych pól irygacyjnych. W północno-zachodniej części gminy (Frelichów) zlokalizowane są dawne pola irygacyjne Cukrowni i Rafinerii Chybie (wykorzystywane od poł. XX w. jako biologiczna oczyszczalnia wód spławiakowych w procesie oczyszczania buraka cukrowego). W związku z likwidacją zakładów (2008 r.), dotychczasowy sposób przeznaczenia i użytkowania pól irygacyjnych nie jest możliwy.

Gmina Chybie, właściciel gruntów na których są zlokalizowane pola irygacyjne, przystąpiła do realizacji projektu przewidującego rekultywację pól irygacyjnych i ich zagospodarowanie głównie pod zabudowę produkcyjno-usługową [pow. 20 ha] (studium wykonalności projektu, program funkcjonalno-użytkowy, raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko), a także, w mniejszej części, pod zabudowę mieszkaniowo - usługową. Realizacja projektu jest argumentowana koniecznością przeciwdziałania wzrostowi bezrobocia i wykluczenia społecznego oraz stymulowania rozwoju przedsiębiorczości. W projekcie studium, zgodnie z zamierzeniami Gminy, pola irygacyjne określono jako obszar wymagający rekultywacji i przekształceń, przeznaczony pod zabudowę produkcyjno-usługową i mieszkaniowo - usługową.

Powierzchnia i poziom wody w osadnikach, pozbawionych obecnie dopływu ścieków z cukrowni,

cechuje znaczna zmienność w zależności od wysokości opadów atmosferycznych, a prawdopodobnie także od stanu wód w Zbiorniku Goczałkowickim (według Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko [2009 r.] osadniki mogą mieć częściowy kontakt hydrauliczny z wodami zbiornika). W okresach niskich opadów, przy dużej zmienności poziomu wód Zbiornika Goczałkowickiego, w osadnikach może występować niski poziom wody lub jej brak. W latach suchych lustro wody obejmowało pow. około 4,2 ha (ortofotomapa z 2003 r.), w latach bardziej mokrych - około 9,2 ha [przy zwierciadle wody na poziomie 0,3 – 0,5 m n.p.t.] (zdjęcie satelitarne z 2009 r.).

Planowana rekultywacja pól irygacyjnych zakłada osuszenie (lub zasypanie) osadników, stanowiących, według „Waloryzacji przyrodniczej...” „miejsce, gdzie ptaki przelotne (w tym gatunków mających znaczenie dla Wspólnoty) zatrzymują się i żerują na wypłyceniach. Również okresowo, gdy osadniki te zarastają gniazdują tam pospolite ptaki wodnoblotne” (nie stwierdzono gniazdowania gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, źródło: J. Betleja – inf. ustna). Wskazuje się w związku z tym na zasadność „utrzymania osadników w obecnym stanie (2006 r.) i prowadzenie na nich gospodarki podobnie jak dotąd”

Rekultywacja osadników spowoduje trwałą utratę powierzchni wodnej (okresowo – podmokłej) ze zbiorowiskami roślinności szuwarowej (z dominacją manny mielec i pałki szerokolistnej, linia brzegowa osadników budowana jest przez gatunki nitro- i higrofilne [trzcina pospolita, babka wodna, niecierpek gruczołowaty, manna mielec, mozga trzcinowata, krwawnica posp.]), stanowiącej siedlisko żerowiskowe i odpoczynkowe dla gatunków ptaków wodno-błotnych (okresowo również siedlisko gniazdowania pospolitych gatunków ptaków), a także likwidację grobli z gatunkami krzewów o niskiej wartości (wg Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko).

W raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko stwierdza się, że projekt likwidacji pól irygacyjnych, powodujący „częstkowy ubytek siedliska o znaczeniu drugorzędym dla utrzymania i trwałości populacji gatunków objętych ochroną”: nie wpłynie negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000, nie stanowi zagrożenia dla właściwego stanu ochrony gatunków (ryzyko pogorszenia stanu ochrony gatunków, w tym gatunków ptactwa wodnego skupionych na obszarze Zbiornika Goczałkowickiego, oceniono jako niewielkie), nie wystąpią bezpośrednie zmiany w strukturze populacji ptaków i innych gatunków zwierząt oraz roślin, nie stanowi zagrożenia dla integralności obszaru, nie wystąpią znaczące negatywne oddziaływania na środowisko, a wpływ bezpośrednich oddziaływań na środowisko i jego poszczególne komponenty będzie znikomy”.

W Raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko prognozuje się wystąpienie istotnych bezpośrednich oddziaływań na powierzchnię ziemi i gleby oraz wody powierzchniowe (zmiany ukształtowania terenu spowodowane zasypaniem czaszy zbiorników, likwidacją grobli, usunięciem osadów dennych i makroniwelacją terenu), a także istotny pośredni wpływ na różnorodność biologiczną (trwałe zniszczenie ekosystemu pól irygacyjnych i ich bezpośredniego otoczenia, znaczna ingerencja w strukturę ekosystemu i warunki habitatowe poszczególnych populacji i zbiorowisk [usunięcie krzewów i części drzew, zniszczenie środowiska bytowania wielu gatunków bezkręgowców oraz płazów (gatunki pospolicie występujące, niewymagające szczególnej ochrony), zmniejszenie powierzchni siedlisk okresowego przebywania gatunków ptactwa wodno-błotnego]).

Analizując położenie osadników w OSO Dolina Górnej Wisły, w tym w stosunku do kluczowych siedlisk ostoi oraz biorąc pod uwagę niektóre procesy zachodzące w obszarze poddanym ochronie, stwierdzić należy, że:

- powierzchnia osadników (przy przyjęciu, że maksymalny zasięg lustra wody wynosi 10 ha) stanowi 0,2% powierzchni zbiorników wodnych w ostoi (pow. 4500 ha) oraz 0,3% maksymalnej powierzchni Zbiornika Goczałkowickiego (pow. 3200 ha);
- położenie osadników w stosunku do najbliższych kluczowych siedlisk (Zbiornik Goczałkowicki, stawy hodowlane w południowej części gminy) cechuje niewielki dystans (najmniejsza odległość do Zb. Goczałkowickiego wynosi około 500 m, do kompleksów stawów – od 2700 m do 4300 m);
- osadniki są usytuowane pomiędzy Zb. Goczałkowickim i stawami hodowlanymi, na trasie migracji ptaków przemieszczających się pomiędzy tymi kluczowymi siedliskami;
- w rejonie oddalonym o około 3500 m na południowy-zachód od osadników (Łąki Myszkowskie i Olszyna, gm. Strumień) na powierzchni około 34 ha prowadzona jest eksploatacja żwirów (złoża Zabłocie 1 - 3), a także torfów; w 2009 r. przyjęto plan miejscowy poszerzający obszar eksploatacji żwirów (Uchwała Nr XXXVII/281/2009 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Zabłocie o pow. 13,45 ha, przeznaczonej pod tereny przemysłu wydobywczego z sukcesywną rekultywacją w kierunku wodnym). W „Waloryzacji przyrodniczej...” stwierdza się, że „południowo-zachodnia część „Łąk Myszkowskich” (...) została przeznaczona pod wydobycie żwiru i znajduje się tam kilkunastohektarowa kopalnia w początkowym stadium eksploatacji (2006 r.). Żwirownie po okresie eksploatacji stają się ciekawymi, a niekiedy bardzo ważnymi miejscami dla ptaków”.

Obecnie powierzchnia zbiorników wodnych w wyrobiskach wynosi około 23 ha. Po zakończeniu eksploatacji należy spodziewać się powstania zbiorników wodnych o powierzchni co najmniej 34 ha, większej o około 24 ha od maksymalnego zasięgu lustra wody w osadnikach we Frelichowie. W dłuższej perspektywie można oczekiwać wytworzenia się w obrębie wyrobisk siedlisk istotnych dla populacji gatunków ptaków wodno-błotnych.

Powyższe uwagi dają podstawę do sformułowania następujących wniosków:

- ze względu na znaczne dysproporcje pomiędzy powierzchnią osadników a powierzchnią siedlisk kluczowych, niewielkie odległości pomiędzy osadnikami a kluczowymi siedliskami i ich wzajemne relacje przestrzenne, stwierdzić można o nieistotnym znaczeniu osadników jako siedlisk żerowiskowych i odpoczynkowych dla gatunków ptaków chronionych, zarówno w skali całej ostoi, jak i jej północnej części położonej w bliskim sąsiedztwie Zb. Goczałkowickiego (cechującego się wystarczającą obfitością dogodnych miejsc żerowiskowych i odpoczynkowych – dla ptaków przemieszczających się pomiędzy stawami w południowej części gminy a zbiornikiem oraz dla ptaków tylko przelotnych w obrębie ostoi); obserwowane okresowe przebywanie na osadnikach gatunków ptaków wynika jedynie z bliskości Zbiornika Goczałkowickiego oraz położenia osadników na trasie przelotów ptaków pomiędzy zbiornikiem a kompleksami stawów hodowlanych, nie zaś ze szczególnych walorów osadników;
- planowana likwidacja powierzchni wodnej (maksymalnie około 10 ha) zostanie zrównoważona kształtującym się w odległości około 3,5 km od osadników zespołem zbiorników wodnych o pow. co najmniej 34 ha; likwidacja osadników nie spowoduje zatem w skali całej ostoi zmniejszenia powierzchni siedlisk żerowiskowych i odpoczynkowych, które potencjalnie mogą być wykorzystywane przez gatunki ptaków chronionych i pospolitych (nie są znane zamiary likwidacji innych, istotnych zbiorników w obrębie ostoi); biorąc pod uwagę obserwowane szybkie tempo eksploatacji złóż żwiru, należy spodziewać się, że planowana likwidacja osadników nastąpi najwcześniej w okresie, gdy znaczna część wyrobisk w rejonie Zabłocia będzie już trwale wypełniona wodą, zaś eksploatacja pozostałej części złóż będzie dobiegać końca (koncesje na eksploatację żwiru są ważne do 2013 – 2018 r.); powinny już zatem istnieć wówczas warunki do wykorzystywania nowych zbiorników wodnych przez gatunki ptaków.

7.3.4. Wpływ realizacji projektu studium na czynniki zakłócające

Potencjalne zagrożenie hałasem. Podstawowym potencjalnym czynnikiem zakłócającym, ze względu na dużą wrażliwość ptaków na nagłe zmiany czy podwyższenie natężenia dźwięku, jest hałas. Biorąc pod uwagę usytuowanie siedlisk gatunków ptaków w stosunku do terenów dotychczas niezainwestowanych, dla których projekt studium przewiduje możliwość lokalizacji funkcji mogących powodować emisje hałasu o znacznym natężeniu, stwierdzić należy, że istotne znaczenie może mieć w tym kontekście planowane zagospodarowanie pól irygacyjnych.

Zagrożeniem dla ptaków bytujących w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego oraz na gruntach rolnych w otoczeniu osadników może być hałas emitowany przez sprzęt budowlany w trakcie rekultywacji osadników i ich uzdatniania do zabudowy oraz hałas emitowany w trakcie użytkowania zabudowy produkcyjno – usługowej, w tym związany z ruchem pojazdów ciężarowych na drogach dojazdowych do rejonu dawnych osadników.

Najmniejsza odległość osadników od Zbiornika Goczałkowickiego wynosi około 500 m (do zewnętrznej stopy zapory bocznej zbiornika). Maszyny wykorzystywane na etapie budowy wytwarzać będą drgania rozprzestrzeniające się w powietrzu w formie fal akustycznych. Zakładając orientacyjnie, że poziom dźwięku większości maszyn w bezpośrednim otoczeniu będzie wynosił średnio 100 dB, można przyjąć, na podstawie zmiany poziomu dźwięku w funkcji odległości, że w odległości 500 m poziom dźwięku będzie wynosił około 45 dB (w warunkach płaskiego terenu otwartego o gruncie porośniętym trawą). Przy braku bliższych danych co do ilości i rodzaju maszyn, pozwala to na wstępne stwierdzenie - wiedząc, że dla większości gatunków ptaków terenów otwartych negatywny wpływ hałasu zaczyna się przy poziomie dźwięku 50 dB oraz że teren pomiędzy osadnikami a Zbiornikiem Goczałkowickim cechuje się występowaniem szpalerów drzew, mających wpływ na tłumienie hałasu - o braku istotnego wpływu emitowanego hałasu w trakcie rekultywacji osadników na gatunki ptaków przebywających w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego.

Poziom hałasu na etapie użytkowania zabudowy produkcyjnej lub usługowej oraz wytwarzanego przez pojazdy ciężarowe będzie mniejszy od emisji hałasu powstającego w trakcie rekultywacji osadników ze względu na konieczność ochrony przed hałasem istniejącej i planowanej w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. Niezbędne jest jednak co najmniej prowadzenie prac rekultywacyjnych w obrębie osadników w okresie pozalęgowym i ograniczenie czasu ich uciążliwości do niezbędnego minimum; w odniesieniu do etapu eksploatacji należy wykluczyć możliwość lokalizacji działalności prowadzonych poza budynkami, na otwartej przestrzeni i innych, związanych z wytwarzaniem hałasu

o znacznym natężeniu. Istotne jest również określenie w planie miejscowym dopuszczalnej powierzchni zabudowy działek budowlanych na poziomie gwarantującym możliwość ukształtowania w obrębie dawnych pól irygacyjnych znaczących terenów biologicznie czynnych.

Ze względu na konieczność utrzymania poziomu hałasu na terenach chronionych przed hałasem w przedziale wartości dopuszczalnych (50 - 60 dB dla terenów zabudowy mieszkaniowej, usług publicznych związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży oraz zabudowy mieszkaniowo-usługowej), można wykluczyć niebezpieczeństwo lokalizacji w obrębie lub w sąsiedztwie tych terenów działalności produkcyjnych lub usługowych uciążliwych pod względem emisji hałasu. W związku z tym, nie należy również spodziewać się wystąpienia znaczących zagrożeń w tym zakresie dla gatunków ptaków.

Kierunki rozwoju układu drogowego nie przewidują realizacji dróg o intensywnym ruchu pojazdów. Nie wystąpi zatem istotny wzrost emisji hałasu wzdłuż nowych szlaków komunikacyjnych. W tym kontekście rozważyć należy potencjalne skutki dla gatunków ptaków rezygnacji z realizacji projektowanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych północnej obwodnicy Chybia (droga klasy głównej) na rzecz drogi klasy zbiorczej, łączącej ul. Bielską z ul. Cieszyńską w ciągu ul. Pod Dudnią, z ominięciem centrum Chybia (obwodnica zachodnia). Biorąc zatem pod uwagę:

- istotnie różną długość planowanych dróg (4600 m [obwodnica północna] - 1700 m [obwodnica zachodnia]);
- znacząco różny stopień ich ingerencji w zwarte kompleksy gruntów rolnych (obwodnica zachodnia przebiega obrzeżem zwartej zabudowy Mnicha, obwodnica północna – na odcinku co najmniej 850 m ingeruje w zwarty kompleks rolny w rejonie Bieniowca, na odcinku 375 m przebiega w odległości 50 – 60 m od granicy lasu, a w części zachodniej, na terenie gm. Strumień na odcinku o długości co najmniej 250 m przecina podmokłą dolinę cieku (bez nazwy), uchodzącego do Zbiornika Goczałkowickiego;
- odmienny przebieg w stosunku do głównego (południkowego) kierunku przemieszczania się ptaków,

ocenia się, że droga planowana w projekcie studium (obwodnica zachodnia) wywierać będzie mniejszy negatywny wpływ na środowisko, w tym zwłaszcza na gatunki ptaków polnych i ich siedliska w porównaniu z drogą dotychczas planowaną (obwodnica północna).

Do zmniejszenia uciążliwości akustycznej tras komunikacyjnych powinna przyczynić się planowana przebudowa i modernizacja linii kolejowej nr 93 (E65), mająca polegać m.in. na ograniczeniu emisji hałasu i wibracji (budowa ekranów akustycznych, zastosowanie mat antywibracyjnych, przebudowa torowiska).

Inne zagrożenia. Z uwagi na zawarte w projekcie studium ograniczenia dopuszczalnej wysokości zabudowy (m.in. zakaz realizacji napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia) nie prognozuje się niebezpieczeństwa wystąpienia wzrostu liczby kolizji ptaków z nowymi elementami zagospodarowania terenów, a z uwagi na brak nowych dróg, które generowałyby intensywny ruch samochodowy – także kolizji z pojazdami. Z tego też względu, a także mając na uwadze brak istotnych punktowych emitorów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz spodziewane ograniczenie niskiej emisji z palenisk domowych, nie prognozuje się zagrożenia wystąpienia w dłuższej perspektywie kumulacji szkodliwych substancji w organizmie ptaków na skutek emisji spalin.

7.3.5. Możliwość wystąpienia oddziaływań skumulowanych

Nie prognozuje się wystąpienia istotnych oddziaływań wywołanych kumulacją negatywnych wpływów innych przedsięwzięć lub planów, które zidentyfikowano w OSO Dolina Górnej Wisły i w jego otoczeniu. Ustalenia dokumentów planistycznych dla terenów sąsiadujących z gminą przewidują w większości ograniczony rozwój zabudowy mieszkaniowej (Landek, Pierściec, Zabłocie, Zabrzeg). Ze względu na jego relatywnie niewielką skalę nie należy spodziewać się wystąpienia istotnych zmian w użytkowaniu terenów w otoczeniu gminy. Ponadto, znaczna część terenów leżących na południe od granicy gminy jest postulowana do objęcia ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w formie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo – krajobrazowych.

W ostoi i w jej otoczeniu występuje kilka elementów liniowych, generujących znaczne uciążliwości akustyczne (linia kolejowa nr 93 [E65], drogi krajowe nr 1 (S1) i nr 81 oraz planowany odcinek drogi S1 Mysłowice – Bielsko-Biała w rejonie OSO Stawy w Brzeszczach). Znaczne odległości pomiędzy poszczególnymi elementami infrastruktury komunikacyjnej powodują, że nie jest możliwe wystąpienie oddziaływań skumulowanych wywołanych nałożeniem się negatywnych wpływów ruchu drogowego i kolejowego (negatywne oddziaływanie akustyczne dróg o intensywnym ruchu na gatunki ptaków dotyczyć może strefy o szerokości do kilkuset metrów od pasa drogowego, podczas gdy wzajemne odległości pomiędzy wymienionymi trasami wynoszą co najmniej: linia kolejowa nr 93 – droga S1 – 10 km, droga nr 81 – droga nr 1 – 17,5 km). Potencjalnie, oddziaływania skumulowane

mogą występować jedynie w rejonach krzyżowania się linii kolejowej nr 93 z drogami krajowymi (położone w odległości od 2 do 7,5 km od granicy gminy).

Nie należy spodziewać się także kumulacji emitowanego hałasu w obrębie gminy z uciążliwościami akustycznymi kolejowej stacji rozrządowo – przeładunkowej Zabrzeg – Czarnolesie z uwagi na jej dość znaczne oddalenie (co najmniej 5,5 km) od ważniejszych emitorów hałasu w środkowej części gminy oraz ze względu na położenie stacji w otoczeniu lasów.

7.4. Ocena ryzyka wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań

Ocena ryzyka wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań (w rozumieniu art. 3 pkt 17 upo) na obszar Natura 2000 w wyniku realizacji projektu studium:

Ryzyko utraty lub redukcji zasięgu występowania kluczowych siedlisk i cech obszaru Do kluczowych siedlisk ostoi należą Zbiornik Goczałkowicki oraz stawy hodowlane. Zbiornik Goczałkowicki jest położony poza granicą administracyjną gminy. Ustalenia projektu studium nie wywierają bezpośredniego lub pośredniego negatywnego wpływu na obszar zbiornika. W stosunku do stawów hodowlanych projekt studium nie zawiera ustaleń, które powodowałyby ryzyko uszczuplenia ich powierzchni. Nie wystąpi również ryzyko powstania znaczącego niekorzystnego oddziaływania kierunków zagospodarowania terenów w otoczeniu siedlisk kluczowych. Czynniki związane ze stanem Zbiornika Goczałkowickiego oraz ze sposobem prowadzenia gospodarki rybackiej na stawach hodowlanych (akwakultury) nie są regulowane przez dokumenty planistyczne.

Różnorodność biologiczna ostoi w jej kluczowych dla celów ochrony aspektach nie zostanie zubożona. Ogólna powierzchnia zbiorników wodnych w skali ostoi nie ulegnie istotnym zmianom w wyniku realizacji projektu studium. Położenie wyłączonych z eksploatacji pól irygacyjnych w bliskim sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego, stanowiącego kluczowe siedlisko oraz podstawową bazę żerowiskową i odpoczynkową dla gatunków ptaków chronionych, powoduje, że planowana likwidacja osadników nie będzie miała istotnego wpływu na właściwy stan ochrony gatunków ptaków.

Związany z likwidacją osadników ubytek powierzchni wodnej oraz siedlisk żerowiskowych i odpoczynkowych zostanie zrównoważony kształtującym się w sąsiedztwie zespołem zbiorników wodnych w rejonie Łąk Myszkowskich i Olszyna w Zabłociu w gminie Strumień (o powierzchni co najmniej dwukrotnie większej od osadników). Istnieją zatem wystarczające podstawy do wykluczenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na właściwy stan ochrony gatunków ptaków w związku z planowaną rekultywacją pól irygacyjnych. Wielkość siedlisk niezbędnych do podtrzymania stabilnej liczebności gatunków w ostoi nadal będzie wystarczająco duża, a ich jakość odpowiednio dobra dla gatunków ptaków.

Projekt studium wprowadza ponadto potencjalną możliwość tworzenia zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych, w obrębie obszarów rolniczych.

Realizacja projektu studium może spowodować w długiej perspektywie uszczuplenie siedlisk ptaków polnych w niektórych rejonach gminy (zwłaszcza w jej wschodniej części). Z obserwowanego tempa rozwoju budownictwa w gminie w ubiegłych latach należy jednak wnosić, że rzeczywisty ubytek siedlisk będzie znacznie mniejszy i rozłożony w długim, kilkudziesięcioletnim okresie, a część gruntów możliwych do zabudowy pozostanie nadal w rolniczym użytkowaniu lub przekształcać się będzie w kierunku nieużytków porolnych, o znacznym stopniu różnorodności biologicznej. Można spodziewać się jednak zwiększenia stopnia rozproszenia zabudowy, co skutkować będzie stopniową utratą dogodnych dla ptaków polnych siedlisk lub ich fragmentację. Projekt studium zawiera ustalenia nakazujące zachowanie zadrzewień i zakrzaceń na gruntach ornych oraz wzdłuż cieków, tworzy także warunki umożliwiające przeznaczenie części gruntów rolnych do zalesienia.

Ocenia się, że w skali północnej części OSO Dolina Górnej Wisły (obejmującej gminę Chybie i co najmniej sąsiednie tereny gmin Strumień i Jasienica) w perspektywie 10 – 20 lat ryzyko istotnej redukcji siedlisk ptaków polnych, wpływającej na stan liczebności populacji tej grupy ptaków, jest niewielkie. Projekt studium zapewnia zachowanie znacznych, zwartych obszarów gruntów rolnych, zwłaszcza w północnej części gminy, stanowiących dogodne siedliska dla ptaków krajobrazu rolniczego.

Ryzyko spowodowania zaburzeń, które wpłyną na wielkość populacji, zagęszczenie lub równowagę pomiędzy kluczowymi gatunkami. Celem ochrony OSO Dolina Górnej Wisły jest ochrona gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, których występowanie stwierdzono w ostoi, w szczególności gatunków kluczowych - ptaków wodno – błotnych, których wielkość populacji uznano za istotną.

Ocenia się, że w wyniku realizacji projektu studium nie wystąpi ryzyko pogorszenia szans i warunków realizacji celów ochrony obszaru lub przerwania osiągania tych celów. Właściwy (korzystny) stan ochrony gatunków jest warunkowany stanem kluczowych siedlisk oraz czynnikami

związanymi ze stanem Zbiornika Goczałkowickiego i ze sposobem prowadzenia gospodarki rybackiej (akwakultury). Liczebność populacji gatunków ptaków wodno – błotnych jest związana przede wszystkim ze zjawiskami niepodlegającymi regulacjom planistycznym.

Projekt studium tworzy odpowiednie warunki do zachowania i rozwoju siedlisk kluczowych gatunków ptaków oraz zawiera ustalenia redukujące zagrożenia antropogeniczne (czynniki zakłócające). W wyniku realizacji projektu studium naturalny zasięg gatunków kluczowych nie zmniejszy się, nie pojawi się również groźba zmniejszenia populacji na skutek utraty lub redukcji siedlisk kluczowych. Nie nastąpi pogorszenie możliwości rozmnażania i rozprzestrzeniania się populacji gatunku ptaków chronionych lub pogorszeniu innych funkcji życiowych.

Ubytek siedliska żerowiskowego i odpoczynkowego na skutek planowanej rekultywacji pól irygacyjnych nie będzie miał znaczącego wpływu na warunki życiowe gatunków ptaków wodno-błotnych. Powierzchnia osadników stanowi maksymalnie 0,2% powierzchni zbiorników wodnych w ostoi oraz 0,3% powierzchni Zbiornika Goczałkowickiego. Istnienie osadników, ze względu na ich relatywnie niewielką powierzchnię i bliskość siedlisk kluczowych, nie warunkuje właściwego stanu ochrony gatunków ptaków. Ponadto, ubytek powierzchni wodnej zostanie zrównoważony kształtującymi się w bliskim sąsiedztwie zbiornikami wodnymi o powierzchni co najmniej dwukrotnie większej.

W wyniku realizacji projektu studium nie ulegną istotnym zmianom warunki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków krajobrazu leśnego. W długiej perspektywie pozytywny wpływ na gatunki tej grupy ptaków może wywierać spodziewane zwiększenie lesistości obszaru gminy

Występujące w obrębie ostoi gatunki ptaków polnych uznano (wg sfd i „Waloryzacji przyrodniczej...”) za nieistotne z uwagi na nieoptymalne dla tej grupy ptaków warunki siedliskowe panujące w OSO Dolina Górnej Wisły (głównie ze względu na istniejącą znaczną urbanizację ostoi). Brak jest danych co do występujących w ostoi gatunków tej grupy ptaków, liczebności ich populacji, trendów rozwojowych i rejonów występowania. Pomimo potencjalnego znacznego ubytku siedlisk istotnych dla gatunków ptaków polnych, skalę zagrożenia dla zachowania populacji tej grupy ptaków w skali ostoi można uznać za umiarkowaną. Decyduje o tym istotne rozłożenie w czasie (w długim, kilkudziesięcioletnim okresie) procesu zabudowy gruntów rolnych przeznaczonych na cele budowlane oraz zachowanie, zwłaszcza w północnej części gminy i w jej otoczeniu wystarczająco dużych powierzchni gruntów rolnych, w tym zwłaszcza gruntów leżących w sąsiedztwie zbiorników wodnych i kompleksu lasu w dolinie Bajerki.

Ryzyko pogorszenia integralności obszaru i jego powiązań z innymi obszarami Natura 2000. Realizacja projektu studium nie będzie negatywnie wpływać na możliwość utrzymywania się właściwego stanu ochrony populacji gatunków ptaków oraz ich siedlisk, dla ochrony których OSO Dolina Górnej Wisły został wyznaczony. Projekt studium zapewnia zachowanie we właściwym stanie struktur niezbędnych dla trwałości i prawidłowego funkcjonowania populacji kluczowych gatunków ptaków. Ustalenia dokumentów planistycznych nie regulują trwałości czynników składających się na podstawowe dla ochrony gatunków ptaków procesy ekologiczne.

Nie prognozuje się pogorszenia istniejących powiązań pomiędzy kluczowymi siedliskami w ostoi oraz powiązań OSO Dolina Górnej Wisły z innymi obszarami Natura 2000. Oceniany dokument nie zawiera ustaleń, które mogłyby istotnie negatywnie wpływać na możliwość migracji populacji gatunków ptaków wodno – błotnych i innych grup ptaków lub powodować ich izolację. Nie przewiduje się realizacji elementów zagospodarowania terenu, zwłaszcza liniowych (w tym napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia i tras komunikacyjnych o intensywnym ruchu pojazdów), które mogłyby stanowić potencjalne bariery dla swobodnego przemieszczania się ptaków

Nie występuje ryzyko fragmentacji kluczowych siedlisk dla ochrony gatunków ptaków. Ochronie podlega również powierzchnia głównego kompleksu leśnego i jego zwartość przestrzenna. W długim, kilkudziesięcioletnim okresie można spodziewać się zjawisk polegających na fragmentacji części siedlisk ptaków polnych na skutek rozwoju osadnictwa na gruntach rolnych w formie zwartych układów zabudowy. Nadal jednak pozostaną wystarczająco duże i zwarte kompleksy gruntów rolnych, zapewniające możliwość trwania gatunków tej grupy ptaków.

W ogólnym ujęciu, zasadnicze znaczenie dla zapewnienia powiązań ostoi z innymi obszarami Natura 2000 oraz spójności sieci tych obszarów, ma zachowanie powierzchni siedlisk kluczowych, a także kompleksu lasów w dolinie Bajerki, a także odpowiednie dla migracji dużych ssaków użytkowanie terenów położonych w korytarzu ekologicznym południowym (KPd). Ocenia się, że projekt studium zapewnia możliwość właściwego funkcjonowania korytarza ekologicznego. Struktura ta znajduje się w obrębie strefy przyrodniczej (rolno – leśnej), obejmującej 57% pow. gminy w jej północnej, wschodniej, południowej i południowo-zachodniej części. Strefę przyrodniczą stanowi zwarte pasmo terenów o funkcjach przyrodniczych i rolniczych (w tym związanych z gospodarką rybacką). Strefa obejmuje tereny chronione i proponowane do ochrony (w tym m.in. kluczowe siedliska dla ochrony ptaków oraz SOO Pierściec). Zasadnicze kierunki polityki przestrzennej

w obrębie strefy polegają na zachowaniu integralności systemu przyrodniczego i ochronie jego elementów. Duże znaczenie dla wzmocnienia ciągłości przestrzennej korytarza ekologicznego ma ustalona w projekcie studium możliwość zwiększania lesistości terenów położonych w jego obrębie.

7.5. Uwagi dotyczące rozwiązań alternatywnych

Konieczność przedstawienia rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zawartych w projekcie ocenianego dokumentu (a także rozwiązań kompensujących), zachodzi w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań (w rozumieniu art. 3 pkt 17 upoś) na obszar Natura 2000. Przedstawiona w niniejszym rozdziale ocena wpływu realizacji projektu studium na cele ochrony OSO Dolina Górnej Wisły, możliwość taką wykluczyła, również w odniesieniu do skutków planowanej likwidacji osadników pól irygacyjnych wyłączonych z eksploatacji.

Niemniej, warto rozważyć inne potencjalne rozwiązania wobec rozwiązań zawartych w projekcie studium w zakresie ustaleń dotyczących wyłączonych z eksploatacji pól irygacyjnych, zakładających likwidację osadników i ich przeznaczenie pod zabudowę (przedsięwzięcie zawarte w gminnych programach strategicznych [Lokalny program Rewitalizacji, plany odnowy miejscowości], zgodne m.in. ze Strategią Rozwoju Kraju, Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz z planem zagospodarowania przestrzennego woj. śląskiego w zakresie zadań związanych z rekultywacją terenów przemysłowych [zdegradowanych] i rozwojem przedsiębiorczości).

Zaprzestanie (2008 r.) działalności przez cukrownię spowodowało radykalną zmianę warunków funkcjonowania pól irygacyjnych i możliwości ich utrzymania w dotychczasowym stanie, o którym mówi się w „Waloryzacji przyrodniczej...”. Ocena potencjalnych zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu studium (por. rozdz. 5) prowadzi do konkluzji o braku możliwości jednoznacznego określenia kierunku zmian stanu środowiska w obrębie osadników w sytuacji długotrwałego ich zasilania w wodę jedynie poprzez opady atmosferyczne. Prawdopodobne jest jednak pojawienie się w dłuższej perspektywie zjawisk łądowacenia zbiorników i ich zmiany w siedlisko łądowe o niewielkiej wartości przyrodniczej.

Biorąc pod uwagę wariant zerowy, zakładający utrzymanie pól irygacyjnych i osadników w dotychczasowym stanie, bez podejmowania jakichkolwiek działań zmieniających ich dotychczasowe przeznaczenie określone w obowiązującym planie miejscowym (tereny oczyszczania ścieków), można rozpatrywać wykorzystanie osadników, w krótkiej perspektywie, jako stawy służące amatorskiemu połowowi ryb; zgodnie bowiem z opinią dotyczącą możliwości chowu ryb w osadnikach (2009 r.), ze względu na charakter zbiorników i przy założeniu braku lub niewielkich nakładów finansowych, nie są one przydatne do towarowej gospodarki rybackiej, nawet ekstensywnej.

Nie ulega jednak wątpliwości, że wykorzystanie osadników jedynie na potrzeby wędkarzy stałoby w rażącej sprzeczności z planami Gminy, zakładającymi wykorzystanie nieczynnych pól irygacyjnych na cele inwestycyjne (co ma przeciwdziałać wzrostowi bezrobocia i wykluczenia społecznego oraz służyć stymulowaniu rozwoju przedsiębiorczości) i poniesionymi już nakładami finansowymi (zakup gruntów, koszt opracowań studialnych). Ze środowiskowego zaś punktu widzenia takie użytkowanie osadników byłoby korzystne jedynie w krótkiej perspektywie, z uwagi na spodziewane wystąpienie w dłuższym okresie procesów degradacji zbiorników.

Możliwe rozwiązanie pośrednie, polegające na przeznaczeniu pod zabudowę jedynie części pól irygacyjnych, z pozostawieniem w dotychczasowym stanie powierzchni wodnej osadników, byłoby z kolei nieracjonalne zarówno z ekonomicznego, jak i środowiskowego punktu widzenia. Biorąc pod uwagę bilans korzyści i strat (ekonomicznych i środowiskowych), stwierdzić należy, że znacznie mniejsza (o około 1/3) powierzchnia terenów możliwych do przeznaczenia pod zabudowę produkcyjno – usługową i mieszkaniowo – usługową, mogłaby prawdopodobnie spowodować nieopłacalność podejmowania działań rekultywacyjnych lub co najmniej w istotny sposób ograniczyć osiągnięcie spodziewanych w wyniku zagospodarowania pól irygacyjnych korzyści ekonomicznych, finansowych i społecznych (biorąc pod uwagę istotne koszty rekultywacji i uzdatnienia pod zabudowę, uzbrojenia i budowy dróg dojazdowych, określone w studium wykonalności projektu).

Z kolei, pozostawienie w dotychczasowym użytkowaniu osadników przy założeniu realizacji w ich bezpośrednim sąsiedztwie przedsięwzięć produkcyjnych i usługowych, będących źródłem istotnych czynników zakłócających (głównie w zakresie hałasu), powodowałoby w efekcie bardzo ograniczoną przydatność zachowanych siedlisk żerowiskowych i odpoczynkowych dla gatunków ptaków. Korzyści płynące z zachowania osadników można w świetle tego widzieć zatem jako utrzymanie ich ogólnie pozytywnego wpływu na środowisko. Jednak z uwagi na wspomniane już spodziewane procesy łądowacenia zbiorników, prawdopodobnie utrzymanie w dłuższym czasie ich obecnych walorów nie byłoby możliwe. Istotny dla stanu środowiska, co najmniej w północnej części ostoi, jest - w kontekście spodziewanej utraty powierzchni wodnej, jaka nastąpi w wyniku likwidacji osadników - równoważący wpływ kształtujących się zbiorników wodnych w rejonie Zabłocia.

8. Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony specjalnych obszarów ochrony Natura 2000

8.1. Specjalny Obszar Ochrony Pierściec

Specjalny Obszar Ochrony Pierściec (PLH 240022), został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2009/93/WE z dnia 12 grudnia 2008 r. (uzyskał status obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty). Ostoja obejmuje obszar 1702 ha, w tym 322 ha w południowej części gminy. Ochronie podlega podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*), gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, którego kolonia rozrodcza 30 osobników (wg sfđ) bytuje w młynie w Pierścęcu oraz żerowisko nietoperzy. Podkowiec mały żeruje w lasach liściastych i w roślinności nadbrzeżnej. Żywi się owadami latającymi nocą, poluje wśród zarośli i nad zbiornikami wodnymi.

Populacja podkowca małego na terenie ostoi stanowi do 2% populacji krajowej. Gatunek cechuje tu dobry stan zachowania (B), populacja nie jest izolowana i znajduje się w obrębie rozległego obszaru występowania (C). Wartość obszaru ostoi dla gatunku oceniono jako znaczącą (C).

Część ostoi położona w granicach gminy, stanowi atrakcyjne żerowisko dla nietoperzy. Około 170,2 ha zajmują stawy, 77,4 ha lasy i zadrzewienia, 41,1 ha obejmują użytki rolne (w tym 34,5 ha użytkowane rolniczo i 6,6 ha odłogowanych), 34,1 ha zajmują zadrzewienia i zakrzaczenia nad stawami, rowami oraz na miedzach. Jedynie około 1,5 ha zajmuje zabudowa (6 posesji) – głównie siedliska rolnicze. Część SOO znajdująca się w gminie Chybie położona jest w całości w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły.

Zagrożenia dla bazy pokarmowej podkowca małego wynikają głównie ze stosowania środków owadobójczych, co powoduje zmniejszanie się bazy pokarmowej nietoperzy i pogarszanie jej jakości. Na terenach poddawanych presji ubranizacyjnej zagrożeniem jest również likwidacja zarośli i zbiorników wodnych.

Zalecenia ochronne dla zachowania bazy pokarmowej podkowca małego obejmują:

- zachowanie stawów i innych zbiorników wodnych,
- zakaz wycinania starych dziuplastych drzew i roślinności wzdłuż cieków wodnych,
- ograniczanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin,
- zachowanie starodrzewi oraz odbudowa drzewostanów liściastych i mieszanych,
- zachowanie i odtwarzanie alei śródpolnych, żywopłotów i pasów zadrzewień,
- ograniczenie przeznaczania gruntów pod zabudowę.

Projekt studium umieszcza obszar ostoi w strefie przyrodniczej (rolno – leśnej), w której polityka przestrzenna polegać ma na ochronie, utrwaleniu i wzmocnieniu przyrodniczej struktury przestrzennej (zachowanie lasów, stawów hodowlanych i innych gruntów rolnych oraz biologicznej obudowy cieków). Zakłada się ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne do niezbędnego minimum.

Zgodnie z kierunkami rozwoju obszarów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w dwóch miejscach, w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, możliwa będzie zabudowa terenów użytkowanych pól ornych o łącznej powierzchni około 1,1 ha (brutto). Na obszarach tych będą mogły być zlokalizowane 7-9 i 3-4 nowe posesje mieszkaniowe. Zabudowa brutto powierzchni 0,35% części ostoi znajdującej się w gminie i 0,07% całkowitej powierzchni ostoi, bez naruszania użytków istotnych dla stanu żerowiska jest bez znaczenia dla dobrostanu chronionej kolonii podkowca małego.

Wobec powyższego nie zachodzi potrzeba opracowania rozwiązań alternatywnych dla ustaleń projektu studium, o których mowa w art. 51 ust. 2 pkt 3b uoos.

8.2. Specjalny Obszar Ochrony Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki

Specjalny Obszar Ochrony Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039) jest oficjalną propozycją SOO, co oznacza, że zgodnie z zasadą przezorności powinien być brany pod uwagę przez organy administracji przy zatwierdzaniu przedsięwzięć, które mogą na ten obszar znacząco negatywnie oddziaływać. Ostoja obejmuje zachodnią i południową część Zbiornika Goczałkowickiego oraz fragment jego terenów nadbrzeżnych. Zajmuje obszar o pow. 1650 ha, przylegający od północy do granicy gminy Chybie. SOO położony jest w całości w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły.

W obrębie ostoi znajdują się siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* [3150] oraz łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe) [91E0]. Istotne znaczenie ma pierwsze z wymienionych siedlisk. Jego reprezentatywność uznano za znaczącą - obejmuje do 2%

powierzchni zajmowanej przez siedlisko na obszarze kraju, stan zachowania jest przeciętny lub zubożony. Wartość ogólna obszaru dla zachowania siedliska została oceniona jako znacząca (C).

W granicach ostoi występują dwa gatunki ssaków wymienionych w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (bóbr europejski, wydra). Populację bobra oceniono w sfd jako nieistotną. Wydra na terenie ostoi stanowi do 2% populacji krajowej. Gatunek cechuje tu dobry stan zachowania (B), populacja nie jest izolowana i znajduje się w obrębie rozległego obszaru występowania (C). Wartość obszaru ostoi dla gatunku oceniono jako znaczącą (C).

Na terenie ostoi występują również ptaki gatunku wymienionego w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (błotniak stawowy), a ponadto gatunki chronione prawem krajowym (10 gatunków gadów i płazów oraz gatunki roślin [żabiściek pływający i kotewka orzech wodny]).

Zagrożenia dla zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*: zanieczyszczenia, eutrofizacja, presja rekreacyjna, zarastanie zbiorników w terasie zalewowej rzek uregulowanych i regulacji rzek; techniczne środki ochrony przeciwpowodziowej; nowo powstająca infrastruktura turystyczna, intensyfikacja zagospodarowania rolniczego w otoczeniu.

Zagrożenia dla wydry: osuszanie terenów bagiennych, obniżanie poziomu wód zbiorników wodnych, regulacja rzek, likwidacja nadbrzeżnych zadrzewień, silne zanieczyszczenie wód, intensyfikacja gospodarki rolnej i rybackiej, nasilenie turystyki.

Wśród niezbędnych zaleceń ochronnych należy wymienić:

- ograniczanie zanieczyszczeń oraz utrzymanie czystości wód stojących i zasilających zbiorniki,
- zakaz zabudowywania brzegów zbiorników wodnych,
- zakaz pozbawiania brzegów zabudowy roślinnej, wycinania szuwarów itp.,
- zarybianie tylko gatunkami miejscowymi,
- ograniczenia w wykorzystaniu zbiorników dla celów rekreacyjnych i sportów wodnych,
- promowanie w otoczeniu zbiorników ekstensywnych form użytkowania gruntów rolnych i leśnych (ograniczony wypas zwierząt, rolnictwo drobnotowarowe, przerębowe użytkowanie lasów).

Na terenie gminy, na obszarach sąsiadujących z SOO Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki, wzdłuż granicy z ostoją na odcinku prawie 9500 m znajdują się tereny leśne. Na zachód od ujścia Bajerki na odcinku około 340 m lukę między lasami stanowią łąki oraz kępy zakrzaczeń i drzew na terenie podlegającym sukcesji leśnej. W północno – zachodniej części gminy wzdłuż granicy z ostoją, na odcinku około 3290 m znajdują się użytki rolne ze szpalerami drzew i zakrzaczeń wzdłuż rowów melioracyjnych i dróg polnych oraz rozproszona zabudowa, przeważnie siedliskowa (około 40 posesji).

W omawianej strefie obowiązują ograniczenia możliwości lokalizacji nowej zabudowy, określone w Rozporządzeniu Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach, ustanawiającym strefę ochronną ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice. Ponieważ w strefie tej nie ma kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków i nie przewiduje się tu budowy kanalizacji w bliskiej perspektywie – lokalizacja nowej zabudowy w odległości do 100 m od brzegów Zbiornika Goczałkowickiego jest praktycznie wykluczona.

Tereny leśne i rolne w północnej części gminy tworzą bufor separujący SOO Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki od urbanizującej się centralnej części gminy. W obrębie tej strefy wytyczony został główny korytarz ekologiczny południowy rangi międzynarodowej KPd, łączący Beskid Śląski (PLH240005) z Lasami Pszczyńsko – Kobiórkimi, służący migracjom dużych ssaków drapieżnych i kopytnych. Tereny rolne wzdłuż południowo – zachodniego i zachodniego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego wskazano jako newralgiczne dla zachowania ciągłości korytarza, na których rekomenduje się dokonanie częściowych zalesień gruntów rolnych i nie wyznaczanie nowych terenów do zabudowy.

Projekt studium umieszcza obszar sąsiadujący z ostoją Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki w strefie przyrodniczej (rolno – leśnej), w której polityka przestrzenna polegać będzie na ochronie, utwaleniu i wzmocnieniu przyrodniczej struktury przestrzennej (zachowanie lasów, gruntów rolnych oraz biologicznej obudowy cieków). Nie przewiduje się przeznaczenia nowych terenów do trwałego zainwestowania. Najbliższe takie tereny położone są w odległości około 550 i 600 m od granicy ostoi. W projekcie studium dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych (zwłaszcza niskich klas bonitacji, położonych w sąsiedztwie kompleksów leśnych) na cele leśne (grunty rolne przeznaczone do zalesienia należy określać w planach miejscowych, zwłaszcza w obrębie korytarza ekologicznego).

Powiększanie zasobów leśnych jest jedną z głównych zasad prowadzenia gospodarki leśnej, określonych w art. 8 ustawy o lasach. Podstawowym sposobem realizacji tej zasady jest zalesianie gruntów. Do zalesiania przeznacza się nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej i grunty rolne nieużytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia. Wśród terenów szczególnie rekomendowanych do zalesiania, w art. 14 ust. 2 cyt. ustawy wymienia się grunty położone wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych. Przepisy art. 14 ust. 3 ustawy o lasach

głoszą z kolei, że grunty przeznaczone do zalesienia określa plan miejscowy (lub decyzja o warunkach zabudowy). Jest to warunek niezbędny dla uzyskania przez władającego gruntem dotacji z budżetu państwa przeznaczonej na całkowite lub częściowe pokrycie kosztów zalesienia.

Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi. Bezwzględnie wykluczone z programu zalesień winny być grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych w programie rolno-środowiskowym (m.in. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, remizy, wrzosowiska), w tym także nie objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Zalesianie gruntów rolnych jest zadaniem przewidzianym w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 229, poz. 2273), a zalesianie gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne – działaniem wymienionym w ustawie z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427). Szczegółowe warunki i tryb udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. (Dz. U. Nr 187, poz. 1929). Jednym z warunków udzielenia płatności jest przeznaczenie do zalesienia gruntów rolnych użytkowanych jako grunty orne, trwałe użytki zielone albo sady w planie miejscowym.

Projekt studium dopuszcza zalesianie gruntów rolnych między lasami (na zachód od doliny Bajerki) oraz rozległych terenów w północno – zachodniej części gminy. W drugim przypadku dopuszczalność zalesień powinna uwzględniać konieczność zachowania siedlisk płazów (koncentrujących się przede wszystkim w Zarzeczcu, między Lasem Dąbek i Zbiornikiem Goczałkowickim), siedlisk ptaków polnych oraz zasadniczo utrzymania rolniczego wykorzystania gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej. Z powyższych powodów oraz mając na uwadze wymogi wzmocnienia korytarza migracyjnego ssaków kopytnych i drapieżnych, rekomenduje się zalesienia o charakterze zagajników oddalonych od siebie lub od istniejących lasów nie więcej niż około 1000 m, zlokalizowanych z uwzględnieniem wyżej wymienionych warunków.

Ustalenia projektu studium nie zawierają rozwiązań powodujących istotne niekorzystne oddziaływanie na siedliska i gatunki, dla których wartość ostoji jest znacząca. Wobec powyższego nie zachodzi potrzeba opracowania rozwiązań alternatywnych, o których mowa w art. 51 ust. 2 pkt 3b uoos.

9. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko

9.1. Prognozowany wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny oraz na ekosystemy, a także na obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody

W ogólnych założeniach kształtowania struktury przestrzennej, projekt studium wyznacza strefę przyrodniczą (rolno – leśną), obejmującą północną, wschodnią i południowo – wschodnią część gminy. W strefie tej mieszczą się tereny istotne dla zachowania różnorodności biologicznej oraz gatunków i siedlisk cennych przyrodniczo (w tym objętych ochroną prawną i proponowanych do ochrony): rezerwat Rotuz wraz z otuliną, północna część SOO Pierściec (PLH240022), część OSO Dolina Górnej Wisły (PLB240001) – w tym stawy, otwarte tereny rolne, urozmaicone siedliska w dolinie Bajerki, istotne dla niektórych gatunków ptaków chronionych, część zinventaryzowanych siedlisk chronionych płazów i gadów (w tym gatunków mających znaczenie dla Wspólnoty), obszary proponowane do ochrony we wcześniejszych dokumentach planistycznych (użytki ekologiczne Bieniowiec i Wysznia oraz zespół przyrodniczo – krajobrazowy Landek), wschodnia część pomnika przyrody - alei dębów przy ul. Bielskiej, lasy ochronne w zarządzie PGL Lasy Państwowe.

W części północnej strefa graniczy z sąsiadującym z obszarem gminy, projektowanym SOO Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039), tworząc dla niego bufor ochronny. W strefie przyrodniczej znajduje się korytarz ekologicznego rangi krajowej dla ssaków kopytnych oraz drapieżnych, łączący obszary węzłowe Beskidu Śląskiego i Lasów Pszczyńsko – Kobiórskich.

Priorytety polityki przestrzennej ustalone w projekcie studium dla strefy przyrodniczej to: *ochrona, utrwalenie i wzmocnienie przyrodniczej struktury przestrzennej (zachowanie lasów, stawów hodowlanych i innych gruntów rolnych oraz biologicznej obudowy cieków)*. Zakłada się ograniczenie zmian przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne do niezbędnego minimum; przewiduje się możliwość przeznaczenia części gruntów rolnych pod zalesienie, zwłaszcza w obrębie korytarza ekologicznego, na terenach leżących w sąsiedztwie istniejących kompleksów leśnych. W sąsiedztwie strefy przyrodniczej, podstawę dla możliwości kształtowania strefy ekotonowej tworzy ustalenie zakazu zabudowy bliżej niż 30 m od granicy lasu.

Projekt studium ponadto nakazuje:

- uwzględnienie w planach miejscowych wymogów ochrony rezerwatu Rotuz,
- zachowanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków chronionych ostojami sieci Natura 2000; wykluczone są działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt podlegających ochronie, wpłynąć negatywnie na gatunki chronione, pogorszyć integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami Natura 2000;
- ograniczyć do minimum rozwój zabudowy oraz umożliwić zwiększenie lesistości terenów w obrębie korytarza ekologicznego (KPd) we wschodniej i północnej części gminy;
- ochronę drzew – pomników przyrody;
- uwzględnienie w planach miejscowych ochrony innych drzew o walorach pomnikowych (m.in. alei lipowej [ul. Lipowa], jesionowej [ul. Jesionowa i Targowa] i dębowej [ul. Dworcowa], skupiska drzew przy ul. Bielskiej [plac kościelny, boisko szkolne] oraz w rejonie folwarku w Mnichu);
- ustalanie w planach miejscowych zakazów lokalizacji sieci i obiektów w sąsiedztwie drzew chronionych (w szczególności w pasach drogowych), mogących stanowić zagrożenie dla zachowania i właściwego stanu drzew, a także zakazów wprowadzania zmian ukształtowania lub struktury gruntu, utrudniających oddychanie i nawadnianie systemu korzeniowego oraz wykonywania powierzchni nieprzepuszczalnych dla wody;
- wyłączenie spod zabudowy stref wzdłuż cieków o szerokości po 5 m od koryta cieku.

Ustalenia projektu studium w większości przypadków przewidują właściwą ochronę obszarów i obiektów chronionych oraz tych o podwyższonej wartości przyrodniczej.

Prognozowany ujemny wpływ na biosferę gminy będzie miał charakter lokalny. Różnorodność biologiczna może ulec zubożeniu w wyniku przeznaczenia rozległych terenów rolnych pod zabudowę, co wiązać się będzie ze zniszczeniem pokrywy roślinnej i utratą części siedlisk, głównie zubożeniem agrobioróżnorodności. Nastąpi redukcja zbiorowisk i gatunków segetalnych towarzyszących uprawom, ubytek siedlisk łąkowych (w tym łąk podmokłych), wykorzystywanych jako miejsca rozrodu i żerowania przez niektóre gatunki ptaków, płazów, drobnych ssaków i owadów. Skutki będą miały charakter bezpośredni, długoterminowy, w części nieodwracalny, o zasięgu lokalnym.

Wymóg zachowania alei przy ul. Jesionowej i Targowej, korzystny dla biosfery i krajobrazu, wyklucza prowadzenie tymi ulicami ruchu pojazdów ciężkich, obsługujących budowę i funkcjonowanie planowanych terenów przemysłowo-usługowych na dawnych polach irygacyjnych. Zwraca się uwagę, że w sprzeczności z tym stoi koncepcja modernizacji i rozbudowy układu drogowego w rejonie dawnych pól irygacyjnych, zawarta m.in. w studium wykonalności projektu „Rewitalizacja terenów przemysłowych...”, zakładająca modernizację ul. Jesionowej i Kuchennej, co wiązać się będzie z koniecznością co najmniej jednostronnej wycinki drzew.

Negatywny wpływ na drzewa stanowiące pomnik przyrody (fragment alei dębowej w rejonie skrzyżowania ul. Cieszyńskiej i Kopernika) może wywierać planowana realizacja zachodniej obwodnicy Chybia. Istotne jest w tym kontekście zapewnienie ochrony drzew na etapie projektu drogi (w szczególności poprzez takie rozwiązanie skrzyżowania ul. Cieszyńskiej, Kopernika i planowanej drogi zbiorczej, które zagwarantuje zachowanie drzew objętych ochroną w odpowiednim stanie) oraz na etapie jej budowy.

Mimo lokalnego charakteru możliwego niekorzystnego wpływu na biosferę należy stwierdzić, że część skutków dotyczyć może siedlisk gatunków chronionych, w tym gatunków mających znaczenie dla Wspólnoty. Część obszarów, na których umożliwiona jest zabudowa cechuje się różnorodnością występujących płazów oraz gadów, grup fauny chronionych w całości prawem polskim, a w części także prawem unijnym. Według *Waloryzacji przyrodniczej obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”* są to obszary:

- między ul. Wyzwolenia na południe od ul. Bocznej oraz na wschód od ul. Spokojnej w Chybiu i kompleksem leśnym – 7 gatunków płazów, 3 gatunki gadów, w tym 2 gatunki płazów wymienione w załącznikach II i IV Dyrektywy 92/43/EWG;
- w Mnichu, na wschód od linii kolejowej nr 157 – 3 gatunki płazów (2 gatunki wymienione w załącznikach II i IV Dyrektywy 92/43/EWG).

W celu zapewnienia skutecznej ochrony gatunkowej proponuje się, aby w wymienionych rejonach występowania płazów wprowadzić w planach miejscowych zasady:

- lokalizacji zabudowy wyłącznie poza stale lub okresowo podmokłymi obniżeniami terenu i zapewnienia możliwości migracji płazów między obniżeniami,
- niestosowania rozwiązań powodujących drenaż obniżeń, bezpośrednio (osuszanie) lub pośrednio (oddziaływanie systemu drenażu obiektów budowlanych)
- wymóg utrzymania niżej położonych części nieruchomości w stanie w pełni biologicznie czynnym.

Wpływ ustaleń projektu studium na gatunki ptaków omówiono w rozdz. 7.

9.2. Prognozowany wpływ na wody powierzchniowe i podziemne

Oddziaływanie na wody rozpatruje się w kontekście stanu sanitarnego oraz zasobów, w tym warunków odpływu i retencji.

O wpływie na stan sanitarny wód decyduje ilość, sposób odprowadzania i stopień oczyszczenia powstających ścieków oraz naturalna odporność środowiska na zanieczyszczenia.

W wyniku realizacji ustalonych obowiązujących planów miejscowych i projektu studium, na terenach przeznaczonych głównie pod rozwój funkcji mieszkaniowych może nastąpić stopniowy wzrost ilości powstających ścieków komunalnych, przy dominacji ścieków bytowych. Wpływ realizacji inwestycji usługowych i przemysłowych na ilość i rodzaj powstających ścieków jest trudny do określenia, gdyż silnie zależy od rodzaju usług i procesów technologicznych. Można jednak założyć, że porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i efektywne oczyszczanie wzrastającego odsetka powstających ścieków zrównoważy niekorzystny wpływ na środowisko zwiększonej ilości ścieków powstających ogółem.

Wody GZWP nr 347 Dolina Górnej Wisły, potencjalnie najbardziej wrażliwe na zanieczyszczenie na obszarze gminy, są poddane najmniejszej presji - większość powierzchni terenu zajmują lasy i stawy.

Prognozuje się, że część spośród ścieków nieodprowadzanych do systemu kanalizacji służącego do zbiorowego ich odprowadzania, przez pewien czas może w dalszym ciągu być odprowadzana w stanie nieoczyszczonym do gruntu i/lub do cieków powierzchniowych. Projekt budowlany kanalizacji sanitarnej dla gminy Chybie zakłada budowę kanalizacji w pierwszym etapie tylko na terenie sołectwa Chybie, a w etapie drugim – w Mnichu (wraz z rejonem Jajostka). Tereny przeznaczone do zabudowy w Zaborzu, w północno – wschodniej części Chybia oraz we Frelichowie (w tym planowane tereny inwestycyjne na dawnych polach irygacyjnych) nie są uwzględnione w tym projekcie. Stanowią około 1/3 wszystkich zwartych kompleksów terenów zabudowanych lub przeznaczonych do zabudowy.

Zmniejszy się udział zanieczyszczeń wyłukiwanych z gleb użytków rolnych. W miarę wzrostu powierzchni zabudowanych nieznacznie zmniejszy się również infiltracja wód do warstw wodonośnych.

Cieki na obszarze gminy, uchodzące do wrażliwego na zanieczyszczenie Zbiornika Goczałkowickiego, nie powinny być odbiornikami znaczącej ilości ścieków, zwłaszcza, że obecnie prowadzą wody jedynie IV klasy jakości.

Odprowadzanie wód deszczowych z dachów i innych szczelnych powierzchni, przy braku kanalizacji deszczowej, powinno się odbywać w sposób nie pogarszający warunków wodnych na sąsiednich posesjach, z wykorzystaniem urządzeń małej retencji (zbiorników na deszczówkę, studni chłonnych). Powszechne stosowanie tej zasady powinno przyczynić się do bardziej wyrównanego odpływu ze zlewni oraz ograniczania zagrożeń podtopieniami w obniżeniach terenu. W strefie ochrony pośredniej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice obowiązują ograniczenia wprowadzone Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach (por. rozdz. 3.2).

Tereny szczególnie istotne ze względu na ochronę zasobów wód (teren ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 374 Dolina Górnej Wisły, ujęcie wód podziemnych w Gołyszach); a także pasma dolin głównych cieków (Bajerka, Prawobrzeżna Młynówka Kiczycza) zaliczono do strefy przyrodniczej (rolno – leśnej), w której ustalone priorytety polityki przestrzennej wykluczają możliwość wprowadzania nowych potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód oraz przewidują zagospodarowanie terenów sąsiadujących bezpośrednio z wodami powierzchniowymi w sposób sprzyjający ich ochronie - *ochrona, utrwalenie i wzmocnienie przyrodniczej struktury przestrzennej (zachowanie lasów, stawów hodowlanych i innych gruntów rolnych oraz biologicznej obudowy cieków)*. *Zakłada się ograniczenie zmian przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne do niezbędnego minimum; przewiduje się możliwość przeznaczenia części gruntów rolnych pod zalesienie.*

Projekt studium zawiera ponadto następujące ustalenia sprzyjające ochronie zasobów wodnych, jakości wód lub redukcji skali zagrożenia mieszkańców powodzią:

- utworzenie wzdłuż cieków pasów ochronnych, wykluczonych z zabudowy, o szerokości 5 – 10 m od brzegów cieków, [...] dla ochrony otuliny biologicznej cieków;
- zakaz zabudowy w strefie ochronnej ujęcia wody Goczałkowice;
- w granicach GZWP nr 347 należy wykluczyć realizację przedsięwzięć mogących stanowić źródło zanieczyszczenia wód podziemnych; tereny zwartej zabudowy powinny być obsługiwane siecią kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków;
- w planach miejscowych należy uwzględnić zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu stawów hodowlanych oraz zbiorników służących do amatorskiego połowu ryb; na obszarach użytkowanych rolniczo przewiduje się możliwość tworzenia zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych;
- przewiduje się realizację systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, zgodnie z projektem „*Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej dla Gminy Chybie*”;
- przewiduje się rozbudowę kanalizacji deszczowej, przede wszystkim w pasach głównych dróg;

- wody opadowe odprowadzane z powierzchni zabudowanych terenów mieszkaniowych powinny być w pierwszej kolejności (jeżeli pozwala na to powierzchnia działki) zagospodarowywane poprzez retencjonowanie w obrębie działki;
- w planach miejscowych należy wprowadzić ograniczenie zabudowy w rejonach obniżeń terenu (płytkich dolin), zagrożonych występowaniem podtopień.

Planowana zachodnia obwodnica Chybia - droga klasy zbiorczej, łącząca ul. Bielską z ul. Cieszyńską, wykorzystuje istniejący (wymagający modernizacji) przejazd pod terenami kolejowymi w ciągu ul. Pod Dudnią. Realizacja drogi wymagać będzie w tym miejscu zmiany stosunków wodnych (ul. Pod Dudnią jest podtapiana podczas obfitych opadów).

9.3. Prognozowany wpływ na klimat

Realizacja projektu studium może skutkować przyrostem terenów zabudowy mieszkaniowej o 250 ha w stosunku ustaleń obowiązującego planu miejscowego oraz o 500 ha w odniesieniu do aktualnego użytkowania terenu. Wymagane jest utrzymanie 30 – 40% powierzchni działek budowlanych w stanie biologicznie czynnym (w zależności od rodzaju zabudowy). Możliwy przyrost terenów zabudowy produkcyjnej lub produkcyjno – usługowej jest znacznie mniejszy. Dotyczy terenów o powierzchni niespełna 18 ha w porównaniu do obowiązującego planu miejscowego oraz o 29 ha w odniesieniu do stanu aktualnego. Dla tych terenów oraz dla terenów usług (możliwy przyrost powierzchni z 20 ha obecnie do maksymalnie 39 ha brutto) projekt studium przewiduje minimum 20% powierzchni biologicznie czynnej.

Przeznaczenie do zabudowy terenów o powierzchni znacznie przekraczającej potrzeby spowoduje, że zabudowa powstająca w okresie mogącym podlegać prognozowaniu, najprawdopodobniej obejmie znacznie mniejszą powierzchnię od dopuszczanej w projekcie studium i będzie rozproszona wśród terenów biologicznie czynnych. Można ocenić, że wpływ tej zabudowy na klimat lokalny będzie niezauważalny. W przypadku pełnego wykorzystania terenów przeznaczonych do zabudowy, zmiany klimatu mogą być nieznaczne i w części stopniowo kompensowane rozwojem wysokiej roślinności przydomowej oraz rozwojem zbiorowisk leśnych na części powierzchni dopuszczanych do zalesień. Będą się wiązać głównie z zabudową dużych, zwartych terenów pod funkcję mieszkaniową w środkowej i zachodniej części gminy. Lokalnie może to prowadzić do nieznacznego zwiększenia dobowego gradientu termicznego oraz spadku wilgotności.

9.4. Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi i zasoby naturalne

Realizacja ustaleń projektu studium powodować może przekształcenia powierzchni ziemi polegające na zmianie ukształtowania terenu oraz likwidacji lub zaburzeniu profili glebowych.

Przekształcenia rzeźby terenu występujące najpowszechniej, będą związane z wykonywaniem wykopów pod fundamenty i/lub podpiwniczenia oraz ewentualnym formowaniem form mikrorzeźby dla zagospodarowania gruntu z wykopów budowlanych. Płytkie zaleganie wód gruntowych na znacznych obszarach powinno skłaniać inwestorów do rezygnacji z podpiwniczeń, co ograniczy kubaturę przemieszczanych mas gruntu i zmiany ukształtowania powierzchni ziemi. Warunki i sposoby zagospodarowania mas ziemnych usuwanych albo przemieszczanych w związku z realizacją inwestycji mogą zostać określone w planie miejscowym, decyzji o pozwoleniu na budowę lub zgłoszeniu robót budowlanych. W przypadku braku stosownych ustaleń, wobec tych mas ziemnych będą miały zastosowanie przepisy o odpadach.

Zainwestowanie większości terenów nie wymaga uprzedniej niwelacji terenu. Obniżenia podmokłe, zajmowane przez siedliska stanowiące habitat chronionych płazów lub gadów (por. rozdz. 9.2), powinny być zachowane, co wymaga określenia stosownych regulacji w planie miejscowym.

Znaczące przekształcenia powierzchni terenu nastąpią w rezultacie zasypywania osadników na dawnych polach irygacyjnych we Frelichowie. Przedsięwzięcie to wiązać się może także z poszerzeniem grobli, którymi prowadzą niektóre odcinki lokalnych dróg łączących teren pól irygacyjnych z ul. Bielską.

Zasady określone w projekcie studium, ograniczające dopuszczalną skalę zmian ukształtowania powierzchni terenu oraz ochronie gleb i gruntu:

- utworzenie wzdłuż cieków pasów ochronnych, wykluczonych z zabudowy, o szerokości 5 – 10 m od brzegów cieków;
- w planach miejscowych należy wprowadzić ograniczenie zabudowy w rejonach obniżeń terenu (płytkich dolin), zagrożonych występowaniem podtopień;
- przeznaczenie terenów w planach miejscowych należy określać uwzględniając jakość gleb i gruntów, zgodnie z obowiązującymi standardami jakości gleb i ziemi;

- ochrona gruntów rolnych najlepszych klas bonitacyjnych, tworzących zwarte kompleksy w północnej części gminy (Frelichów);
- wymagane zachowanie szpalerów i skupisk zadrzewień śródpolnych oraz tworzących otulinę biologiczną cieków i zbiorników wodnych.

Redukcja pokrywy glebowej na terenach przewidzianych do zabudowy w przeważającej części dotyczy użytków rolnych IV klasy bonitacyjnej. Mając na uwadze aktualne zagospodarowanie terenów i ustalenia obowiązujących planów miejscowych, można spodziewać się zmniejszenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej z około 1520 ha (w tym 1190 ha faktycznie użytkowanych rolniczo) do około 1075 ha. Ustalenia projektu studium nie prowadzą zasadniczo do przeznaczania pod zabudowę gruntów stanowiących użytki rolne III klasy bonitacyjnej, za wyjątkiem niewielkich fragmentów, w każdym przypadku o powierzchni niewymagającej uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele niezwiązane z produkcją rolną.

W granicach administracyjnych gminy Chybie nie ma udokumentowanych złóż kopalin, ustalenia projektu studium nie mają zatem wpływu na zasoby naturalne złóż kopalin.

9.5. Prognozowany wpływ na zabytki, krajobraz i dobra materialne

Na terenie gminy nie ma obiektów budowlanych oraz obszarów wpisanych do rejestru zabytków. Ustalenia projektu studium służące ochronie zabytków:

- należy uwzględnić w planach miejscowych ochronę obiektów znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz innych obiektów (małej architektury sakralnej), a także miejsc pamięci;
- należy ustalić strefy ochrony konserwatorskiej dla terenów kościoła parafialnego p.w. Chrystusa Króla oraz cmentarza parafialnego przy ul. Lipowej w Chybiu;
- dla obiektów małej architektury sakralnej (kaplice, kapliczki, krzyże), zlokalizowanych w pasach drogowych, należy zapewnić ich ochronę w przypadku planowanej modernizacji lub budowy jezdni i innych elementów pasa drogowego oraz określić warunki ewentualnego przeniesienia obiektów na inne miejsce.

Projekt studium nie zawiera rozwiązań kolidujących z wymogami ochrony obiektów zabytkowych i dóbr kultury materialnej.

Zmiany w przeznaczeniu terenów mogą spowodować istotne przekształcenia krajobrazu. Na znacznych obszarach nastąpi ewolucja krajobrazu rolniczego w rolno – osadniczy oraz rolno – osadniczego w osadniczy. Projekt studium zawiera następujące ustalenia sprzyjające ochronie lub harmonijnemu kształtowaniu krajobrazu:

- ukształtowanie podziału obszaru gminy na zróżnicowane strefy przestrzenne;
- ochrona krajobrazu kulturowego przez zachowanie charakterystycznych cech krajobrazu gminy – stawów hodowlanych, grobli, szpalerów i skupisk drzew oraz obiektów małej architektury sakralnej, a także charakteru zabudowy, poprzez ustalenie w planach miejscowych odpowiednich parametrów i wskaźników urbanistycznych;
- wymagane zachowanie szpalerów i skupisk zadrzewień śródpolnych oraz tworzących otulinę biologiczną cieków i zbiorników wodnych;
- utworzenie wzdłuż cieków pasów ochronnych, wykluczonych z zabudowy, o szerokości 5 – 10 m od brzegów cieków;
- nakaz zachowania w dotychczasowym użytkowaniu stawów hodowlanych oraz zbiorników służących do amatorskiego połowu ryb; na obszarach użytkowanych rolniczo przewiduje się możliwość tworzenia zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych;
- zakaz zabudowy bliżej niż 30 m od granicy lasu;
- ochrona obiektów małej architektury sakralnej obejmuje również nasadzenia drzew towarzyszących tym obiektom;

a także ustalenia służące ochronie elementów przyrodniczych (por. rozdz. 9.2), stanowiących istotną, a w południowej, wschodniej i północnej części gminy zasadniczą składową lokalnego krajobrazu.

Niekorzystny wpływ na walory krajobrazu może wynikać z przeznaczenia do zabudowy terenów o powierzchni znacznie przekraczającej potrzeby, co spowoduje, że zabudowa powstawać będzie w rozproszeniu, w nieprzewidywalnym czasie. Pozytywny wpływ mogą mieć ustalenia dotyczące zagospodarowania (rekultywacji, rehabilitacji, rewitalizacji) terenów zdegradowanych i nieefektywnie zagospodarowanych, jednak przewidywany kierunek przekształceń pól irygacyjnych we Frelichowie nie będzie sprzyjał kształtowaniu harmonijnego krajobrazu.

Wpływ na dobra materialne. Projekt studium ustala ograniczenie możliwości zabudowy na terenach zagrożonych wystąpieniem powodzi lub podtopień. Kierunki zmian w zagospodarowaniu terenów nie będą powodować konieczności likwidacji istniejącej zabudowy (w tym będącej w dobrym stanie technicznym).

9.6. Prognozowany wpływ na ludzi

Jakość powietrza atmosferycznego. Realizacja ustaleń projektu studium spowoduje powstanie dodatkowego zapotrzebowania na ciepło oraz zwiększenie ruchu samochodowego. Biorąc pod uwagę możliwości lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ogółem (w tym zabudowy z usługami), w wariantcie pesymistycznym w odniesieniu do oddziaływania na środowisko, możliwe będzie pojawienie się do około 4000 – 5000 nowych emitorów ze źródeł grzewczych w stosunku do stanu istniejącego. (zakładając jeden emitor przypadający na działkę budowlaną o powierzchni 800 – 1000 m², przy możliwej realizacji zabudowy na terenach o łącznej powierzchni brutto około 400 ha, co uwzględnia przeznaczenie 20% powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na drogi wewnętrzne). Możliwość wprowadzenia nowej zabudowy tego rodzaju, stwarzana wyłącznie przez projekt studium, sięga do około 2000 – 2500 nowych emitorów.

Przyrost powierzchni terenów zabudowy produkcyjnej lub produkcyjno – usługowej jest znacznie mniejszy (por. rozdz. 9.3). Wzrost liczby emitorów oraz emisji z instalacji i urządzeń na tych terenach jest znacznie słabiej powiązany z ich powierzchnią i jest trudny do oszacowania. Można jednak prognozować, że udział źródeł przemysłowych w ogólnym wzroście emisji do atmosfery będzie mały.

Przyrost terenów zainwestowanych będzie istotną przyczyną wzrostu ruchu pojazdów samochodowych. Można spodziewać się znaczącego wzrostu zagrożenia niską emisją, jakkolwiek wystąpienie skutków w natężeniu wynikającym z pełnego wykorzystania terenów przeznaczonych do zainwestowania jest mało prawdopodobne. Powstanie znaczna, lecz trudna do określenia ilość stacjonarnych emitorów, rozproszonych na terenach przeznaczonych do zainwestowania. Rozproszenie zabudowy powodować będzie wzrost ruchu pojazdów o napędzie spalinowym i związanych z tym emisji do atmosfery.

Zasadniczy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego terenów z przeważającą zabudową jednorodziną, w tym zagrodową, gdzie stosuje się indywidualne źródła grzewcze, w znaczącej (lub przeważającej) części oparte na spalaniu paliw stałych, ma jakość stosowanego paliwa. Stosowanie odpadowych mułów wydobywanych z osadników kopalń węgla kamiennego, zawierających znaczne ilości zanieczyszczeń, które są emitowane do atmosfery, znacząco niekorzystnie wpływa na jej stan sanitarny. Dla zdrowia ludzi najgroźniejsze skutki wynikają z rozpowszechnionego spalania odpadów komunalnych w piecach grzewczych. Ograniczenie zagrożenia wymaga przede wszystkim odpowiednich regulacji w przepisach prawa miejscowego dotyczącego utrzymania porządku i czystości w gminie oraz gospodarki odpadami, a także opracowania i stosowania właściwych procedur kontrolnych. Działania takie pozostają poza regulacjami przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W projekcie studium znajduje się wymóg, aby indywidualne źródła ciepła oparte na spalaniu paliw stałych spełniały kryteria energetyczno - emisyjne na znak bezpieczeństwa ekologicznego klasy A dla kotłów małej mocy na paliwa stałe, zaś wodne kotły grzewcze opalane paliwami ciekłymi lub gazowymi spełniały wymagania dotyczące efektywności energetycznej określone w przepisach o systemie oceny zgodności. Transpozycja wymagań do planów miejscowych oraz kontrola ich spełnienia przy wydawaniu pozwolenia na budowę pozwoli wyeliminować uruchamianie źródeł niskiej emisji szczególnie uciążliwych dla środowiska. Przepisy odnoszące się do kotłów gazowych i olejowych obowiązują powszechnie, wprowadzanie do obrotu nowych urządzeń niespełniających standardów jest zabronione.

Ustalenia projektu studium zawierają jedynie minimalne wymagania, które nie wykluczają możliwości stosowania bezemisyjnych źródeł grzewczych lub budowy domów pasywnych. Radykalne ustalenia, zmierzające do wykluczenia stosowania źródeł ciepła opartych na spalaniu węgla lub wszelkich paliw stałych (co uniemożliwiłoby spalanie odpadów stałych), przy aktualnych relacjach ekonomicznych można uznać za trudne do społecznej akceptacji.

Pozytywny wpływ na stan sanitarny powietrza może mieć wymagane zachowanie zadrzewień oraz ochrona lasów i możliwość powiększania powierzchni leśnej.

Emisja hałasu. Na obszarze gminy powodem uciążliwości jest hałas komunikacyjny: kolejowy, którego głównym źródłem jest linia nr 93 [E-65] (linia nr 157 Dębina – Skoczów nie jest znacząco uciążliwa), a w mniejszym stopniu drogowy - przede wszystkim powodowany lokalnym ruchem pojazdów. Udział ruchu tranzytowego jest nieco większy na drodze powiatowej 2633 S (ul. Bielska). Uciążliwości mogą również podrzędnie wynikać z usytuowania terenów produkcyjno – usługowych pośród zabudowy mieszkaniowej, a także w efekcie funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz zakładów usługowych i rzemieślniczych na terenach zabudowy mieszkaniowej lub w ich sąsiedztwie (emisje powodowane przez urządzenia lub instalacje oraz ruch pojazdów i maszyn rolniczych).

W projekcie studium zawarte są zasady ogólne odnoszące się do problematyki ochrony przed hałasem, określające podstawowe działania planistyczne zmierzające do zminimalizowania liczby

osób narażonych na szkodliwe oddziaływanie hałasu.

W wytycznych do planów miejscowych, projekt studium ustala, iż uciążliwość usług oraz działalności rzemieślniczych i związanych z produkcją nie może wykraczać poza działkę, na której funkcje te są zlokalizowane. Dla obszarów zabudowy mieszkaniowej wymaga się wyodrębnienia w planach miejscowych obszarów oferujących wyższy komfort akustyczny, poprzez wydzielenie terenów, w których nie dopuszcza się lokalizacji zabudowy służącej produkcji rolniczej lub służącej prowadzeniu działalności z zakresu rzemiosła i drobnej produkcji.

W przypadkach dopuszczania na obszarach zabudowy mieszkaniowej zabudowy usługowej bez funkcji mieszkalnej określać należy dopuszczalne rodzaje usług, mając na względzie uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa zabudowy mieszkaniowej oraz konieczności zapewnienia właściwej obsługi komunikacyjnej. Na obszarach zabudowy usługowej należy wyodrębnić tereny usług wymagających ochrony przed hałasem. Dla ograniczenia liczby osób narażonych na hałas kolejowy studium ustala, iż tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwość do poziomu zgodnego z przepisami, a zabudowa mieszkaniowa może być także separowana zabudową o funkcjach niechronionych przed hałasem. Nie należy przeznaczać terenów położonych w strefie uciążliwości pod zabudowę związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży. Wymaga się, by przy przeznaczaniu terenów pod zabudowę produkcyjno-usługową i określaniu dopuszczalnych rodzajów działalności produkcyjnych i usługowych uwzględniać sąsiedztwo terenów lub funkcji chronionych przed hałasem.

Realizacja ustaleń projektu studium skutkować będzie ogólnym pogorszeniem klimatu akustycznego, co wiąże się z możliwym zamieszkaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej przez znacznie większą liczbę osób niż obecnie. W praktyce jest mało prawdopodobne, aby wszystkie tereny przeznaczane do zainwestowania zostały wykorzystane, zatem realny wzrost natężenia hałasu powinien być niższy niż wynikałoby to z możliwości zabudowy nowych terenów (dostępnych obecnie oraz przewidywanych dodatkowo w projekcie studium).

Głównym nowym liniowym źródłem hałasu będzie droga klasy zbiorczej, przebiegająca po zachodniej stronie Chybia od ul. Bielskiej do ul. Cieszyńskiej. Droga przejmie część ruchu prowadzonego obecnie przez centrum gminy ulicą Bielską, jednak większość terenów wzdłuż tej drogi przeznacza się do zabudowy mieszkaniowej lub mieszkaniowo-usługowej. Przewidywane skierowanie części ruchu pojazdów ciężkich na nową drogę, może nieco zmniejszyć uciążliwość powodowaną ruchem pojazdów ul. Bielską, natomiast w miarę zagęszczania zabudowy wzdłuż nowej drogi, liczba osób potencjalnie narażonych na oddziaływanie hałasu stopniowo będzie rosła.

Wprowadzenie przedsięwzięć produkcyjno-usługowych na teren dawnych pól irygacyjnych i w ich sąsiedztwie będzie miało znaczący wpływ na spodziewane pogorszenie klimatu akustycznego w obrębie zabudowy mieszkaniowej wzdłuż południowego odcinka ul. Wyzwolenia oraz na ul. Targowej. Pojazdy obsługujące nowe przedsięwzięcia produkcyjno – usługowe w rejonie ul. Kuchennej i Polnej będą korzystały z ul. Bielskiej, co w całościowym bilansie w największym stopniu może przyczynić się do prognozowanego wzrostu poziomu hałasu komunikacyjnego wzdłuż ul. Bielskiej. Niewielki wzrost natężenia ruchu pojazdów ciężkich spodziewany jest również na południowym odcinku ul. Cieszyńskiej oraz na ul. Ogrodowej w efekcie powiększenia terenów produkcyjno – usługowych w tym rejonie.

Ustalenia projektu studium oraz niekorzystne usytuowanie terenów produkcyjno – usługowych (w większości istniejących) względem terenów mieszkaniowych, wykluczają wprowadzanie przemysłowych źródeł hałasu o znacznym natężeniu. Projekt studium zawiera również odpowiednie rozwiązania redukujące możliwość narażenia zwiększonej liczby osób na hałas kolejowy.

Niekorzystna struktura przestrzenna terenów zainwestowanych i przewidywanych do zainwestowania utrudnia przeciwdziałanie skutkom spodziewanego wzrostu hałasu drogowego. Możliwość ograniczania wzrostu poziomu hałasu wywoływanego lokalnym ruchem pojazdów samochodowych wynika z wymogu ustalenia parametrów dróg z uwzględnieniem potrzeb lokalizacji ścieżek rowerowych. Należy zwrócić uwagę, że skuteczne zastąpienie części lokalnego ruchu samochodowego przejazdami rowerem wymagałoby wyznaczania ścieżek skracających przejazdy, co oznacza najczęściej ich trasowanie w oderwaniu od przebiegu dróg obsługujących ruch pojazdów samochodowych oraz działań promocyjnych niezwiązanych z planowaniem przestrzennym.

Wibracje. Wpływ na środowisko wywołany wibracjami wynika z korzystania z urządzeń przenoszących drgania mechaniczne przez podłoże i związany jest z używaniem sprzętu emitującego fale mechaniczne o niskich częstotliwościach. Oddziaływania wibroakustyczne mogą mieć miejsce na obszarach kolejowych oraz na obszarach dróg publicznych, na których istotny jest udział ciężkich pojazdów samochodowych w strukturze potoku ruchu.

Zasypywanie osadników dawnych pól irygacyjnych, a następnie budowa i funkcjonowanie przedsięwzięć produkcyjno – usługowych wiązać się będzie z ruchem pojazdów ciężkich generującym

wibracje oddziałujące na zabudowę wzdłuż dróg łączących tereny produkcyjno-usługowe z ul. Bielską. W przypadku prowadzenia ruchu ul. Polną, a dalej zachodnimi odcinkami ul. Targowej i ul. Okrężnej - ul. Polna i ul. Targowa wymagać będą przebudowy, w tym poszerzenia. Obecnie budynki na 25 posesjach znajdują się w odległości do 14 m od krawędzi jezdni. Jeżeli ruch pojazdów zostałby poprowadzony ul. Teligi i wschodnim odcinkiem ul. Okrężnej – cała trasa wymagać będzie przebudowy i poszerzenia. Budynki na 15 posesjach znajdują się tu bliżej niż 14 m od krawędzi jezdni. W przypadku budowy nowego łącznika od ul. Teligi, biegnącego równolegle do ul. Orzeszkowej (wzdłuż rowu na północ od niej) dwie z tych posesji znalazłoby się z dala od tras przejazdu ciężkich pojazdów. Wariant komunikacyjny, przewidziany w *Studium wykonalności projektu rewitalizacji terenów przemysłowych w rejonie ulic Kuchennej i Polnej w Chybiu* – ulicami: Kuchenną, Jesionową, Targową i Wyzwolenia, wymaga przebudowy ulic (za wyjątkiem ul. Wyzwolenia). Obecnie budynki na 16 posesjach (13 przy ul. Wyzwolenia) znajdują się tu bliżej niż 14 m od krawędzi jezdni.

Podrzędny wzrost oddziaływań wibracyjnych może wynikać ze spodziewanego nieznacznego zwiększenia się częstości przejazdów pojazdów ciężkich w związku z powiększeniem terenów produkcyjno – usługowych w rejonie południowego odcinka ul. Cieszyńskiej oraz przy ul. Ogrodowej.

Modernizacja linii kolejowej E-65 może zmienić poziom oddziaływań wibracyjnych na zabudowę zlokalizowaną w pobliżu linii kolejowej. Przebudowa torowisk (zastosowanie konstrukcji tłumiącej wibracje) oraz modernizacja taboru kolejowego prowadzić będą do obniżenia poziomu wibracji. Większa prędkość pociągów może jednak częściowo zniwelować uzyskane korzyści. Przeznaczenie do zabudowy nowych terenów w sąsiedztwie linii kolejowej zwiększy liczbę budynków potencjalnie zagrożonych oddziaływaniem wibracyjnym. Będzie ono krótkotrwałe, lecz powtarzające się, o zasięgu miejscowym.

Można ocenić, że zachowanie odległości zabudowy od terenów kolejowych wymaganej przepisami ogólnie obowiązującymi oraz zastosowanie dostępnych środków technicznych ograniczających wibracje pozwoli ograniczyć niekorzystny wpływ wibracji na budynki i ludzi w budynkach do poziomu zgodnego z ustaleniami Polskich Norm PN-85/B-02170 oraz PN-88/B-02171. Brak przepisów ogólnie obowiązujących, regulujących dopuszczalne poziomy wibracji w środowisku.

Emisja niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego. Emisja niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego (PEM) wynika z umieszczenia źródeł takiego promieniowania w granicach danego obszaru. Znaczącymi źródłami emisji fal elektromagnetycznych są linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, stacje elektroenergetyczne, nadajniki radiowe i stacje bazowe telefonii komórkowej. Aktualnie poziom emisji PEM na terenie gminy jest niski. Źródłami promieniowania są jedynie linie elektroenergetyczne średnich napięć, stacje transformatorowe oraz stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane na terenie dawnej cukrowni.

Projekt studium zawiera ogólne zasady odnoszące się do zagadnienia oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego: „w planach miejscowych należy wyznaczyć pasy ograniczonej zabudowy wzdłuż napowietrznych linii średniego napięcia oraz wokół stacji transformatorowych z uwagi na ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym oraz zagrożenie wynikające z zerwania przewodów w razie awarii”.

Nie przewiduje się budowy napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Nie wydziela się odrębnych obszarów dla lokalizacji obiektów infrastruktury technicznej będącej źródłem PEM.

Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883) określa jako dopuszczalne: natężenie pola elektrycznego < 1 kV/m - dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz < 10 kV/m dla pozostałych terenów dostępnych dla ludności; natężenie pola magnetycznego < 60 A/m dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz pozostałych terenów dostępnych dla ludności.

Przepisy ogólnie obowiązujące oraz ogólne zasady projektu studium pozwalają stwierdzić, że nie nastąpi istotna zmiana narażenia ludzi na niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne w stosunku do stanu obecnego.

10. Transgraniczne oddziaływania na środowisko

Ze względu na dystans dzielący gminę Chybie od najbliższej granicy państwowej, układ sieci hydrograficznej, stosunki anemologiczne oraz miejscowy lub lokalny charakter planowanych przedsięwzięć, stwierdza się, że nie istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań transgranicznych, w rozumieniu ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

11. Rekomendowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

W trakcie prac nad prognozą stwierdzono możliwość niekorzystnego wpływu na siedliska gatunków fauny podlegających ochronie – płazów i gadów. Wpływ ten wynika głównie z przeznaczenia terenów do zabudowy w obowiązującym planie miejscowym, jednak ustalenia projektu studium mogą pogłębić skalę niekorzystnego oddziaływania. Problem koncentruje się w rejonach: między ul. Wyzwolenia na południe od ul. Bocznej oraz na wschód od ul. Spokojnej w Chybiu i kompleksem leśnym oraz w Mnichu, w sąsiedztwie linii kolejowej nr 157, bezpośrednio na wschód od terenów kolejowych.

W celu ograniczenia niekorzystnej presji na warunki siedliskowe gatunków chronionych proponuje się, aby w wymienionych rejonach występowania płazów wprowadzić w planach miejscowych zasady:

- lokalizacji zabudowy wyłącznie poza stałe lub okresowo podmokłymi obniżeniami terenu i zapewnienia możliwości migracji płazów między obniżeniami,
- niestosowania rozwiązań powodujących drenaż obniżeń - bezpośrednio (osuszanie) lub pośrednio (oddziaływanie systemu drenażu obiektów budowlanych),
- wymóg utrzymania niżej położonych części nieruchomości w stanie w pełni biologicznie czynnym.

Powyższe wymagania mogą być realizowane m.in. przez zakaz realizacji podpiwniczeń i garaży z posadzką usytuowaną poniżej poziomu gruntu oraz warunkowe dopuszczenie realizacji ogrodzeń, jeżeli będą posiadały konstrukcję pozwalającą na swobodne przemieszczanie się płazów i gadów.

W projekcie studium uwzględniono postulat wzmocnienia newralgicznego odcinka głównego korytarza ekologicznego południowego, rangi międzynarodowej (KPd) dla ssaków kopytnych i drapieżnych, wskazując możliwość zalesiania gruntów rolnych na rozległych terenach w północno – zachodniej części gminy (teren R/ZL o powierzchni przeszło 177 ha).

Zakres dopuszczalnych zalesień powinien uwzględniać konieczność zachowania siedlisk płazów (koncentrujących się przede wszystkim w Zarzeczcu, między Lasem Dąbek i Zbiornikiem Goczałkowskim), siedlisk ptaków polnych oraz zasadniczo utrzymania rolniczego wykorzystania gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej. Z powyższych powodów oraz mając na uwadze wymogi wzmocnienia korytarza migracyjnego ssaków kopytnych i drapieżnych, rekomenduje się zalesienia w formie kilkuhektarowych zagajników, oddalonych od siebie lub od istniejących lasów o kilkaset metrów, lecz nie więcej niż około 1000 m, zlokalizowanych z uwzględnieniem potrzeb ochrony siedlisk i użytków rolnych III klasy bonitacyjnej.

Planowana rekultywacja nieczynnych pól irygacyjnych i ich przeznaczenie pod zabudowę produkcyjno – usługową i mieszkaniowo – usługową wiąże się z koniecznością modernizacji i rozbudowy lokalnego układu drogowego w rejonie Frelichowa. W studium wykonalności projektu „Rewitalizacji terenów przemysłowych...” założono obsługę terenów inwestycyjnych z wykorzystaniem ul. Kuchennej i Jesionowej (i dalej Targowej). Podtrzymanie takiego sposobu kształtowania układu drogowego spowoduje konieczność co najmniej jednostronnej wycinki drzew wzdłuż wymienionych ulic Zasadne jest w związku z tym rozważenie na etapie sporządzania planu miejscowego możliwości innego rozwiązania problemu obsługi komunikacyjnej planowanych terenów inwestycyjnych, uwzględniającego – przy wzięciu pod uwagę szczegółowych uwarunkowań związanych ze stanem technicznym dróg i przestrzennymi możliwościami ich rozbudowy (m.in. szerokość pasów drogowych, odległość krawędzi jezdni od zabudowy) – możliwość ochrony istniejących szpalerów drzew z jednoczesnym zapewnieniem niepogorszenia warunków zamieszkania pod względem uciążliwości akustycznych i wibracji.

Dla obszarów produkcyjno – usługowych i usługowych ustalono w projekcie studium możliwość stosowania w planach miejscowych wysokiego maksymalnego wskaźnika zabudowy działki budowlanej (do 70% pow. działki). Niezbędne jest w związku z tym rozpatrzenie w planach miejscowych szczegółowych lokalnych uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego dla każdego terenu o funkcji produkcyjnej lub usługowej z osobna i określenie na ich podstawie (w tym z punktu widzenia ochrony środowiska) dopuszczalnej wielkości wskaźnika określającego udział powierzchni zabudowy w powierzchni działki. Należy ponadto przyjąć zasadę, że maksymalną wartość wskaźnika, określoną w projekcie studium, stosować można jedynie w wyjątkowych, nielicznych przypadkach; dotyczy to zwłaszcza terenów dawnych pól irygacyjnych, gdzie pożądanym jest odpowiedni udział powierzchni terenów biologicznie czynnych, zapewniający możliwość separacji zabudowy produkcyjnej lub usługowej od otoczenia i ograniczenie jej uciążliwości środowiskowych.

12. Metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu

W związku z tym, że realizacja studium następuje poprzez sporządzanie planów miejscowych zawierających ustalenia zgodne z ocenianym dokumentem (i wydawanych na ich podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę), skutki realizacji projektu studium wyrażać się będą we wpływie na środowisko konkretnych inwestycji, dla których studium wyznacza ogólne ramy. Oznacza to, że ocenę skutków realizacji studium należy przeprowadzać poprzez zbadanie wpływu na środowisko planów miejscowych i pozwoleń na budowę. Jest to możliwe w trakcie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, o której mowa w art. 32 upzp (wójt gminy jest zobowiązany do oceny aktualności studium nie rzadziej niż raz na cztery lata, co najmniej raz w trakcie kadencji rady gminy).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym narzuca obowiązek sporządzania planów miejscowych w zgodności z ustaleniami studium, co powinno zapewnić respektowanie w prawie miejscowym ustaleń polityki przestrzennej. Niemniej, w trakcie wspomnianej analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, należy skontrolować skuteczność realizacji dokumentu poprzez zbadanie stopnia zgodności planów miejscowych z ustaleniami studium w zakresie:

- wykorzystania przestrzeni (zasięgu terenów o różnym przeznaczeniu lub o różnych zasadach zagospodarowania);
- szczegółowego przeznaczenia terenów, zwłaszcza w zakresie dopuszczalnych funkcji usługowych i produkcyjnych;
- parametrów i wskaźników urbanistycznych (dopuszczalna powierzchnia zabudowy, minimalny udział terenu biologicznie czynnego, wysokość zabudowy);
- zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wynikające z potrzeb ochrony środowiska, o których mowa w szczególności w art. 72 i art. 73 upoś oraz ustaleń planów ochrony ustanowionych dla rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody); w szczególności należy skontrolować stosowanie zasad dotyczących: ochrony zdrowia ludzi przed hałasem, właściwego rozdzielania funkcji mieszkaniowych od funkcji uciążliwych dla środowiska zamieszkania, rozwiązań chroniących grunt i wody powierzchniowe przed zanieczyszczeniem oraz służących poprawie stanu sanitarnego atmosfery;
- zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- granic i sposobów zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;
- szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym dotyczących zakazu zabudowy (kontrola respektowania zakazu zabudowy na obszarach wyłączonych w studium spod zabudowy, zwłaszcza w dolinach cieków oraz w obrębie rolniczej przestrzeni produkcyjnej);
- zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- granic obszarów przestrzeni publicznych oraz wymagających przekształceń, rekultywacji lub rehabilitacji.

Analizę zgodności wykorzystania przestrzeni należy dokonać metodami GIS, wykorzystując w tym celu aktualne mapy zasadnicze i zdjęcia lotnicze. W ocenach innych zagadnień wskazane jest skorzystanie z wyników państwowego monitoringu środowiska oraz informacji o korzystaniu ze środowiska i pomiarów wymaganych przepisami dotyczącymi ochrony środowiska od zarządzających drogami i liniami kolejowymi.

13. Streszczenie

Proгноza oddziaływania na środowisko dotyczy projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie, sporządzanego dla całego obszaru gminy na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), w związku z Uchwałą Nr XXIV/196/09 Rady Gminy Chybie z dnia 17 lutego 2009 r. o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie dla całego obszaru Gminy Chybie.

Podstawę prawną sporządzenia prognozy stanowi art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem

planistycznym niestanowiącym prawa miejscowego, sporządzonym w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium sporządza się przy uwzględnieniu zasad i ustaleń określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy.

Projekt studium obejmuje: część określającą uwarunkowania wpływające na ustalenia kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, część zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz uzasadnienie przyjętych rozwiązań i syntezę ustaleń studium.

Projekt studium ustala kształtowanie struktury przestrzennej w sposób, który pozwoli na krystalizację podziału obszaru gminy na strefy przestrzenne, zróżnicowane pod względem pełnionych funkcji i stopnia zainwestowania. Kierunki kształtowania struktury przestrzennej obejmują: zachowanie integralności ciągłego przestrzennie systemu przyrodniczego i ochronę jego elementów; umiarkowany, miejscami znaczny wzrost powierzchni osadniczej (głównie zabudowy mieszkaniowej) z wykorzystaniem rezerw w terenach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę oraz poprzez rozwój funkcji osadniczej w ich sąsiedztwie (przy przyjęciu za podstawę zasady racjonalnego użytkowania gruntów i wykorzystania istniejącego uzbrojenia terenów); przywrócenie wartości użytkowych terenów przemysłowych związanych z działalnością cukrowni (dawnych pól irygacyjnych); rozwój ośrodka usługowo – handlowego gminy w centrum Chybia oraz rozwój systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (w tym realizację systemu kanalizacji sanitarnej).

Stan środowiska. Środowisko obszaru gminy uległo, w ogólnym ujęciu, umiarkowanemu przeobrażeniu; w obrębie gminy dominuje krajobraz kulturowy z enklawami mało zmienionych ekosystemów. Monotonna rzeźba terenu, częściowo przekształcona działalnością człowieka (poldery, groble, nasypy dróg i linii kolejowych), nie rodzi istotnych ograniczeń dla budownictwa (m.in. nie występują zjawiska osuwania się mas ziemnych). Wyjątek stanowią tereny cechujące się płytko położonym zwierciadłem wód podziemnych oraz niekorzystnymi warunkami geotechnicznymi, wymagające szczegółowego zbadania przydatności podłoża do zabudowy, stosowania zabezpieczeń przeciwwodnych oraz ograniczeń w budowie podpiwniczeń.

Niektóre części gminy są potencjalnie narażone na zalanie wodami powodziowymi (część północna [Zarzeczce, Frelichów, fragment Chybia] znajduje się w zasięgu awaryjnego zalewu w przypadku przerwania zapory bocznej zbiornika, część południowo – zachodnia i środkowa oraz dno doliny Bajerki – w obszarze narażonym na niebezpieczeństwo powodzi [o prawdopodobieństwie =1%] w wyniku wystąpienia wód Wisły). Na tych obszarach zaleca się ograniczenie rozwoju osadnictwa, a w północnej części gminy leżącej poniżej 256 m n.p.m. – całkowite wykluczenie nowej zabudowy.

Nie występują udokumentowane złoża kopalin oraz wpływy eksploatacji górniczej (obszar gminy leży poza terenami górnictwami). Do głównych zasobów środowiska należą wody podziemne i powierzchniowe. Znaczące zasoby wód podziemnych występują w południowo – wschodniej części Zaborza, leżącej w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 347 Dolina Górnej Wisły. Wody zbiornika wymagają wysokiej ochrony; zagrożenie dla ich jakości (dotychczas dobrej lub dostatecznej) stanowi przenikanie do poziomu wodonośnego ścieków i substancji biogenych.

Obszar gminy jest odwadniany do Zbiornika Goczałkowickiego i Wisły. Gęstą sieć hydrograficzną tworzą rowy melioracyjne (większość gruntów rolnych jest zmeliorowana) i kanały zasilające stawy; licznie występują zbiorniki wodne, głównie stawy hodowlane (Zaborze, Mnich). Jakość wód płynących, ze względu na zanieczyszczenie ściekami bytowymi, jest zła. Północna część gminy leży w obrębie terenu ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice (obowiązuje m.in. zakaz lokalizowania budownictwa mieszkalnego i turystycznego niepodłączonego do sieci kanalizacyjnej).

Gleby, w większości nieskażone metalami ciężkimi, odznaczają się przeciętnymi walorami bonitacyjnymi (grunty III klasy liczą tylko 86 ha). Lasy, stanowiące głównie własność skarbu państwa, obejmują około 28% pow. gminy (mniej niż średnia dla woj. śląskiego); należą do kategorii lasów ochronnych i wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego”.

Zasadniczy wpływ na warunki topoklimatyczne wywiera obecność dużych zbiorników wodnych (zwiększona wilgotność powietrza, częste występowanie mgieł, niewielkie dobowe wahania temperatury). Jakość powietrza atmosferycznego jest niezadowolająca, głównie z uwagi na niską emisję zanieczyszczeń z palenisk domowych.

Wzdłuż głównych tras komunikacyjnych, zwłaszcza w sąsiedztwie linii kolejowej Katowice – Zebrzydowice i stacji Chybie, panuje zły klimat akustyczny (uciążliwość akustyczna wywołana ruchem kolejowym występuje w znacznym nasileniu w odległości do 75 - 100 m od linii kolejowej). Emisja hałasu z innych źródeł (usługi i produkcja, w tym w gospodarstwach rolnych) ma mniejsze znaczenie,

choć miejscami, w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, może być uciążliwa.

Na terenie gminy nie są przekraczane wartości dopuszczalnego natężenia promieniowania elektromagnetycznego, nie występują tu (ani w najbliższym sąsiedztwie) zakłady stwarzające ryzyko poważnej awarii. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska mogą powstać na skutek awarii lub wypadków kolejowych i drogowych w trakcie transportu substancji niebezpiecznych.

Pod względem struktury przyrodniczej gmina leży w obrębie korytarzy ekologicznych, wyznaczanych w różnych koncepcjach kształtowania ich sieci, m.in. w obrębie korytarza służącego migracjom dużych ssaków, łączącego obszary Natura 2000 oraz Lasy Pszczyńsko – Kobiórskie.

Obszar gminy cechuje znaczna różnorodność biologiczna. Ochronie prawnej podlegają: torfowisko wysokie oraz fragmenty boru bagiennego i wilgotnego, chronione jako rezerwat przyrody Rotuz (z otulina); siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt chronione w ramach obszarów Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły (celem ustanowienia obszaru jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów), specjalny obszar ochrony siedlisk Pierściec (ochrona podkowca małego oraz żerowisk nietoperzy), ponadto od północy gmina graniczy z projektowanym specjalnym obszarem ochrony Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki. W postaci pomników przyrody chronione są drzewa - aleja dębowa przy ul. Bielskiej i Cieszyńskiej oraz dąb szypułkowy przy ul. Czereśniowej. Ochroną prawną w postaci użytków ekologicznych proponuje się objąć stawy gołyskie i fragment lasów w dolinie Bajerki, ponadto, niewielką część gminy (Zamachy) obejmuje planowany zespół przyrodniczo - krajobrazowy Landek.

Gmina nie posiada zabytków wpisanych do rejestru. W wojewódzkiej ewidencji zabytków znajduje się 45 obiektów (krzyże i kapliczki, murowane domy mieszkalne, obiekty przemysłowe i gospodarcze oraz użyteczności publicznej). Część budynków utraciła walory zabytkowe (na skutek przebudowy), jest w złym stanie technicznym lub została rozebrana. Do najcenniejszych obiektów należą kościół p.w. Chrystusa Króla, liczne obiekty małej architektury sakralnej z XIX w. i początków XX w., a także cmentarz w Chybie.

Krajobraz gminy posiada znaczne wartości estetyczne, na które składają się mozaika lasów, pasm drzew, gruntów ornych i wód, rozległe wnętrza krajobrazowe i panoramiczne widoki na Zbiornik Goczałkowicki i Beskid Śląski. Obecność kompleksów leśnych i zbiorników wodnych, a także dość gęsta sieć dróg mogących stanowić trasy rowerowe, stwarza dogodne warunki do rekreacji.

Zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu studium. Brak realizacji projektu studium spowoduje, że polityka przestrzenna gminy będzie prowadzona nadal według zasad określonych w studium aktualnie obowiązującym oraz w myśl ustaleń planów miejscowych, pokrywających cały obszar gminy.

Do podstawowych różnic pomiędzy ustaleniami planów miejscowych a polityką przestrzenną określoną w projekcie studium, należą: mniejszy zasięg terenów możliwych do zabudowy według ustaleń planów miejscowych w stosunku do rozwiązań zawartych w projekcie studium; odmienne przeznaczenie części terenów związanych z działalnością zlikwidowanej cukrowni (m.in. pola irygacyjne we Frelichowiej); odmienny sposób kształtowania przebiegu obwodnicy Chybia, a także różne wartości wskaźników i parametrów urbanistycznych.

Charakter potencjalnych zmian w środowisku, wynikających z realizacji planów miejscowych, będzie podobny, jak w przypadku realizacji projektu studium. Należy spodziewać się jednak mniejszego zasięgu przestrzennego i mniejszej skali skumulowanego negatywnego oddziaływania na środowisko, głównie z uwagi na bardziej ograniczoną w planach miejscowych powierzchnię terenów możliwych do zabudowy. Istotne różnice wystąpią jedynie w przypadku zmian stanu środowiska na terenach związanych z działalnością zlikwidowanej cukrowni, dla których projekt studium przewiduje inne niż w planie miejscowym kierunki zagospodarowania.

Brak przewidzianej w projekcie studium rekultywacji pól irygacyjnych pozwoli na utrzymanie istniejących obecnie siedlisk gatunków ptaków wodno – błotnych, innych zwierząt oraz roślin. Możliwe będzie wykorzystanie akwenów do rekreacyjnego połowu ryb. W dłuższej jednak perspektywie zmiany stanu środowiska w obrębie wyłączonych z eksploatacji pól irygacyjnych prowadzić będą prawdopodobnie do stopniowego przekształcania osadników (zasilanych obecnie jedynie przez opady atmosferyczne) w obszary bagienna, okresowo przesuszane, co może doprowadzić do całkowitego zarośnięcia zbiorników i utworzenia w ich miejsce siedliska lądowego o niewielkiej wartości przyrodniczej.

Problemy i cele ochrony środowiska. Do głównych problemów ochrony środowiska występujących w obrębie gminy, zaliczono kwestie związane z zanieczyszczeniem wód cieków powierzchniowych (głównie ściekami bytowymi), nieodpowiednim stanem sanitarnym atmosfery,

wymagającym podjęcia działań naprawczych w celu redukcji stężenia pyłu zawieszonego PM10, benzo- α -pirenu oraz ozonu (w skali całej strefy bielsko-żywieckiej).

Jako istotny problem postrzega się także możliwość degradacji środowiska i wartości przyrodniczych gminy na skutek przewidywanego w planach miejscowych i w projekcie studium rozwoju zabudowy mieszkaniowej na znaczną skalę.

Ocena spójności celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych dla obszaru opracowania, z rozwiązaniami zawartymi w projekcie studium prowadzi do wniosku o wysokiej zbieżności ustaleń projektu studium z celami i zadaniami w dziedzinie ochrony środowiska określonymi w dokumentach wyższego szczebla. Zamierzony sposób przeprowadzenia rekultywacji i kierunek przywrócenia użyteczności terenów dawnych pól irygacyjnych cukrowni oraz duża skala możliwości wprowadzenia zabudowy na rozległych obszarach gruntów rolnych są jednak, co do zasady, rozbieżne z celami ochrony środowiska zawartymi w dokumentach wyższego szczebla.

Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Górnej Wisły. OSO Dolina Górnej Wisły obejmuje cały obszar gminy (13% powierzchni ostoi). Celem powołania OSO Dolina Górnej Wisły jest ochrona gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, których występowanie stwierdzono w ostoi, w szczególności gatunków ptaków wodno – błotnych, których wielkość populacji uznano za istotną.

Przedmiotem ochrony są gatunki ptaków (co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej) i ich naturalne siedliska (Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane). Ostoja ma znaczenie międzynarodowe (występują gatunki zagrożone w skali Unii Europejskiej, co najmniej 1% krajowej lęgowej populacji gatunku lub 0,1% populacji geograficznej), dla 3 gatunków zagrożonych wymarciem (bączek, ślepowron, rybitwa rzeczna) ostoja stanowi jedno z 10 ich najważniejszych lęgówisk w Polsce.

W OSO Dolina Górnej Wisły stwierdzono obecność 270 gatunków ptaków lęgowych i przelotnych, głównie gatunków ptaków wodno – błotnych. Gatunki ptaków innych środowisk (krajobrazu leśnego i rolniczego) mają mniejsze znaczenie z uwagi niewystarczająco korzystne warunki naturalne (brak dużych lasów i terenów otwartych w ich sąsiedztwie, niska lesistość ostoi, znaczna urbanizacja). Dynamika liczebności gatunków lęgowych ptaków chronionych jest zróżnicowana. Liczebność populacji większości gatunków ptaków jest dość stabilna, spadek liczebności cechuje kilka gatunków (bączek, rybitwa czarna, podgorzałka). Stan kilku kolejnych jest słabo rozpoznany (dotyczy to głównie gatunków ptaków polnych) lub gniazdują one incydentalnie.

Większość populacji chronionych gatunków ptaków skupia się w zachodniej i południowej części Zbiornika Goczałkowickiego. Drugim głównym siedliskiem są stawy hodowlane, tworzące w ostoi kilka dużych kompleksów (m.in. stawy gołyskie). Inne siedliska mają mniejsze znaczenie (doliny rzeczne, podmokłe i wilgotne łąki, lasy, grunty rolne ze szpalerami drzew i kępami krzaków). Stan kluczowych siedlisk (Zbiornik Goczałkowicki, stawy hodowlane) ocenia się jako dobry. Zagrożenie dla ptaków chronionych stanowią głównie czynniki związane z gospodarką rybacką (potencjalne zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych oraz likwidacja wysp i szuwarów na stawach), w pewnym stopniu także rozwój rekreacji. Zasadnicze znaczenie dla stanu ochrony ptaków ma funkcjonowanie ważnych dla nich siedlisk w obrębie Zbiornika Goczałkowickiego (związane z okresowymi zmianami poziomu wody w zbiorniku) oraz odpowiednie, zgodne z tradycyjnym sposobem prowadzenia gospodarki rybackiej, użytkowanie stawów hodowlanych.

Ustalenia projektu studium nie wpływają negatywnie na stan siedlisk kluczowych (nie wprowadza się zmian, które mogłyby spowodować uszczuplenie powierzchni terenów związanych z gospodarką rybacką lub naruszyć stan Zbiornika Goczałkowickiego). Czynniki warunkujące właściwy stan siedlisk w obrębie zbiornika i na stawach hodowlanych nie stanowią, z mocy prawa, przedmiotu projektu studium. Ustalenia dokumentu będą miały obojętny lub pozytywny wpływ na stan siedlisk gatunków ptaków leśnych (nie przewiduje się uszczuplenia powierzchni głównego kompleksu lasów we wschodniej części gminy, a także innych, rozproszonych lasów, stworzono warunki do zwiększania lesistości gminy – w planach miejscowych możliwe będzie wyznaczanie gruntów do zalesienia). Przyjęto również konieczność ochrony strefy ekotonowej lasu oraz biologicznej otuliny cieków, rowów i zbiorników wodnych, a także zalecono zachowanie szpalerów i skupisk drzew oraz krzewów na polach uprawnych.

Realizacja projektu studium może mieć negatywny wpływ na gatunki ptaków polnych. Wyznaczenie rozległych terenów możliwych do zabudowy może spowodować znaczne zmniejszenie powierzchni pól uprawnych i łąk. Proces ten będzie jednak stopniowy, rozłożony w długim, kilkudziesięcioletnim okresie; powierzchnia gruntów rolnych możliwych do zabudowy (około 500 ha brutto) zdecydowanie bowiem przekracza realne potrzeby i możliwości gminy. Oczekiwać można zatem jedynie części utraty gruntów rolnych, które potencjalnie można przeznaczyć pod zabudowę.

Wystąpi jednak wzrost rozproszenia zabudowy, może tworzyć się szereg niewielkich skupisk zabudowy w różnych częściach gminy. Spowoduje to zmniejszenie powierzchni siedlisk gatunków ptaków polnych i niekorzystne rozczłonkowanie pól uprawnych. Pogorszą się warunki bytowania ptaków polnych (zmniejszy się baza pokarmowa, skróceniu ulegnie czas żerowania).

Odrębnego omówienia wymaga projekt zagospodarowania nieczynnych pól irygacyjnych użytkowanych do 2008 r. przez zlikwidowaną Cukrownię i Rafinerię Chybie. Tereny, określone w obowiązującym planie miejscowym jako tereny oczyszczania ścieków, wymagają ustalenia nowych funkcji. Gmina, właściciel terenu, zdecydowała o konieczności rekultywacji pól irygacyjnych, zmierzającej do ich uzdatnienia pod zabudowę produkcyjną, usługową i mieszkaniową. Rekultywacja wiąże się z likwidacją (osuszeniem lub zasypaniem) płytkich osadników, o zmiennej powierzchni lustra wody (zajmującej maksymalnie, w latach mokrych, 10 ha), zasilanych obecnie (po zaprzestaniu doprowadzania ścieków z cukrowni) jedynie przez opady atmosferyczne. Na osadnikach zatrzymują się ptaki przelotne (w tym chronione), żerujące na wypluceniach, a okresowo, gdy osadniki zarastają, gniazdują tam ptaki pospolite. W sporządzonej w 2006 r. (a więc wówczas, gdy pola irygacyjne były jeszcze eksploatowane) „Waloryzacji przyrodniczej OSO Dolina Górnej Wisły” znajduje się zalecenie utrzymania osadników i prowadzenia na nich gospodarki „podobnie jak dotąd”.

Planowana likwidacja osadników spowoduje utratę powierzchni wodnej, stanowiącej żerowisko i miejsce odpoczynku dla chronionych ptaków przelotnych. Siedlisko to nie ma jednak istotnego znaczenia dla właściwego stanu ochrony gatunków ptaków, zarówno w skali całej ostoi, jak i jej północnej części. Osadniki stanowią bowiem jedynie 0,2% całkowitej powierzchni zbiorników wodnych w ostoi i 0,3% powierzchni Zbiornika Goczałkowickiego. Są położone w pobliżu kluczowych siedlisk ptaków chronionych (najmniejsza odległość do Zbiornika Goczałkowickiego wynosi 0,5 km, a do kompleksu stawów hodowlanych w południowej części gminy – 2,7 km), na trasie migracji ptaków przemieszczających się pomiędzy tymi siedliskami. Siedliska te cechują się wystarczającą obfitością dogodnych miejsc żerowiskowych i odpoczynkowych dla ptaków przemieszczających się pomiędzy stawami w południowej części gminy a zbiornikiem oraz dla ptaków tylko przelotnych w obrębie ostoi. Obserwowane okresowe przebywanie na osadnikach gatunków ptaków wynika zatem jedynie z bliskości Zbiornika Goczałkowickiego oraz położenia osadników na trasie przelotów ptaków, nie zaś ze szczególnych walorów osadników.

Utrata powierzchni wodnej zostanie zrównoważona kształtującym się w odległości około 3,5 km od osadników zespołem zbiorników wodnych o pow. co najmniej 34 ha w rejonie Łąk Myszkowskich i Olszyna w Zabłociu (gm. Strumień) w wyrobiskach po eksploatacji żwiru, a także torfu. Likwidacja osadników nie spowoduje zatem zmniejszenia w skali całej ostoi powierzchni siedlisk żerowiskowych i odpoczynkowych, które potencjalnie mogą być wykorzystywane przez ptaki chronione i pospolite. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia oddziaływań skumulowanych, wywołanych nakładaniem się negatywnych wpływów innych przedsięwzięć lub planów, w tym uciążliwości akustycznych generowanych przez drogi krajowe i linię kolejową E65 ze względu na znaczne odległości pomiędzy tymi elementami infrastruktury transportowej.

W konkluzjach stwierdzić należy, że w wyniku realizacji projektu studium nie pojawi się ryzyko wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na cele ochrony ostoi, w tym ryzyko utraty lub redukcji zasięgu występowania kluczowych siedlisk i cech obszaru (ustalenia projektu studium nie wywierają bezpośredniego lub pośredniego negatywnego wpływu na obszar Zbiornika Goczałkowickiego i stawy hodowlane), nie wystąpi również ryzyko powstania znaczącego niekorzystnego oddziaływania kierunków zagospodarowania terenów w otoczeniu siedlisk kluczowych), różnorodność biologiczna ostoi w jej kluczowych dla celów ochrony aspektach nie zostanie zubożona. Wielkość siedlisk niezbędnych do podtrzymania stabilnej liczebności gatunków w ostoi nadal będzie wystarczająco duża, a ich jakość odpowiednio dobra dla gatunków ptaków.

W długiej perspektywie można się spodziewać uszczuplenia i zubożenia siedlisk ptaków polnych, zwłaszcza we wschodniej części gminy. Z obserwowanego tempa rozwoju budownictwa w gminie w ubiegłych latach należy jednak wnosić, że rzeczywisty ubytek siedlisk będzie znacznie mniejszy i rozłożony w długim, kilkudziesięcioletnim okresie, a część gruntów możliwych do zabudowy pozostanie nadal w rolniczym użytkowaniu lub przekształcać się będzie w kierunku nieużytków porolnych, o znacznym stopniu różnorodności biologicznej. Ocenia się, że w skali północnej części ostoi (obejmującej gminę Chybie i sąsiednie gminy Strumień i Jasienica), w perspektywie 10 – 20 lat ryzyko istotnej redukcji siedlisk ptaków polnych, wpływającej na stan liczebności populacji tej grupy ptaków, jest niewielkie. Projekt studium zapewnia zachowanie znacznych, zwartych obszarów gruntów rolnych, zwłaszcza w północnej części gminy, stanowiących dogodne siedliska dla ptaków krajobrazu rolniczego.

W wyniku realizacji projektu studium nie wystąpi ryzyko pogorszenia szans i warunków realizacji celów ochrony obszaru lub przerwania osiągania tych celów (naturalny zasięg gatunków kluczowych

nie zmniejszy się, nie pojawi się również groźba zmniejszenia populacji na skutek utraty lub redukcji siedlisk kluczowych, nie nastąpi pogorszenie możliwości rozmnażania i rozprzestrzeniania się populacji gatunków ptaków chronionych lub pogorszenie innych funkcji życiowych. Nie należy się również spodziewać pogorszenia istniejących powiązań pomiędzy kluczowymi siedliskami w ostoi oraz jej powiązań z innymi obszarami Natura 2000. Zachowane zostaną możliwości migracji ptaków wodno – błotnych i innych grup ptaków (nie przewiduje się realizacji elementów zagospodarowania terenu, które mogłyby stanowić potencjalne bariery dla swobodnego przemieszczania się ptaków).

Ocena oddziaływań na cele i przedmiot ochrony specjalnych obszarów ochrony Natura 2000 (SOO Pierściec i projektowany SOO Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki). W odniesieniu do celów ochrony SOO Pierściec (ochronie podlega podkowiec mały, gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz żerowisko nietoperzy), stwierdza się, że realizacja projektu studium nie będzie wpływać na właściwy stan ochrony gatunku i jego siedlisk. Możliwy rozwój zabudowy w rejonie Zaborza nie będzie naruszał stanu siedlisk istotnych dla stanu żerowiska.

Specjalny Obszar Ochrony Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki obejmuje zachodnią i południową część Zbiornika Goczałkowickiego oraz fragment terenów nadbrzeżnych. Od północy przylega do granicy gminy W obrębie ostoi znajdują się siedliska wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe). Istotne znaczenie ma pierwsze z wymienionych siedlisk. Jego reprezentatywność uznano za znaczącą (obejmuje do 2% powierzchni zajmowanej przez siedlisko na obszarze kraju), stan zachowania jest przeciętny lub zubożony.

Ustalenia projektu studium nie wpływają na stan ochrony siedlisk i gatunków zwierząt występujących w ostoi. Tereny sąsiadujące z obszarem projektowanym do ochrony są wyłączone z możliwości zabudowy z uwagi na położenie w strefie ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice oraz w strefie zagrożonej awaryjnym zalewem od Zbiornika Goczałkowickiego. Istotne, pozytywne znaczenie może mieć ustalona w projekcie studium możliwość zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych na cele leśne. Ważną rolę dla ochrony ostoi pełni bufor separujący Zbiornik Goczałkowicki od środkowej części gminy, stanowiący jednocześnie fragment korytarza ekologicznego południowego rangi międzynarodowej. Projekt studium dopuszcza zalesianie gruntów rolnych między lasami (na zachód od doliny Bajerki) oraz rozległych terenów w północno – zachodniej części gminy. Możliwość zalesień powinna jednak uwzględniać konieczność zachowania siedlisk płazów i ptaków polnych oraz utrzymania rolniczego wykorzystania gruntów III klasy bonitacyjnej.

Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko. Strefa przyrodnicza (rolno – leśna), wyznaczona w projekcie studium, obejmuje północną, wschodnią i południowo – wschodnią część gminy. W strefie tej mieszczą się tereny istotne dla zachowania różnorodności biologicznej oraz gatunków i siedlisk cennych przyrodniczo, w tym objętych ochroną prawną i proponowanych do ochrony, a także szlak migracji ssaków kopytnych i drapieżnych, mający znaczenie międzynarodowe. Ustalenia studium traktują priorytetowo kwestie ochrony przyrody w strefie przyrodniczej. Wymaga się także zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków chronionych ostojami sieci Natura 2000 na obszarze gminy, ustala się ochronę drzew – pomników przyrody oraz innych drzew o walorach pomnikowych, zachowanie zadrzewień tworzących biologiczną otulinę cieków i zbiorników wodnych.

Ustalenia studium w większości przypadków przewidują właściwą ochronę obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz obszarów o podwyższonej wartości przyrodniczej. Prognozowany ujemny wpływ na biosferę będzie miał charakter lokalny. Wynika on głównie z przeznaczenia rozległych terenów rolnych pod zabudowę, co wiązać się będzie ze zniszczeniem pokrywy roślinnej i utratą części siedlisk, głównie zubożeniem agrobioróżnorodności; potencjalnie mogą pogorszyć się warunki bytowania ptaków polnych (gatunków chronionych).

W rejonach: między ul. Wyzwolenia na południe od ul. Bocznej oraz na wschód od ul. Spokojnej w Chybiu i kompleksem leśnym; w Mnichu (na wschód od linii kolejowej nr 157) nastąpi niekorzystna presja zabudowy mieszkaniowej na siedliska płazów i gadów (chronionych w całości prawem krajowym, a w części prawem wspólnotowym). W prognozie zawarto rekomendacje rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na wskazane siedliska płazów i gadów.

Na terenach przeznaczonych do zainwestowania (głównie pod rozwój funkcji mieszkaniowych) może nastąpić stopniowy wzrost ilości powstających ścieków komunalnych, głównie bytowych. Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i oczyszczanie wzrastającego odsetka powstających ścieków może zrównoważyć niekorzystny wpływ na środowisko zwiększonej ilości ścieków powstających ogółem. Istniejący projekt budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków przewiduje obsługę kanalizacją sanitarną tylko około 2/3 zwartych terenów przeznaczonych do zabudowy w obrębie

aglomeracji wyznaczonej do obsługi kanalizacją sanitarną. Jest prawdopodobne, że część ścieków przez dłuższy czas może być w dalszym ciągu wprowadzana do środowiska bez wymaganego oczyszczania. Projekt studium zwiera ustalenia zgodne z wymaganiami obowiązującymi na terenie ochrony pośredniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, uwzględnia też konieczność ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 347 Dolina Górnej Wisły. Planowana zachodnia obwodnica Chybia, w rejonie przejazdu pod terenami kolejowymi w ciągu ul. Pod Dudnią wymagać będzie zmiany stosunków wodnych z uwagi na zagrożenie podtopieniami. Zasadniczo ogranicza się możliwości zabudowy w rejonach obniżonych zagrożonych podtopieniami.

Przeznaczenie do zabudowy mieszkaniowej terenów o powierzchni znacznie przekraczającej realne możliwości zagospodarowania skutkować będzie rozproszeniem zabudowy wśród terenów rolnych. Można zatem ocenić, że wpływ tej zabudowy na klimat lokalny będzie niezauważalny.

Realizacja ustaleń projektu studium powodować może przekształcenia powierzchni ziemi polegające na zmianie kształtowania terenu oraz likwidacji lub zaburzaniu profili glebowych w zakresie wynikającym z realizacji obiektów budowlanych. Ograniczono do minimum przeznaczenie pod zabudowę gruntów stanowiących użytki rolne III klasy bonitacyjnej (nie ma terenów przynależących do uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych). Znaczące przekształcenia powierzchni terenu nastąpią w rezultacie zasypywania osadników na dawnych polach irygacyjnych we Frelichowie. Przedsięwzięcie to wiązać się też może z poszerzaniem grobli, którymi prowadzą niektóre odcinki lokalnych dróg łączących teren pól irygacyjnych z ul. Bielską.

Projekt studium nie zawiera rozwiązań kolidujących z wymogami ochrony zabytków i dóbr kultury. Zmiany w przeznaczeniu terenów mogą spowodować istotne przekształcenia krajobrazu. Na znacznych obszarach nastąpi ewolucja krajobrazu rolniczego w rolno – osadniczy oraz rolno – osadniczego w osadniczy, przy utrzymującym się, niekorzystnym rozproszeniu zabudowy. Przewidziano rozwiązania częściowo łagodzące niekorzystne skutki, w szczególności zachowanie szpalerów i skupisk zadrzewień śródpolnych oraz tworzących otulinę biologiczną cieków i zbiorników wodnych.

Spodziewane jest powstanie dodatkowego zapotrzebowania na ciepło oraz zwiększenie ruchu samochodowego, co wiązać się będzie z ogólnym wzrostem emisji pyłowo – gazowej do atmosfery. Nowe emitory powstaną głównie na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Wyklucza się uruchamianie źródeł niskiej emisji szczególnie uciążliwych dla środowiska, jednak skumulowana emisja może dotyczyć teoretycznie, w długim okresie, do 4000 – 5000 nowych emitorów, wpływających niekorzystnie na stan sanitarny atmosfery. Osiągnięcie niezbędnej poprawy jakości powietrza atmosferycznego wymaga działań pozostających poza regulacjami przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zasady ogólne projektu studium, odnoszące się do problematyki ochrony przed hałasem, określają podstawowe działania planistyczne zmierzające do zminimalizowania liczby osób narażonych na szkodliwe oddziaływanie hałasu. Dla ograniczenia liczby osób narażonych na hałas kolejowy ustalono, iż tereny i funkcje chronione przed hałasem należy sytuować poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego (75 – 100 m od skrajnego toru) linii kolejowej nr 93 lub stosować środki techniczne zmniejszające uciążliwość do poziomu zgodnego z przepisami. Wymaga się rozdzielenia w planach miejscowych terenów o zróżnicowanym standardzie akustycznym. Nowym liniowym źródłem hałasu będzie droga klasy zbiorczej, przebiegająca po zachodniej stronie Chybia od ul. Bielskiej do ul. Cieszyńskiej. Pojazdy, w tym pojazdy ciężkie, obsługujące budowę i funkcjonowanie planowanych przedsięwzięć produkcyjno – usługowych w rejonie ul. Kuchennej i Polnej będą korzystały z ul. Bielskiej i dróg dojazdowych. Mogą stanowić źródło niekorzystnego oddziaływania akustycznego i wibracyjnego na zabudowę mieszkaniową wzdłuż dróg. Lokalizacja wszystkich terenów produkcyjno – usługowych w sąsiedztwie terenów wymagających ochrony przed hałasem ogranicza możliwość wprowadzania przemysłowych źródeł hałasu.

Poziom emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego (PEM) na terenie gminy jest aktualnie niski. W projekcie studium nie wydziela się terenów dla obiektów infrastruktury technicznej będącej źródłem PEM, nie określa warunków lokalizacji nadziemnej infrastruktury telekomunikacyjnej oraz nie przewiduje się budowy napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Ustalono wymagania ograniczania zabudowy bezpośrednio przy drugorzędnych źródłach PEM (napowietrzne linie średniego napięcia, stacje transformatorowe). Można prognozować, że nie nastąpi istotna zmiana narażenia ludzi na PEM w stosunku do stanu obecnego.

Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

Rekomendacje do projektu studium. Rekomendowane rozwiązania mające na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań mogących być skutkiem realizacji projektu studium, dotyczą zagadnień związanych z koniecznością zagwarantowania ochrony gatunków płazów i gadów, stanowiących istotny składnik różnorodności biologicznej obszaru gminy. W tym celu zaleca się

zastosowanie w projekcie studium odpowiednich rozwiązań w zakresie kształtowania zabudowy, umożliwiających swobodne przemieszczania się płazów i gadów.

Kolejnym istotnym zagadnieniem jest wzmocnienie integralności i ciągłości przestrzennej korytarza ekologicznego południowego, zapewniającego spójność sieci obszarów Natura 2000. Właściwe funkcjonowanie korytarza wymaga zwiększenia lesistości terenów leżących na szlaku migracji ssaków kopytnych i drapieżnych. W związku z koniecznością ochrony siedlisk ptaków polnych oraz płazów i gadów, rekomenduje się wprowadzanie zalesień w formie zapewniającej uwzględnienie potrzeb ochrony siedlisk, a także gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych.

Pozostałe rekomendacje dotyczą konieczności rozpatrzenia na etapie sporządzania planów miejscowych, z uwzględnieniem szczegółowych, lokalnych uwarunkowań, problemu obsługi komunikacyjnej planowanych terenów inwestycyjnych, w rejonie dawnych pól irygacyjnych oraz określania dopuszczalnego wskaźnika udziału powierzchni zabudowy w powierzchni działek budowlanych na terenach produkcyjnych i usługowych.

Proponowane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu studium. Ocenę skutków realizacji projektu studium należy przeprowadzać poprzez zbadanie wpływu na środowisko planów miejscowych (sporządzanych na podstawie ocenianego dokumentu) oraz pozwoleń na budowę.

Jest to możliwe w trakcie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, o której mowa w art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z przepisami prawa, analizę taką należy przeprowadzać nie rzadziej niż raz na cztery lata. W jej trakcie należy skontrolować skuteczność realizacji dokumentu poprzez wieloaspektowe zbadanie stopnia zgodności planów miejscowych z ustaleniami studium, wykorzystując w tym celu metody GIS

14. Materiały źródłowe. Literatura

Dokumenty planistyczne, prognozy oddziaływania na środowisko, opracowania ekofizjograficzne

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego, zał. do Uchwały Nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 czerwca 2004 r.);

Okresowa ocena planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2006 r. Nr 68, poz. 2045)];

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie, zał. do Uchwały Nr XXII/120/2000 Rady Gminy w Chybie z dnia 30 czerwca 2000 r.;

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla części wsi Mnich przy ul. Bielskiej, zał. do Uchwały Nr V/31/07 Rady Gminy w Chybie z dnia 20 lutego 2007 r.;

Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie, Uchwała Rady Gminy Chybie Nr XVIII/124/04 z dnia 20 lipca 2004 r.;

Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla terenów we wsi Zaborze, Uchwała Nr VIII/55/07 Rady Gminy Chybie z dnia 5 czerwca 2007 r.;

Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla terenów we wsi Mnich, Uchwała Nr VIII/56/07 Rady Gminy Chybie z dnia 5 czerwca 2007 r.;

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla części wsi Mnich (oczyszczalnia ścieków), Uchwała Nr V/36/07 Rady Gminy Chybie z dnia 20 lutego 2007 r.;

Opracowanie ekofizjograficzne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko – Biała, 2003;

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko – Biała, 2003;

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla obszarów położonych we wsiach Mnich i Zarzecze, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko – Biała, 2006;

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie dla części wsi Mnich (oczyszczalnia ścieków), Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko – Biała, 2007;

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Zabłocie, Uchwała Nr XII/112/2003 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 14 sierpnia 2003 r.;

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części sołectwa Zabłocie, Uchwała Nr XXXVII/281/2009 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 27 maja 2009 r.;

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jasienica, zał. do Uchwały Nr XLV/423/2010 Rady Gminy Jasienica z dnia 8 kwietnia 2010 r.;

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Landek, Uchwała Nr VI/43/2007 Rady Gminy Jasienica z dnia 28 lutego 2007 r.;

Zmiana fragmentu planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jasienica dla sołectwa Landek – pgr 519/1,

519/2, 678, 679, 515/46, Uchwała Nr XXVI/235/2008 Rady Gminy Jasienica z dnia 6 listopada 2008 r.;

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skoczów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLIV/562/2006 Rady Miejskiej Skoczowa z dnia 28 września 2006 r.;

Opracowanie ekofizjograficzne do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chybie, Biuro Rozwoju Regionu sp. z o.o., Katowice, 2009;

Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, 2003;

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego, Biuro Planowania Przestrzennego, Bielsko-Biała, 2003.

Gminne dokumenty strategiczne, programy i plany rozwoju, studia i ekspertyzy

Strategia rozwoju gminy Chybie 2002 - 2014, zał. do Uchwały Rady Gminy w Chybiu Nr XXXVI/203/02 z dnia 14 marca 2002 r.;

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chybie na lata 2007 – 2013, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVIII/151/08 z dnia 3 czerwca 2008 r.;

Plan odnowy Miejscowości Chybie na lata 2008 – 2015, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVII/141/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.;

Plan odnowy Miejscowości Frelichów na lata 2008 – 2015, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVII/142/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.;

Plan odnowy Miejscowości Zaborze na lata 2008 – 2015, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVII/143/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.;

Plan odnowy Miejscowości Zarzeczce na lata 2008 – 2015, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVII/144/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.;

Plan odnowy Miejscowości Mnich na lata 2008 – 2015, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XVI/130/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r.;

Program ochrony środowiska dla gminy Chybie – aktualizacja, zał. do Uchwały Rady Gminy Chybie Nr XXIV/193/09 z dnia 17 lutego 2009 r.;

Plan gospodarki odpadami dla gminy Chybie – aktualizacja, zał. do uchwały Nr XXIV/194/09 Rady Gminy Chybie z dnia 17 lutego 2009 r.;

Rewitalizacja terenów przemysłowych w rejonie ulic Kuchennej i Polnej. Program funkcjonalno-użytkowy rewitalizacji terenów przemysłowych, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych, „Delta Partner” Prac. Projektowa arch. Zofia Perlega, arch. Jan Raszka, Ustroń, 2009;

Rewitalizacja terenów przemysłowych w rejonie ulic Kuchennej i Polnej w Chybiu. Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Majer M., Chybie – Cieszyn, 2009;

Kanalizacja sanitarna dla Gminy Chybie, projekt budowlano-wykonawczy, kanalizacja sanitarna – etap I i II, Econ, Marek Michalczyk, Kielce, 2008;

Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni rzeki Małej Wisły od Zbiornika Czarne do Zbiornika Goczałkowice (obszar działania RZGW w Gliwicach, woj. śląskie). Obszary zagrożone powodziami o prawdopodobieństwach przewyższenia: $p=0,3\%$, $p=0,5\%$, $p=1\%$, $p=10\%$, $p=20\%$, skala 1:10000, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, KPG Sp. z o.o., Kraków, 2006;

Ekspertyza hydrotechniczna – zagrożenia wodne dla gminy Chybie. Hydroprojekt Warszawa, oddz. Sosnowiec, 1999;

Projekt Programu małej retencji dla województwa śląskiego, Galinski L., Górnicki J., Goc A., Katowice, 2005.

Literatura, inne źródła danych

Absalon D., Jankowski A.T., Leśniok M., Komentarz do mapy hydrograficznej w skali 1:50000. ark.: Pszczyna, GUGiK, Warszawa, 2003;

Adamski P., Bartel R. Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.). Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Podręcznik metodyczny, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2004;

Bank Danych Regionalnych (BDR), GUS, www.stat.gov.pl;

Baza danych INFOGEO SKARB, Państwowy Instytut Geologiczny (<http://baza.pgi.waw.pl/igs/>);

Behnke M., Kistowski M., Tyszecki A., System ocen oddziaływania na środowisko w granicach obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w wybranych krajach Unii Europejskiej oraz Polsce, Eko-Konsult, Gdańsk, 2004;

Bilans zasobów kopalnin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2008 r. Ministerstwo Środowiska. Mapa hydrograficzna Polski w skali 1:50 000. Ark. M-34-74-B Pszczyna. GUGiK, Warszawa, 2003;

Bohatkiewicz J. (red.), Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych. Załącznik nr 2. zagadnienia oceny oddziaływania i kompensacji dla obszarów N2000). GDDKiA, Kraków, 2008;

Chylarecki P., J. Engel, J. Kindler, P. Nieznański, T. Okruszko, M. Rutkowski, M. M. Wiśniewska, Zasady

- gospodarowania na obszarach Natura 2000 w dolinach rzek, WWF Polska, Warszawa 2005, http://www.wwf.pl/informacje/publikacje/natura/natura2000_publish.pdf;
- Cieśla M., Śliwiński J., Wojda R. Opracowanie szczegółowych założeń programu działań wodnośrodowiskowych w gospodarce rybackiej, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa, 2008;
- Engel J. Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;
- Florkiewicz E., Kawicki A., Postępowanie administracyjne w sprawach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, 2009;
- geoportal.pgi.gov.pl;
- Gil F.M. Natura 2000 i akwakultura, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;
- Gromadzki M. (red.), Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2004;
- http://bipgdos.mos.gov.pl/doc/2009/opracowanie_wzory/postepowania_administracyjne_opracowanie.pdf;
- Instytut Ochrony Przyrody PAN, Wytyczne do inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych i gatunków Natura 2000. Ministerstwo Środowiska. Warszawa, 2009;
- Jędrzejewski W. i inni. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków Polska Akademia Nauk, Białowieża [mpis], 2005;
- Jędrzejewski W. i inni. Zwierzęta a drogi. Metody ograniczania negatywnego wpływu dróg na populacje dzikich zwierząt. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża, 2006;
- Kistowski M., Pchałek M., Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;
- Komisja Europejska, Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000: Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG, wyd. polskie: WWF Polska, Warszawa 2005;
- Komisja Europejska, Zarządzanie obszarami Natura 2000: Postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG, wyd. polskie: WWF Polska, Warszawa 2007;
- Ledwoń M., Krzanowski Z., Program czynnej ochrony terenów wodno-błotnych Doliny Górnej Wisły. Towarzystwo na rzecz Ziemi, Oświęcim, 2002;
- Liro A. Ochrona przyrody: wybrane kwestie problemowe (w tym Natura 2000), Departament Obszarów Natura 2000 Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska prezentacja pdf;
- Lirski A., Wisniewolski W., Wołos A., Zdanowski B., Rybactwo w świetle ekorozwoju, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Olsztyn, 2008;
- Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500 000, red. A.S. Kleczkowski. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo - Hutnicza. Kraków, 1990;
- Mapy hydrograficzne województwa śląskiego w układzie 1992, 1965 i 1942 wraz z komentarzem WODGIK Katowice;
- Natura 2000 jako kluczowy element zrównoważonego rozwoju. Polsko – słowacka wymiana doświadczeń we wdrażaniu paneuropejskiej sieci ekologicznej na szczeblu lokalnym, Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot;
- Natura 2000 Standardowy formularz danych dla obszarów specjalnej ochrony (OSO) dla obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla specjalnych obszarów ochrony (SOO), PLB240001, data opracowania 10.2002, data aktualizacji 04.2004;
- Numeryczny model terenu (skala 1:13000), Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie, 2007;
- Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG, Komisja Europejska DG Środowisko, wyd. polskie. 2005;
- Ocena rzek badanych pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczona do spożycia w 2009 r., WIOŚ Katowice, 2010;
- Ocena rzek pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych w 2009 r., WIOŚ Katowice, 2010;
- Ocena wstępna zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} w województwie śląskim, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ w Katowicach, Katowice, 2009;
- Ocena wód zbiorników zaporowych pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych oraz pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczona do spożycia w 2009 r., WIOŚ Katowice, 2010;
- Ortofotomapa - wykonana na podstawie zdjęcia lotniczego monochromatycznego w skali 1:13000 (nalot z 2003 r.), Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Katowicach;
- Ósma roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2009 rok, Inspekcja Ochrony Środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, 2010;

- Państwowy Monitoring Środowiska. Wyniki badań bazy danych JAWO. Wykaz punktów badanych w zlewni Wisły w 2009 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, 2010;
- Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red.), Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice [maszynopis], 2007;
- Pietraszek-Kryjak D., Kuczyński M. Porozmawiajmy o stawach, prezentacja pdf, Polska Akademia Nauk Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej;
- Polska Akademia Nauk Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej w Gołyszu, Zaborze, ul. Kalinowa 2, Chybie, pismo L.dz. 12/3/2007 z dnia 24.01.2007 r. (opinia dotycząca zasad wdrażania sieci Natura 2000 w części dotyczącej stawów hodowlanych);
- Poradniki ochrony siedlisk i gatunków: <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/poradnik.php>;
- Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Bielsko, Bielsko Biała, 2000;
- Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia p.n. Domaszków – Tarchalice: odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry w gminie Wołów, Integrated Engineering sp. z o.o., Melwodprojekt sp. z o.o., Raszyn, 2009;
- Raszka B. Procedury ocen oddziaływania na środowisko w planowaniu przestrzennym na obszarach Natura 2000, Czasopismo Techniczne, Wyd. Politechniki Krakowskiej, 2007;
- Ronchetti R. Opinia dotycząca możliwości chowu ryb na stawie w Chybiu – Frelichów, Zakład Ichtiologii i Gospodarki Rybackiej PAN w Gołyszu, 2009;
- Sidło P., Błaszowska B., Chylarecki P. (red.) Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce, OTOP, Warszawa, 2004;
- Standardowe formularze danych - Ministerstwo Środowiska, <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/>;
- Stan środowiska w województwie śląskim w 2007 r. Inspekcja Ochrony Środowiska, Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Katowice 2008 Raport o stanie sanitarnym powietrza w województwie śląskim w roku 2008, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach, Katowice, 2009;
- Walasz K., Tworek S., Wiehle D., Ochrona ptaków i ich siedlisk w Polsce, Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 2006;
- Walasz K., Stan poznania awifauny Polski. Potrzeba badań i działań ochronnych, Wszechświat, t. 7, nr 1-3, 2006;
- Waloryzacja przyrodnicza obszaru natura 2000 "Dolina Górnej Wisły" Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Bytom-Katowice, 2006;
- Wiehle D., Bonczar Z., Śmiertelność ptaków w warunkach stawów rybnych, Notatki Ornitologiczne, 2007;
- Wika S., Węglarz-Wieszolek J. Ważne ostoje chronionych i zagrożonych gatunków roślin wodnych i bagiennych na obszarze Doliny Górnej Wisły w: Jankowski A.T., Rzętała M., (red.). Jeziora i sztuczne zbiorniki wodne – procesy przyrodnicze oraz znaczenie społeczno-gospodarcze. UŚ, Wydz. Nauk o Ziemi, Pol. Tow. Limnolog. Pol. Tow. Geogr. – Oddz. Katowicki, Sosnowiec, 2005;
- Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, PSEW, Szczecin, 2008;
- Zarządzanie obszarami Natura 2000. Postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG. Komisja Europejska.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chybie. Projekt Prognoza oddziaływania na środowisko

opracowanie:

Biuro Rozwoju Regionu sp. z o.o., Katowice; Leszek Kostorz, Zdzisław Wieland, Wiesław Konieczny
czerwiec - lipiec 2010 r.